

MISTÄ ON SALIBANDYN PELAAJAT TEHTY?

Narratiivinen tutkimus miesten Salibandyliigapelaajan identiteetistä ja sen rakentumisesta

Johanna Heikkinen
Tampereen yliopisto
Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö
Sosiaalipsykologia
Pro gradu-tutkielma
Lokakuu 2014

TAMPEREEN YLIOPISTO

Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö

HEIKKINEN, JOHANNA: Mistä on salibandyn pelaajat tehty? Narratiivinen tutkimus miesten Salibandyliigapelaajan identiteetistä ja sen rakentumisesta

Pro gradu –tutkielma, 84s.

Sosiaalipsykologia

Lokakuu 2014

Tutkimuksessani selvitän miesten Salibandyliigapelaajan identiteettiä ja sen rakentumista. Tutkimukseni keskeisenä tavoitteena on lisätä ymmärrystä siitä, mistä urheilijan identiteetti koostuu ja kuinka hän itsensä kokee urheilijana. Tutkimuksessani haastattelin pelaajia, jotka olivat pelanneet miesten Salibandyliigaa kaudella 2013–2014.

Tutkimuskysymykseni on: Kuinka salibandyn pelaaja kokee itsensä urheilijana ja mikä hänen toimintaansa ohjaa identiteetin rakentumisen kannalta? Apukysymyksiä on kolme: 1) Mistä salibandyn pelaajan identiteetti koostuu? 2) Minkälaisia tarinoita pelaajat kertovat itsestään ja identiteetistään? 3) Miten Rom Harrén identiteettiprojektin käsite sopii pelaajien tarinoihin?

Tutkimusaineistoni on seitsemän haastattelua. Aineistoni analyysi perustuu narratiiviseen tutkimusmenetelmään. Tutkimuksessani teoreettisena viitekehyksenä toimii Rom Harrén identiteettiprojektin käsite. Analyysissä muodostan neljä erilaista tarinaa pelaajien identiteeteistä ja käytän identiteettiprojektin käsitettä analysoidessani pelaajien identiteettiä ja sen rakentumista.

Tutkimustulokseni on, että miesten Salibandyliigapelaajien identiteetti koostuu seuraavista asioista: sosiaalisuudesta, työnteosta, ammattuurheilusta ja pelaamisesta. Löysin aineistostani neljä erilaista identiteettityyppiä, jotka pohjautuvat eri rakennusaineisiin. Muodostin identiteettityypeistä tarinat, jotka pohjautuvat pelaajien haastatteluihin. Identiteettityypit ovat: ulospäin suuntautuneen identiteetti, työnpuurtajan identiteetti, ammattuurheilijan identiteetti ja liikkujan identiteetti. Tutkimukseni perusteella pelaajat ammensivat identiteettinsä rakennusaineet joukkuekavereista, työnteosta, huippu-urheilusta ja pelaamisesta. Haastatteluista kävi siis ilmi, että pelaaminen on keskeinen osa jokaisen pelaajan elämää, joten oli mielenkiintoista tehdä näkyväksi niitä erilaisia asioita sekä rajapintoja, joista haastattelemiini pelaajat identiteettinsä rakennusaineet ammentavat.

Tutkimukseni osallistuu yleiseen yhteiskunnalliseen keskusteluun siitä, mistä urheilijan identiteetti koostuu ja mitä vaikutuksia identiteetin kokemuksella voi olla urheilu-uran jälkeiseen elämään. Tutkimukseni tuo salibandy maailmaan mielenkiintoisen näkökulman, sillä Suomessa salibandya ei ole vielä paljoa tutkittu sen suuresta harrastajamäärästä huolimatta.

Sosiaalipsykologista tutkimusta ei ole juuri tehty urheilukentällä, joten sosiaalipsykologian laaja-alaisuus tulisi hyödyntää paremmin elämän eri osa-alueilla. Urheilu ja liikunta ovat kuitenkin tärkeitä ihmiselämän osa-alueita, joten sosiaalipsykologinen ja ylipäättäänkin yhteiskuntatieteellinen näkemys voisi tuoda paljon uutta terveyden, terveyden edistämisen, liikunnan, urheilun ja huippu-urheilun tutkimiseen.

Avainsanat: identiteetti, narratiivisuus, identiteettiprojekti, huippu-urheilu, salibandy

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	1
1.1 Liikunta ja urheilu	2
1.2 Tutkimuksen tavoite	4
2. AIEMPAA TUTKIMUSTA AIHEESTA	5
2.1 Tutkimuksia urheilusta	5
2.2 Tutkimuksia urheilijoista	7
3. TUTKIMUSKYSYMYS	9
4. TEOREETTIS-METODOLOGINEN VIITEKEHYS	10
4.1 Identiteetin määrittelyä sosiaalipsykologiassa	10
4.3 Urheilu ja identiteetti	18
4.4 Narratiivinen tutkimus	25
5. EMPIIRINEN TUTKIMUS	29
5.1 Salibandy empirisenä kohteena	29
5.2 Tutkimusaineisto ja tutkimusmenetelmä	32
6. TUTKIMUSAINIESTON ANALYYSI	37
6.1 Kallen tarina: ulospäinsuuntautuneen identiteetti	37
6.2 Jussin tarina: työnpuurtajan identiteetti	45
6.3 Simon tarina: ammattuurheilijan identiteetti	52
6.4 Laurin tarina: liikkujan identiteetti	60
6.5 Yhteenvedoa mallitarinoista	65
6.6 Yhteenvedo identiteettiprojektin toimivuudesta tarinoiden kohdalla	67
7. POHDINTA	69
LÄHTEET	76
DIGITAALISET LÄHTEET	81
LIITTEET	83

1. JOHDANTO

”Mä oon urheilija ja salibandyn pelaaja ja siinä samalla tavalla mitä mä oon isä ja muutaki, et se on kuka minä olen” haastateltava

Urheilu ja liikunta ovat osa yhteiskuntaamme sekä kulttuuriamme. Ne voidaan nähdä kulttuurisesti rakentuvina sekä osina sosiaalista maailmaa. Ihminen voi olla osa tätä maailmaa ja rakentaa identiteettinsä sen varaan. Lähes jokainen ihminen on jollain tavalla kosketuksissa liikuntaan ja urheiluun, osin tiedostamattaankin. Tämä kosketus vaihtelee ihmisen elämän eri vaiheiden mukaisesti. Urheilu on myös osa politiikkaa, poliitikot esimerkiksi käyttävät omissa vaalipuheissaan urheilutermistöä ja vetoavat äänestäjiin. (Koski 2004, 190, 194.) Suomessa urheilun ja liikunnan merkitys on ollut suuri historian saatossa erityisesti sekä kansakunnan terveydenedistäjänä että kansallisen identiteettimme muodostumisen prosessissa. Suomessa urheilun merkitys korostui erityisesti, kun kansakuntamme eheyttä rakennettiin. Tällöin urheilumenestystä käytettiin keinona rakentaa suomalaista identiteettiä. Samaa tehtiin muuallakin maailmassa, mutta Suomessa urheilulla on ollut merkittävä rooli itsenäisyyden saavuttamisen jälkeen. Urheilulla on tänä päivänäkin suuri merkitys yhteiskunnassamme. (Jokinen & Saaristo 2006, 58.) Tämä näkyy esimerkiksi urheilun kiinnostavuudessa sekä harrastajamäärissä (ks Vehmas 2012, 105).

Urheilulla on vahva yhteys itsetuntoon ja arvokkuuteen, ainakin kansakunnan näkökulmasta katsottuna. Jos suomalainen urheilija voittaa, niin silloin koko Suomi voittaa. Usein tässä tapauksessa ristiriitaista on, että kun suomalainen urheilija vastaavasti häviää, niin silloin vain tämä yksittäinen urheilija häviää. (Heinonen 2004, 232.) Jos Suomen jääkiekkomaajoukkue häviää maailmanmestaruuskisoissa tai olympialaisissa finaalin, niin suomalaisilla on seuraavana päivänä ”surupäivä”.

Suomessa urheilun myyteille ja sankaritarinoille annetaan perinteisesti paljon painoarvoa. Urheilun tuottamien myyttien ja tarinoiden avulla suomalaiset ovat nähneet itsensä positiivisemmin ja niihin on liitetty paljon myönteisiä asioita kuten sisua, rohkeutta ja suoraselkäisyyttä. Tärkeä rooli näissä yhteisöllisissä, koko kansakuntaa koskettavissa urheilutarinoissa on ollut televisiolla ja radiolla. Sähköisen viestinnän kehityksellä ja urheilulla onkin ollut merkitystä suomalaisille. Kun koko Suomi kerääntyi yhtä aikaa kuuntelemaa suoraa radiolähetystä arvokisoista, niin se sai aikaan yhteisöllisyyden kokemuksen ja ennen kaikkea se vahvisti kuvitelmaa tästä yhteisöllisyydestä. (Jokinen & Saaristo 2006, 59.) Sama ilmiö voidaan havaita muuallakin kuin Suomessa. Suurten

globaalien urheilukisojen, kuten jalkapallon maailmanmestaruuskisojen tai olympialaisten aikaan, sadat miljoonat ihmiset ympäri maailman katsovat näitä suurtapahtumia. Esimerkiksi vuoden 2002 jalkapallon maailmanmestaruuskisojen loppuottelua seurasi samanaikaisesti noin neljäsosa maapallon koko väestöstä. Urheilun katsomisen on sanottu kokoavan ihmiset yhteen edistäen samalla kommunikaatiota sekä luoden yhteisiä symboleja. Lisäksi ihmiset muodostavat siinä hetkessä yhteisen kollektiivisen identiteetin. (Heinonen 2004, 231–232; Ilmanen, Itkonen, Matilainen & Vuolle 2004, 12.) Suomi ei siis eroa muista maista tässä, vaan urheilu on globaali ilmiö, joka kiinnostaa lähes kaikkialla.

1.1 Liikunta ja urheilu

Kalevi Heinilän (1998) mukaan liikunnalla ja urheilulla tarkoitetaan arkikielessä eri asioita. Kuitenkin liikunnasta ja urheilusta puhutaan sekä hyötyliikuntana että ammattilaisurheiluna. Jako ei kuitenkaan ole näin mustavalkoinen. Liikunta nähdään virkistys- ja harrasteliikuntana ja urheilu taas mielletään kilpailumiseksi. Yläkäsitteenä näille kahdelle käsitteelle toimii fyysinen aktiivisuus, joka tarkoittaa lihasten tahdonalaista ja samalla energiankulutusta lisäävää toimintaa. Elimistölle tällainen toiminta on välttämätöntä. Fyysinen aktiivisuus jaetaan siis liikuntaan sekä urheiluun ja nämä taas jaetaan edelleen kunto -ja terveysliikuntaan sekä kilpa- ja huippu-urheiluun. Liikunta ja urheilu jaetaan myös suorituskeskeisyyden ja ihmiskeskeisyyden perusteella. Suorituskeskeiseen liikuntaan ja urheiluun mielletään esimerkiksi tavoitteellisuuden ja vakavuuden periaatteet. Ihmiskeskeinen liikunta ja urheilu taas mielletään esimerkiksi leikkimieliseksi. Lisäksi urheilu ja liikunta ovat osa terveyden edistämistä, jossa pääpaino on terveydessä ja hyvinvoinnissa. (ks Vehmas 2012, 107.)

Liikunta on yhä yksi suosituimmista suomalaisten vapaa-ajan harrastuksista. Kansallisen liikuntatutkimuksen mukaan 90 % suomalaisista aikuisista harrastaa liikuntaa vähintään kaksi tai kolme kertaa viikossa. Suosituinta liikuntaa tämän ryhmän keskuudessa on kävelylenkkeily. Lisäksi esimerkiksi pyöräily, kuntosali sekä uinti kuuluvat harrastetuimpien lajien joukkoon. Lasten kohdalla luku on vielä suurempi, sillä suomalaisista lapsista 92 % harrastaa liikuntaa. Lasten suosituimmat liikuntaharrastukset ovat kärkisijaa pitävien jalkapallon ja pyöräilyn lisäksi juoksulenkkeily, hiihto ja salibandy. (ks Vehmas 2012, 105.)

Suomalainen yhteiskunta on kuitenkin muuttunut liikunnan näkökulmasta katsottuna. Työn fyysisyys on keventynyt ja maatalousteistä on pääsääntöisesti siirrytty istumatyöhön. Nyky-yhteiskunnassa ihmisen täytyy varta vasten harrastaa liikuntaa, jotta sitä tulisi riittävästi. Lisäksi esimerkiksi työ- tai koulumatkoja ei välttämättä hoideta enää lihasvoimin, vaan määränpään menään autolla.

(Zacheus 2008, 199–200.) Myös urheilulajien kirjo ja suosio ovat muuttuneet. Esimerkiksi niin sanottujen perinteisten yksilölajien (hiihto, yleisurheilu) suosio on laskenut nuorten keskuudessa ja tilalle ovat tulleet joukkuelajit. Nykyajan nuori voi valita oman lajinsa kymmenistä eri vaihtoehdoista. Lasten ja nuorten ei tarvitse hakeutua kilpaurheilun piiriin, vaan he voivat valita niin sanotun elämäntyyliin kuten esimerkiksi skeittauksen. Vaihtoehtojen runsaus on tyypillinen määrittävä tekijä 2000-luvun liikunta- ja urheilukulttuurille. (Itkonen 2012, 171–172.) Lapsi tai nuori voi myös valita liikkumattomuuden.

Liikunta on kaupallistunut. Liikuntahallit, kuntosalit, hyvinvointikeskukset sekä tanssistudiot ovat tulleet osaksi liikuntakulttuuria. Nuorempien sukupolvien keskuudessa maksullinen harrastaminen esimerkiksi urheiluseurassa tai hyvinvointikeskuksessa on tullut luonnossa tapahtuvan liikkumisen tilalle. (Zacheus 2008, 201–202.; Itkonen 2012, 171–172.) Kansallinen liikuntatutkimus (2009–2010) kertoo, että 43 % suomalaisista 13–18-vuotiaista nuorista harrastaa liikuntaa ja urheilua seuratasolla. Kyseisen ikäryhmän pojista 47 % urheilee seurassa, kun tyttöjen kohdalla vastaava luku on 40 %. Peräti 56 % 12–14-vuotiaista lapsista ja nuorista harrastaa urheiluseurassa. Seuratoiminnassa mukana oleminen tosin laskee radikaalisti, sillä 15–18-vuotiaista vain 34 % harrastaa urheilua seuratasolla. Lasten ja nuorten seuratasolla harrastamisen laajuus on kytköksissä aikuisten kiinnostukseen lasten ja nuorten urheilua kohtaan. (ks Itkonen 2012, 162–163.)

Uusia urheilulajeja syntyy ja ne eriytyvät toisistaan yhä etäämmälle. Voidaan siis puhua lajien eriytymisestä. Esimerkiksi syöksylaskulla ja murtomaahiihdolla ei ole paljoakaan yhteistä, vaikka molemmat ovat talviurheilulajeja. (Kotkavirta 2004, 40.) Jokaisella urheilulajilla on omat tarkoituksensa sekä sääntöjen luomat ominaispiirteet. Näiden rakennusaineiden avulla jokaiselle lajille muodostuu oma ulkoinen muoto. Tämä muoto antaa jollekin lajille omat ominaisuutensa, mutta vasta lajin sisäinen olemus kertoo jotain siitä, mitä se todellisuudessa on. Ihminen, joka hakee uutta lajia ja harrastusta, hakeutuu sellaisen lajin pariin, jonka olemussisältö vastaa hänen omia odotuksiaan. (ks Koski 2004, 193.)

Joukkuelajien suosio on siis kasvanut ja se näkyy myös urheilun seuraamisessa. Esimerkiksi hiihdon ja jääkiekon katseluprosentteja vertailtaessa huomataan, että 1940-luvuilla syntyneistä suomalaisista hiihtoa seurasi omassa nuoruudessaan 70 %, kun taas 1980-luvuilla syntyneistä hiihtoa seurasi vain 15 %. Jääkiekkoa sitä vastoin nuoruudessaan 1920–30-luvuilla syntyneistä suomalaista seurasi vain 5 %, kun vastaava luku 1980-luvulla syntyneiden keskuudessa oli melkein 75 %. (Zacheus 2008, 214.)

Vaikka yhteiskuntamme on muuttunut sodan jälkeisestä Suomesta ja fyysinen liikkuminen vähentynyt, niin urheilu ja liikunta ovat edelleen suomalaisille tärkeässä roolissa heidän elämässään (ks Jokinen & Saaristo 2006, 58). Liikunnan ja urheilun muodot ovat muuttuneet ja uusia lajeja on syntynyt vuosikymmenten saatossa. Uudet lajit ovat syntyneet, kasvaneet ja kehittyneet hurjalla vauhdilla. Yksilölajien tilalle ovat tulleet joukkuelajit. Esimerkiksi salibandy on käynyt läpi nopean kehityksen. Tällä hetkellä salibandy onkin Suomessa yksi suosituimmista urheilulajeista harrastajamääriltään mitattuna (ks Vehmas 2012, 105).

1.2 Tutkimuksen tavoite

Tutkimuksessani tavoitteena on kuvata, kuinka urheilija, salibandyn pelaaja, itsensä kokee urheilijana. Mistä hän rakentaa urheilijan identiteettinsä ja mistä asioista tämä identiteetti koostuu? Onko huippupelaajien välillä eroja siinä, minkälaisena he itsensä näkevät? Yhteiskunnallisella tasolla aiheella on merkittävyyttä, sillä varsinkin salibandyn kohdalla puhutaan nuoresta lajista, joka on noin kolmessakymmenessä vuodessa käynyt läpi valtavan kehityksen aina marginaalilajista huippu-urheilulajiksi. Pelaajien identiteettiä ei kuitenkaan ole lainkaan tutkittu. Yleisemmälläkään tasolla urheilijan identiteettiä ei ole Suomessa laadullisen tutkimuksen parissa tarkasteltu juurikaan. Koska salibandy on yksi harrastetuimmista urheilulajeista Suomessa, pelaajien kuuntelu on erittäin tärkeää lajin kehityksen ja sen tarjoamien suuntaviivojen vuoksi.

Sosiaalipsykologiassa korostetaan ihmisten välistä vuorovaikutusta, sillä sosiaalipsykologiassa ajatellaan, että vuorovaikutus on pohja, jolta kaikki inhimillisyys ja sosiaalinen elämä polveutuvat (Suoninen 2010, 29). Tässä korostuu pelaajien kuuntelun ohella sen selvittäminen, mikä pelaajille on tärkeää. Tutkimukseni kertoo, kuinka salibandyn huippupelaaja itsensä kokee. Salibandyn pelaajan identiteetin selvittämisestä voi löytää myös yhtymäkohtia muihinkin urheilijoihin, sillä suurin osa joukkueurheilijoista Suomessa ei ole ammattilaisia (ks Vainio & Niemelä 2014). Tutkimuksessani korostuu sosiaalipsykologinen näkemys urheilijan identiteetin ymmärtämisessä. Sosiaalipsykologia tarjoaa mielenkiintoisen väylän urheilun tutkimiseen, sillä perinteisesti urheilua on tutkittu esimerkiksi liikuntatieteiden parissa. Sosiaalipsykologia sopii myös urheilun tutkimiseen, sillä tieteenä se keskittyy ymmärtämään ja selittämään sitä, kuinka ajatukset, tunteet ja käyttäytyminen yksilötasolla ovat kytköksissä muiden ihmisten suoraan, epäsuoraan tai kuviteltuun läsnäoloon (Stroebe, Hewstone & Jonas 2008, 5). Urheilua ei voida erottaa muusta yhteiskunnasta (ks Koski 2004, 190, 194). Näin ollen sosiaalipsykologia tarjoaa laajan ja uuden tavan tutkia urheilua. Urheilua ja liikuntaa tulisi tutkia sekä kvantitatiivisesti että laadullisesti hyödyntämällä monipuolisesti eri tieteenalaja (Berg & Piirtola 2014, 3).

Itselleni aihe on tärkeä, sillä aloitin salibandyn pelaamisen vuonna 1997 ollessani 13-vuotias. Laji vei heti mukanaan ja olen ollut seuraamassa sen kasvua ja kehitystä lajin alkumetreiltä tähän päivään saakka. Vaikka oma pelaaminen ei koskaan yltänyt lähellekään huipputasoa, olen työskennellyt lajin parissa useiden vuosien ajan. Salibandy on kiehtonut minua itse lajina, mahdollisena ammattilaisurheiluna, harrastuksena, terveyden edistäjänä sekä yhteiskunnallisten merkitysten luojana. Näiden seikkojen valossa minulle oli itsestään selvää, että halusin tutkia salibandya sosiaalipsykologian pro gradu-tutkielmassani. Uskon, että oma käytännön kokemukseni lajin parista ja aiheen teoreettinen tarkastelu tarjoavat mielenkiintoisen näkökulman urheilijan identiteetin tutkimiseen.

2. AIEMPAA TUTKIMUSTA AIHEESTA

Tässä luvussa käyn läpi tutkimukseni kannalta keskeisimpiä tutkimuksia ja selvityksiä urheilijan ja urheilun näkökulmasta katsottuna ja avaan lukijalle ammattilaisurheiluun sekä huippu-urheiluun liittyviä seikkoja. Lisäksi pohdin riskejä ja eri näkökulmia urheilukulttuurin ymmärtämiseen.

2.1 Tutkimuksia urheilusta

Auli Pekkala esittelee vuonna 2011 valmistuneessa väitöskirjassaan ”Mestaruus pääomana – Huippu-urheilun tuottama pääoma yrittäjäksi ryhtymisen kannalta” Greenin (2004) näkemyksen huippu-urheilusta. Sosiologisen näkemyksen mukaan huippu-urheilua ei voida erottaa poliittisista ja yhteiskunnallista rakenteista. Huippu-urheilun kiinnostavuus sitä vastoin koostuu sosiaalisista, taloudellisista ja poliittisista tekijöistä. Huippu-urheilun määritelmä on kytköksissä 1900-luvun alun urheiluidoleihin sekä tämän hetken urheilun asemaan kaupallisessa ja viihteellisessä keskiössä. Suomessa huippu-urheilu määritellään liikuntalaissa osaksi liikuntaa. Kansainvälistyminen ja media ovat saaneet aikaiseksi sen, että huippu-urheilu on entistä näkyvämpää tällä hetkellä ja se kiinnostaa ihmisiä. Huippu-urheilua kuvaavat nyky-yhteiskunnassa sanat kansainvälisyys, ammattilaisuus ja julkisuus. (Pekkala 2011, 25.)

Urheilua, erityisesti huippu-urheilua, voidaan katsoa myös kriittisesti. Kalevi Heinilä on tuonut esille oman kriittisen näkökulmansa huippu-urheilun ymmärtämiseen. Hän on usein ottanut esille ajatuksen urheilun totalisaatiosta. Heinilä tarkoittaa urheilun totalisaatiolla ajatusta siitä, että huippu-urheilijan koko elämä pyörii urheilun ehdoilla ja sen ympärillä. Huippu-urheilu vaatii nykypäivänä paljon ja

monet elämän osa-alueet kytkeytyvät siihen, kuten esimerkiksi koulu käydään urheilulukiossa tai muussa oppilaitoksessa urheilulinjalla. Totalisaatioon kuuluu myös ajatus siitä, että huippu-urheilijoilta ja huippu-urheilulta vaaditaan koko ajan enemmän ja enemmän: menestystä ja ennätyksiä täytyy tulla lisää ja urheiluseurojen tulee voida koko ajan paremmin taloudellisesta näkökulmasta katsottuna. Heinilän mukaan lopulta vain järjestelmät ovat toisiaan vastaan. Heinilä heittää myös ilmoille ajatuksen siitä, voiko urheilun kasvu jatkua loputtomiin ja kuinka tämä kasvu voi olla eettisesti hyväksyttävää. (ks Lämsä 2001.)

Huippu-urheiluun liittyy myös muita riskejä ja uhkia. Doping ja vedonlyönnissä tulosten manipulointi ovat tulleet osaksi huippu-urheilun maailmaan. Lisäksi urheilun viihteellistyminen, kuten jääkiekossa väkivaltaisuuksien kannustaminen sekä median luomat ”kohu-uutiset”, ympäristölle aiheutuvat uhkat (esimerkiksi vuoden 2014 jalkapallon maailmanmestaruuskisoihin liittyvä rakentaminen Brasiliassa), sekä taloudellinen kehitys (esimerkiksi huippujalkapalloilijoiden palkat) ovat luoneet urheilun uhkakuvia. (Itkonen 2013, 12.) Julkisuudessa huippu-urheilua tarkastellaan usein yksilöiden kautta. Media tarkastelee joukkue-urheilussa asioita ja ilmiöitä yksilöihin kiinnittyneinä. Urheilijat kertovat tarinaa ja ulkopuolisten on helppo samaistua näihin erilaisiin tarinoihin. Huippu-urheilu, media ja markkinat ovat tiiviissä suhteessa toisiinsa ja tarvitsevat toinen toisiaan. (Ilmanen, Itkonen, Matilainen & Vuolle 2004, 17.)

Huippu-urheilu on nykyään mitä suurimmassa määrin liiketoimintaa. Esimerkiksi jääkiekossa ja jalkapallossa on siirrytty rekisteröidyistä yhdistyksistä yhtiön toimintamalliin. Usein tästä on seurannut myös se, että taloudellisten riskien ottaminen on lisääntynyt. Yksi huippu-urheilun piirteistä nykypäivänä on siis talouskeskeisyys. Lisäksi yksi sen piirteistä on sopimusperusteisuus, huippu-urheilun toiminnat perustuvat kirjallisiin sopimuksiin. Tästä esimerkkinä toimivat pelaajasopimukset sekä sponsorisopimukset. Pelaajasopimusta voidaan verrata työsopimukseen. Huippu-urheilua kuvaa myös se, että se on jatkuvan organisatorisen muokkauksen kohteena. Esimerkiksi joukkueiden kokoonpanot ja valmentajat saattavat vaihtua jopa kauden välein. (Ilmanen, Itkonen, Matilainen & Vuolle 2004, 17–18.)

Huippu-urheilu nähdään amatööri- tai ammattilaisurheiluna. Kalervo Ilmanen (2007) on käsitellyt ammattilais- ja amatöörurheilun moraaliperustoja. Amatöörurheilu ja ammattilaisurheilu voidaan nähdä toistensa vastakohtina. Amatöörurheilulle kuuluvia ominaispiirteitä ovat esimerkiksi se, että urheilu tuottaa itsessään iloa, urheilun pariin hakeudutaan vapaaehtoisesti, itse prosessi on lopputulosta suuremmassa roolissa ja urheilu nähdään keinona kasvattaa ihmistä. Ammattilaisurheilua taas säätelevät esimerkiksi se, että urheilu on urheilijalle ammatti ja työ,

loputulos eli voitto on tärkeintä, motiiveina toimivat ulkoiset kiihokkeet, sekä se, että siihen kuuluvat työelämän normit ja etiikka. Imanen on kiteyttänyt amatööriyden ja ammattilaisuuden eroksi sen, että amatööriurheilussa urheilu nähdään kasvatukseen, kun taas ammattilaisuudessa urheilu on työ ja ammatti, jonka moraaliperusta kumpuaa työnteon ja elinkeinotoiminnan arvomaailmasta. (Imanen 2012, 182.)

2.2 Tutkimuksia urheilijoista

Ammattimainen huippu-urheilu on työtä, josta maksetaan palkkaa. Tällöin huippu-urheilijat kilpailevat, jotta he voisivat voittaa ja saada palkkioita. Voittaminen on tärkeää itse urheilijalle mutta myös niille tahoille, jotka urheilijaa tukevat kuten esimerkiksi seuralle, kunnalle, sponsoreille ja liitolle. Tästä voi seurata erilaisia moraalisia ja eettisiä ongelmia, sillä urheilun rooli on tässä kontekstissa kasvanut todella suureksi ja tärkeäksi kaikille taustatoimijoille. Huippu-urheilijalle voi syntyä suuria paineita menestykseen. (Kotkavirta 2004, 38.) Huippu-urheilu on yksi vaativimmista urapoluista, jonka ihminen voi valita. Lahjakkuus ei ole ainoa määrittävä tekijä, vaan huippu-urheilu vaatii kovaa työntekoa ja valtavasti uhrauksia. Mikko Piispan kirjoittaman, lopettaneiden huippu-urheilijoiden haastatteluihin pohjautuvan artikkelin perusteella urheilijat olivat tietoisia tekemistään valinnoista ja kertoivat huippu-urheilun urapolun olleen heille unelma. He kokivat huippu-urheilijan uran olleen etuoikeus ja uhrausten, joita urheilu-ura vaati, olleen sen arvoisia. Piispan haastattelemat urheilijat kokivat, että useiden sellaisten asioiden pariin, joita ikätoverit kokivat (esimerkiksi turvattu arki ja perheen perustaminen), ehtii urheilu-uran loputtuakin. (Piispa 2013, 31.)

Huippu-urheilijan harjoittelu on lajista riippuvaista eikä harjoitusmääriä voi suoraan verrata eri lajien välillä. Pohja huippu-urheilulle tehdään jo lapsuus- ja nuoruusiässä. Useimmiten urheilija harjoittelee viikossa noin 18–20 tuntia esimerkiksi kuusi kertaa kolme tuntia kerrallaan. Vuositasolla katsottuna harjoittelu- ja kilpailuviikkoja urheilijalle kertyy noin 50. Jos esimerkkiluvut lasketaan yhteen, niin harjoittelua kertyy 15-vuotisen uran aikana 13500 tuntia. Urheilussa korostuu määrän lisäksi laadukkuus. Harjoitustunnit täytyy käyttää laadukkaasti. Harjoittelun lisäksi urheilijan tulee huomioida palautumiseen sekä valmistautumiseen käytettävä aika. Nämä seikat huomioon ottaen urheilijalla voi mennä päivittäin yli kuusi tuntia urheiluun. Yleensä huippu-urheilijan ura kestää noin 15 ikävuodesta 30 ikävuoteen saakka. (Suomen Olympiakomitea 2014.)

Huippu-urheilu on ihmiselle myös yksi elämänkulun vaiheista. Yhteiskunnallisesta näkökulmasta katsottuna huippu-urheilijan rooli on epätavallinen. (Salasuo & Hoikkala 2013, 58.) Zacheuksen (2008) mukaan huippu-urheilijan elämänkulkua katsoessa aktiivinen huippu-urheilu sijoittuu usein

varhaisaikuisuuden lisäksi nuoruuteen ja uran huippukohta saavutetaan lähes poikkeuksetta 20 ja 35 ikävuoden välillä (ks. Salasuo & Hoikkala 2013, 58). Leena Matikka kuvaa huippu-urheilijan uraa taas kokonaisvaltaisemmin. Matikan mukaan tie huipulle on kokonaisvaltainen ja pitkä kehitysprosessi. Tässä prosessissa ainoastaan jollekin lajille ominaiset taidot eivät kehity, vaan koko urheilijan persoonallisuus ja itseluottamus kehittyvät. Esimerkiksi periksi antamattomuus, sitkeys, optimismi, kyky oppia muilta, analysointi sekä nautinto kuuluvat Matikan mukaan huippu-urheiluun ja ennen kaikkea niihin asioihin, joita tie huipulle vaatii. Huippu-urheilijaa voidaan verrata minkä tahansa alan huippuun, sillä jotkut huippusuorittajan piirteet ja psyykkiset taidot ovat yhteneväisiä sekä huippu-urheilijoiden että jonkin ammattikunnan huippuosaajan kanssa. Matikan mukaan huippu-urheilijoiden persoonallisuutta ei kuitenkaan voida kuvata yhteneväisesti. Huipulle on vuosikymmenten saatossa päässyt hyvin erilaisia persoonia, joten niin sanottua ”huippu-urheilijan persoonallisuutta” ei ole olemassa. Lapsista ei voida persoonallisuuden tasolla ennustaa, tuleeko hänestä huippu-urheilija vai ei. Ihmisten ominaisuudet muuttuvat ja kehittyvät. Tässä tärkeintä Matikan mukaan on se, mitä ominaisuuksia tarvitaan sen prosessin ohjaamiseen, jonka tuloksena ihmisestä tulee huippu-urheilija. (Matikka 2012, 234.)

Mikko Piispa jakaa urheilijat yksilölajien urheilijoihin, joukkueurheilijoihin sekä elämäntapalajien urheilijoihin (Piispa 2013, 15). Salibandyn pelaaja on joukkueurheilija, joten keskityn tässä kuvaamaan joukkueurheilijaa. Joukkuelajeissa kilpailevilla urheilijoilla harjoittelu sekä urheilijana eläminen tapahtuvat sosiaalisessa ympäristössä. Myös kilpaileminen lajissa tapahtuu yhdessä, kun joukkueurheilijaa vertaa yksilöurheilijaan. Joukkueurheilijoilla motivaatio syntyy yksilöurheilijoiden tapaan yksilökehityksestä, mutta joukkueurheilijalla nautinnon kokeminen voi olla yksilöurheilijaa suuremmassa roolissa. Tavoitteet joukkueurheilijalla ovat sekä henkilökohtaisia että joukkueen yhteisiä. Vaikka harjoittelu joukkueurheilijalla on kurinalaista, siinä voi korostua myös leikkimielisyys. (Emt, 16.) Esa Rovio kuvaa joukkueurheilussa tapahtuvaa roolittamista motivaation kannalta. Joukkueessa pelaajat saattavat olla niin sanotusti roolitettu eli asetettu joillekin pelipaikoille, joten tässä joukkueen etu on aina tärkein. Roolitus ei välttämättä palvele yksittäisen pelaajan tarpeita tai halua kehittyä. (Rovio 2012, 310.) Kaikki roolit eivät siis välttämättä ole tasavertaisia. Varsinkin joukkueurheilussa toiset pelipaikkoihin liittyvät roolit ovat arvokkaampia tai tavoitellumpia kuin toiset roolit. Esimerkiksi ykköskentän hyökkääjä voi olla yleisön silmissä tai joukkueen sisällä arvostetumpi kuin kolmoskentän puolustaja. Myös ikä, kokemus ja suoritustaidot saattavat lisätä arvostusta. Joukkueen todellinen potentiaali tulee kuitenkin hyödynnetyksi parhaalla mahdollisella tavalla, kun ryhmässä arvostetaan jokaisen yksilöllisiä kykyjä ja mielipiteitä. (Emt, 318.)

Joukkueurheilijan elämässä on elementtejä, joihin hän ei voi itse vaikuttaa. Joukkueurheilijalle muut ihmiset ovat välttämättömiä, sillä oma suoritus on riippuvainen myös muiden suoristuksista. Tämä saattaa johtaa siihen, että muun muassa joukkueoverin loukkaantuminen tai ristiriidat valmentajan kanssa voivat aiheuttaa muutoksia urheilijan elämässä. Joukkueurheilijalle menossa tai tulossa oleva kausi on tärkein ja hän saattaa elää vain vuoden kerrallaan. Esimerkiksi seuraavan kauden asuinpaikka ei saata vielä menossa olevalla kaudella olla tiedossa. Tämä voi aiheuttaa epävarmuuden tunnetta. (Piispa 2013, 16.) Mikko Piispan mukaan joukkue-urheilu voi tarjota myös enemmän vapauden tunnetta ja luovuutta kuin yksilöurheilu. Joukkuelajeissa taito voi olla yksilölajia suuremmassa roolissa, sillä esimerkiksi salibandynsa tarvitaan muutakin kuin fyysistä kuntoa. (Emt, 6.)

Myös mediassa joukkue-urheilulajien suosio näkyy vahvasti. Suosio on suoranaissessa syy-seuraus-yhteydessä myös taloudelliseen puoleen: kun joukkue-urheilulajit näkyvät televisiosta, myös sponsorirahat valuvat joukkue-urheilun pariin. Piispa kuvaa tätä sanalla ”moderni speaktaakkeli”. Modernilla speaktaakkelilla hän tarkoittaa sitä, että teknologian kehityksen ansiosta etenkin joukkueurheilun näyttävyys on parantunut ja tämä on lisännyt vaikkapa yksittäisen jääkiekko-ottelun speaktaakkelimaisuutta. Yksittäinen ottelu voi olla verrattavissa teatterinäytelmään tai musiikkiesitykseen. Myös kotipaikkakunnalla on merkitystä. Ihmisten voi olla helpompi kannattaa oman kotipaikkakuntansa joukkuetta kuin toisella paikkakunnalla asuvaa yksilöurheilijaa. (Piispa 2013, 6–7.)

3. TUTKIMUSKYSYMYS

Tutkimuksessani lähestyn urheilijaa ja erityisesti salibandyn pelaajaa identiteetin käsitteen kautta. Kiinnostukseni keskiössä on siis se, **kuinka salibandyn pelaaja kokee itsensä urheilijana ja mikä hänen toimintaansa ohjaa identiteetin rakentumisen kannalta**. Nämä kysymykset toimivat siis tutkimuksessani pääkysymyksenä ja punaisena lankana. Muita apukysymyksiä ovat:

- Mistä salibandyn pelaajan identiteetti koostuu?
- Minkälaisia tarinoita pelaajat kertovat itsestään ja identiteetistään?
- Miten Rom Harrén identiteettiprojektin käsite sopii pelaajien tarinoihin?

4. TEOREETTIS-METODOLOGINEN VIITEKEHYS

Tässä luvussa esittelen tutkimukseni teoreettis-metodologisen viitekehysten ensimmäisessä ja kolmannessa alaluvussa. Lisäksi käyn läpi keskeisiä sosiaalipsykologian näkemyksiä ihmisen identiteetistä. Toisessa alaluvussa esittelen urheilijan identiteetin kannalta tehtyjä keskeisiä tutkimuksia.

4.1 Identiteetin määrittelyä sosiaalipsykologiassa

Identiteetillä tarkoitetaan ihmisen käsitystä omasta itsestään ja minuuden synonyymia (Helkama, Myllyniemi & Liebkind 1998, 364). Sosiaalipsykologiassa ihmisen identiteetti nähdään dynaamisena ja jatkuvassa muutoksen tilassa ja liikkeessä olevana. Identiteetti on peräisin sosiaalisesta kontekstista ja ihmisen käsitys minuudestaan kehkeytyy sosiaalisesti. (Burr 2004, 87, 157.) Identiteetti-käsitteen merkitys on kasvanut nyky-yhteiskunnassa. Yksi tärkeimmistä syistä tälle on se, että kollektiivisuuden murruttua ja individualismin noustua ihmiset ovat entistä enemmän kyselleet itseltään, keitä he oikein ovat. Identiteetin käsite on noussut merkitysten lähteeksi ja sitä on jatkuvasti määriteltävä sekä pohdittava. Identiteetti ei ole välttämättä suoraan annettu, vaan sitä muokataan ja pohditaan koko ajan. Nyky-yhteiskunnassa valintojen mahdollisuudet ovat kasvaneet. Ihminen voi esimerkiksi pohtia, haluaako hän identiteettinsä määräytyvän opiskelijan vai työntekijän mukaisesti. Epävarmuus on myös osa tätä prosessia. Ihmiset eivät välttämättä tiedä, keitä he ovat. Tämän vuoksi voi syntyä tarve oman identiteetin määrittelyyn. (Saastamoinen 2006, 170, 173.)

Identiteettejä voi olla useita (Ylijoki 1998, 143). Identiteetin käsite jaetaan usein kahteen eri osaluokkaan: henkilökohtaiseen identiteettiin ja sosiaaliseen identiteettiin. Henkilökohtaisella identiteetillä tarkoitetaan niitä ominaisuuksia, joilla ihminen erottuu muista. Jokainen ihminen on ainutlaatuinen. Sosiaalisella identiteetillä tarkoitetaan taas niitä ominaisuuksia, jotka ovat johonkin yksittäiseen ryhmään kuuluvia. Nämä ominaisuudet ihminen jakaa muiden, samaan ryhmään kuuluvien ihmisten kanssa. Sosiaalisella identiteetillä siis tarkoitetaan jokaisen ihmisen kuuluvuutta johonkin ryhmään. Sosiaalisen identiteetin käsite vastaa kysymykseen ”kuka minä olen?”. Ihminen voi vastata olevansa esimerkiksi mies, suomalainen tai opiskelija. Tällöin henkilö viittaa kuuluvansa erilaisiin ryhmiin kuten opiskelijoihin. Sosiaalisen identiteetin peruskäsitykseen kuuluu se, että ihminen kuuluu ryhmään ja tällöin oma ryhmä nähdään myönteisessä valossa, sillä ihminen samaistuu muihin oman ryhmänsä jäseniin. Ihmiset yrittävät löytää keinoja, joilla oma ryhmä erottuisi positiivisesti muista ryhmistä. Joidenkin tutkimusten mukaan sosiaalisen identiteetin teoria olettaa oman ryhmän suosimisen olevan yhteydessä itsetuntoon. Ihmisten omille sisäryhmille yritetään saada

etua sekä myönteisempää statusta ulkoryhmiin nähden. (Helkama, Myllyniemi & Liebkind 1998, 308–310; Burr 2004, 88.)

Erving Goffman (1963) määritteli jaon sosiaaliseen ja persoonalliseen identiteettiin jatkuvuuden kautta. Sosiaalinen identiteetti ilmentää samaistuvuutta jonkun ryhmän jäseniin, kun taas persoonallinen identiteetti merkitsee jatkuvuutta ja johdonmukaisuutta omasta itsestä. Identiteetti on siis ihmisen ymmärrys ja määrittely omasta itsestään suhteessa ympäristöön, itseen sekä kulttuuriin. (ks Saastamoinen 2006, 172.) Henry Tajfel kehitti sosiaalisen identiteetin teorian kuvaamaan identiteetin syntyä juuri ryhmän kautta. Tajfelin teoriassa pääpaino on kolmessa eri prosessissa eli kategorisoinnissa, identiteetissä ja vertailussa. Kategorisoinnilla Tajfel tarkoitti ihmisen taipumusta jakaa maailma erilaisiin kategorioihin, jotka ovat sosiaalisesti jaettuina ja yhteisiä. Kategorioina voi toimia esimerkiksi jako hyvään ja huonoon. Tämän jälkeen ihminen asettaa itsensä johonkin kategoriaan. Tajfelin mukaan ihmisellä on taipumus korostaa samaan kategoriaan kuuluvien yhtäläisyyksiä ja eri kategorioihin kuuluvien asioiden eroja. Identiteetillä Tajfel tarkoitti ihmisen taipumusta paikantaa itsensä joihinkin ryhmiin ja ammentaa näiden identiteettinsä näistä ryhmistä. Identiteetti on yhdistelmä niiden ryhmien jäsenyyksistä, joihin ihminen kuuluu. Vertailun avulla ihminen pönkittää oman arvonsa tuntoaan vertailemalla eri ryhmiä. Ihmisen luontainen taipumus on Tajfelin mukaan arvostaa omaa ryhmää ja vähätellä muita. (ks Burr 2004 93–94.)

Lähelle tulee myös Goffmanin käsitys rooleista ja itsensä esittämisestä. Ihminen haluaa viestittää jokaisessa kohtaamisessaan jotain itsestään. Hän haluaa kertoa, minkälainen ihminen hän on, ja esittää tätä roolia. Yllättävä tapahtuma, kuten onnettomuus, voi estää ihmistä esittämästä haluamaansa roolia. Tällöin hän saattaa nolostua, sillä tekemisen valvominen on heikentynyt. Tahdikkuudella muut ihmiset vaalivat tilannetta eivätkä halua saattaa toista noloon asemaan. Kasvojen säilyttäminen on tärkeää. Roolin omaksuminen voi siis olla kytköksissä sosiaalisiin tilanteisiin, joissa on välttämätöntä tehdä hyvä vaikutus ja antaa itsestä kuva tietynlaisena ihmisenä. Goffmanin mukaan minä on esittämistä, se on kaikki mitä ihmisellä on.¹ (Burr 2004, 80–82.) Mielenkiintoista on pohtia, kuinka tutkimuksen kohteena oleva ihminen hyödyntää esittämisen periaatetta ja kuinka avoimesti ja rehellisesti hän itsestään kertoo.

Identiteetin eri osa-alueet vaihtelevat ajallisesti, joten ihmisen identiteetin voidaan sanoa olevan tilannesidonnainen (Helkama, Myllyniemi & Liebkind 1998, 364). Esimerkiksi salibandykentällä pelaaja on salibandyn pelaaja, mutta esimerkiksi kotona isä ja työpaikalla työntekijä. Identiteettiin

¹ Goffmanin ajattelua on kritisoitu siitä, ettei se ota huomioon tarpeeksi sosiaalisia rakenteita, vaan keskittyy vuorovaikutukseen (Burr 2004, 80).

liitetään sosiaalipsykologiassa vahvasti kaksi käsitettä eli leimaaminen ja itsensä toteuttava ennustus. Leimaamista sanotaan stereotyyppittelyn sosiaalisiksi muodoksi, jossa erityisesti seuraamukset korostuvat. Leimalla voi olla seuraamuksia sille ihmiselle, joka sitä kantaa. Burr esittelee kirjassaan Beckerin (1963) käsityksen leimaamisesta. Beckerin näkemyksessä on kyse ristiriidasta, neuvonpidosta sekä muovautumisesta. Sosiaalisten ryhmien tapoihin kuuluu laatia erilaisia sääntöjä, joiden rikkominen on poikkeavaa käytöstä. Näitä sääntöjä ihmiset soveltavat muihin ihmisiin ja leimaavat ne, jotka käyttäytyvät näitä sääntöjä vastaan. Leimaaminen on osin myös valtapeliä. Ihmiset pakottavat muut sopeutumaan sääntöihin ja usein ne ihmiset, jotka muutenkin poikkeavat tästä valtavirrasta, leimataan erityisesti. Esimerkiksi köyhällä alueella asuvat nuoret leimataan helpommin nuorisorikollisiksi, kun taas paremmalla asuinalueella asuvien nuorten käyttäytyminen hyväksytään ”normaaliksi rajojen hakemiseksi”. Valtaa pitävät institutionaaliset toimijat, kuten poliisi ylläpitävät tätä leimaa. Burrin mukaan yksilö voi kuitenkin torjua hänelle tarjotun identiteetin. Esimerkiksi homoseksuaalit voivat turvautua muihin homoseksuaaleihin ja todeta, että heidän identiteettinsä on normaali eikä poikkeava, kuten joku taho voi väittää. Leimasta voi kuitenkin tulla osa ihmisen identiteettiä. Leiman kautta ihminen voi tarkastella omaa menneisyyttään, tulevaa ja nykyhetkeä.² (Burr, 2004, 107–109.) Leimoilla voi siis olla todellista vaikutusta henkilön identiteettiin sekä käyttäytymiseen (Emt, 110).

Toinen keskeinen sosiaalipsykologinen käsite identiteettiin liittyen on itsensä toteuttava ennustus. Leimaaminen ja itsensä toteuttava ennustus ovat hyvin samankaltaisia käsitteitä. Itsensä toteuttavan ennustuksen käsitteellä voi olla vaikutusta esimerkiksi urheilijan suoritukseen ja minäkuvaan. Helkama, Myllyniemi ja Liebkind esittelevät kirjassaan Rosenthalin ja Jakobsonin (1968) koetuloksen, jossa kävi ilmi itsensä toteuttavan ennustuksen mahti. Rosenthal ja Jakobson valitsivat erään koulun oppilaista sattumanvaraisesti oppilaita ja kertoivat heille valheellisesti, että he olivat nopeita oppijia ja edistyjiä. Vuoden kuluttua koetilanteesta oppilaiden älykkyysosamäärä oli noussut huomattavasti, kun taas vertailuoppilailla kasvu oli maltillisempaa. Samaiseen tulokseen Helkaman, Myllyniemen ja Liebkindin mukaan pääsi myös Kingin (1971) koe, jossa sattumanvaraisesti valituiden oppilaiden opettajille kerrottiin, että näillä oppilailla oli selkeitä taipumuksia jollekin alalle. Myöhemmin kävikin ilmi, että juuri nämä oppilaat oppivat nopeammin, saivat parhaita koepisteitä sekä olivat vähiten poissa koulusta. (Helkama, Myllyniemi & Liebkind 1998, 145–146.)

² Tätä vahvistaa Rosenhanin (1973) klassikkotutkimus, jossa tutkija ja muutama terve ihminen kirjautuivat mielisairaalaan selittäen valheellisesti, että he kuuluivat ääniä päänsä sisältä. Kun he pääsivät sairaalaan, he yrittivät päästä sieltä pois käyttäytymällä kuin terveet. Henkilökunta ei kuitenkaan uskonut heitä, sillä kun he pääsivät lopulta pois sairaalasta, diagnoosina heillä oli lievä skitsofrenia. Rosenhan väitti, että henkilökunta oletti ihmisten olevan häiriintyneitä, koska he olivat mielisairaalassa. (ks Burr 2004, 109-110.)

Itsensä toteuttava ennustus voi siis vaikuttaa urheilijan suoritukseen ja identiteettiin. Mikäli urheilija uskoo tai hänelle uskotellaan, että hän tekee hyvän suorituksen, niin suoritus voi parantua. Lisäksi, jos urheilijalle kerrotaan hänen olevan huippu-urheilija, niin hän saattaa tällöin myös nähdä itsensä huippu-urheilijana.³

Identiteettiä on sosiaalipsykologiassa tutkittu paljon ja eri tutkijat ovat esitelleet vuosikymmenten saatossa omat näkemyksensä aiheesta. Omassa tutkimuksessani käytän Rom Harrén identiteettiprojektin käsitettä, sillä mielestäni se kuvaa parhaiten ihmisen identiteetin muodostumisen kokonaisvaltaista ja laaja-alaista prosessia. Harrén identiteetti-käsite ottaa huomioon sekä sosiaalisen että yksilöllisen aineksen. Identiteettiprojektilla tarkoitetaan identiteettiä, joka rakentuu kahdesta eri aspektista, sosiaalisesta ja persoonallisesta identiteettiprojektista. Sosiaalisella identiteettiprojektilla Harré tarkoittaa sitä, että yksilö omaksuu ympäröivän kulttuurin arvostamat identiteetin rakennusaineet ja hän saa myös muut vakuuttuneiksi siitä, että hän on pätevä sekä sitoutunut ympäröivään kulttuuriin. Yksilöstä tulee osa jonkun yhteisön perinteitä, arvostuksia ja sääntöjä ja hän kiinnittyy yhteisön kulttuuriin ja toimintatapoihin. Vaikka Harrén identiteettiprojektin käsite on erityisen sopiva siinä kohtaa, kun yksilö tulee uutena ryhmän jäseneksi, niin se on pätevä myös kuvaamaan tilannetta, jossa yksilö on ollut jonkun yhteisön jäsenenä ajallisesti pitempään. (Ylijoki 1998, 130–132.) Ylijoki huomauttaa, ettei identiteetti projekti yleensä ole tietoinen (Emt, 144). Identiteetti projektien kautta ihminen tulee ainutlaatuiseksi sekä sosiaalisella että persoonallisella tasolla (Harré 1983, 259).

Persoonallisessa identiteetti projektissa ihminen saavuttaa oman yksilöllisyytensä suhteessa ryhmään. Hän muovaa omaa suhdettaan yhteisöön ja saavuttaa persoonallisen olemassaolon ryhmässä. Se on mahdollinen vasta silloin, kun hän on kiinnittynyt joihinkin sosiaalisiin suhteisiin. Identiteetti projekti on siis aina lopulta peräisin sosiaalisesta. (Ylijoki 1998, 132–133.) Persoonallinen identiteetti projekti on paikallistettu Harrén luoman psykologisen avaruuden mallin (kuvio 1) 1 ja 3 kohtiin, jossa yhdistyvät sekä persoonallinen (yksilöllinen) sekä sosiaalinen identiteetti. Ihminen muuntaa kulttuurisen perinnön osaksi omaa identiteettiään. Tämä on myös peräisin ainutkertaisuudesta. Jokainen ihminen on uniikki, jossa yhdistyvät sekä sosiaalinen kulttuuriperimä että ainutkertainen yksilöllinen aines. Ihminen haluaa olla yksilöllinen ja ainutkertainen. (Ylijoki 1998, 273.) Salibandyn pelaaja esimerkiksi ammentaa identiteettiinsä aineksia sekä joukkueen, seuran, lajin että koko urheilumaailman kulttuurista ja tuo siihen oman persoonallisen aspektinsa. Tämän avulla hän voi

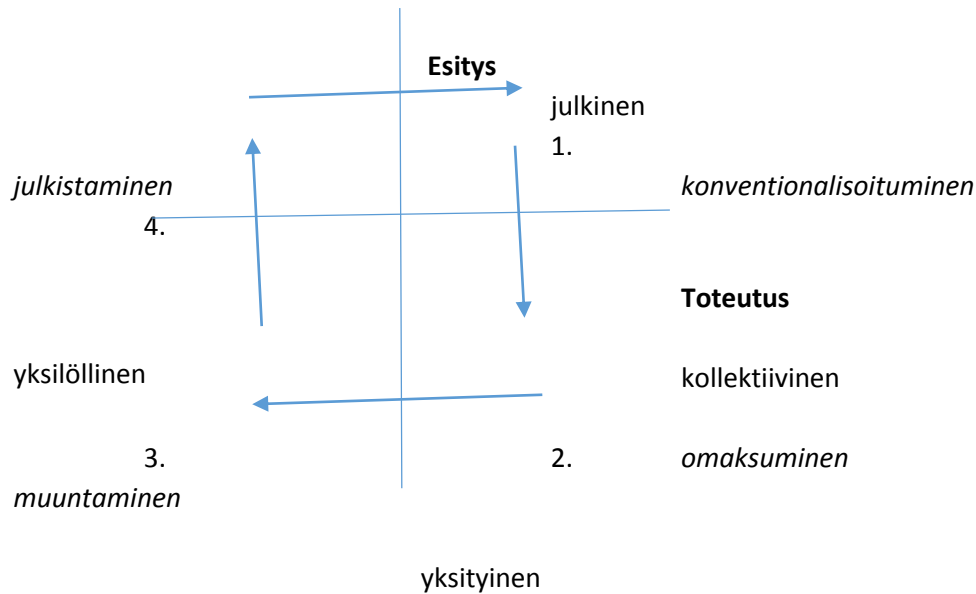
³ Esimerkiksi salibandyn liigapelaajaa saattaa kokea itsensä vain harrastajaksi, mikäli suuri yleisö hänet sellaiseksi mieltää edes tietämättä urheilijan harjoittelumäärästä tai vaikkapa korvauksien tasosta.

muovata ja muuntaa esimerkiksi joukkueen sisällä kulttuuria ja rakentaa oman, persoonallisen identiteettinsä. Samalla hän myös tulkitsee yhteisiä arvoja, sääntöjä ja malleja. (Emt, 136.) Yhteisöllä, kuten joukkueella on oma moraalijärjestyksensä. Pelaajat muodostavat oman, tunnusomaisen moraalijärjestyksensä, joka sitoo jäseniään. (Harré 1983, 246.) Moraalijärjestys ylläpitää ja muokkaa uudelleen kunkin yhteisön, esimerkiksi joukkueen, käytäntöjä sekä sääntöjä. Samalla moraalijärjestys turvaa sen, että perinteet jatkuvat. (Ylijoki 1998, 140.) Sosiaalisella identiteettiprojektilla Harré tarkoittaa sitä, että yksilö yrittää saavuttaa haluamansa yhteisön jäsenyyden oppimalla sen maailman. Hän omaksuu ne piirteet, joita yhteisö tai kulttuuri pitää sisällään. Hänen pitää ”opiskella” ne sosiaaliset piirteet, joita tämä yhteisö edellyttää. Harré huomauttaa, että jokaisessa yhteisössä on olemassa niitäkin, jotka tavoittelevat jotain sellaisia sosiaalisia identiteettejä, joita ei ole olemassakaan. Sen jälkeen, kun ihminen on tiedostanut, mitä piirteitä hänen tulee saavuttaa, hänen täytyy saada muut vakuuttuneiksi siitä, että hän on yhteisön jäsen ja että hän on omaksunut piirteet, jotka hänen täytyykin. (Harré 1983, 274.) Persoonallinen identiteetti projekti on mahdollinen vasta sitten, kun ihminen on osa sosiaalisia suhteita (Ylijoki 1998, 133).

Sosiaalipsykologisessa tutkimuksessa täytyy ottaa huomioon se, että tieto on aina sosiaalinen konstruktio eli sosiaalisesti tuotettua. Kenneth Gergen on yksi tunnetuimmista konstruktionismin sekä sosiaalipsykologian kriisikeskusteluun liitetyistä nimistä. Tieto on täten aina liitettävissä kulloinkin vallitsevaan aikaan, paikkaan sekä kulttuuriin. Tieto on siis aina historiaan liitettyä eikä sitä voi irrottaa kontekstistaan. Kieli tulee ymmärtää aktiiviseksi sosiaaliseksi toimijaksi, joka on myös osa jotain kontekstia. Kieli on väline, jonka avulla yksilön sisäiset psyykkiset prosessit tuodaan ilmi. Sisäiset prosessit eivät siis ole ongelmattomasti tuotettavissa esimerkiksi tutkijan käyttöön. Kielenkäyttö tulee täten ymmärtää aktiiviseksi toiminnaksi, joka auttaa sisäisten prosessien saamista omaan muotoonsa. Esimerkiksi se, kuinka kuvaamme itseämme, on aina sosiaalisesti tuotettu malli, sillä itse maailma ei anna ihmisille oletusarvoja siitä, kuinka joitain asioita tulisi kuvata. Kaikki on sosiaalisesti opittua. Se, mitä kerromme tai kuinka kerromme, kertoo siitä, mikä on meille jollain hetkellä tärkeää sekä jossain ajassa ja paikassa oleellista. Sosiaalisen konstruktionismin mukaan esimerkiksi tutkimuksesta saadut havainnot ovat oleellisia tai tärkeitä silloin, kun niitä tarkastellaan jonkun teorian kautta. Tämä on vastakohta kokeelliselle tutkimukselle, jonka mukaan tieto syntyy faktoista, jotka taas ovat syntyneet jonkun kokeellisen asetelman kautta. Gergenin mukaan tutkijan täytyy myöntää paikkansa tutkimuksen teossa, sillä täysin objektiivista tutkija-asemaa ei ole olemassakaan. Tutkija on aina osa tutkimustaan. (Nikander 2001, 282–286.)

Rom Harré kehitti psykologisen avaruus-mallin (kuvio 1), jotta ilmiöitä, kuten identiteettiä, voitaisiin käsitellä sekä yksilön mielen sisäisellä että sosiaalisella tasolla. Psykologisen avaruuden malli on

kytköksissä Harrén identiteettiprojektissa sekä sen persoonalliseen että sosiaaliseen ainekseen, sillä mallin avulla Harré selittää ihmisen mukautumisen ryhmänsä jäseneksi. Harrén kehittämässä mallissa on kaksi ulottuvuutta, esitys ja toteutus. Esitys-ulottuvuuteen kuuluu kaksi osaa, jotka ovat julkinen ja yksityinen. Julkisella ilmaisulla tarkoitetaan sitä, että ihminen kertoo toiselle ihmiselle ajatuksistaan, ja yksityisellä puolestaan sellaista tilannetta, jossa ihminen pitää jonkin tiedon ainoastaan itsellään. Toteutus -ulottuvuus pitää sisällään sekä yksilöllisesti että kollektiivisesti toteutetun toiminnan. Täten psykologinen avaruus voidaan nähdä nelikenttänä. Malli auttaa omaksumaan psyyken ja mielen sosiaalisen rakentumisen. Ensin yksilö omaksuu kulttuurinsa säännöt ja normit, jolloin hän hyväksyy yhteisönsä sosiaalisen perimän. Hän siirtyy tällöin julkis-kollektiiviselta alueelta kollektiivis-yksityiselle alueelle. Harré näkee, että ihmisen persoonallisuus ja yksityisyys ovat peräisin julkis-kollektiiviselta alueelta. Toinen siirtymä tapahtuu, kun ihminen siirtyy kollektiivis-yksityiseltä alueelta yksityis-yksilölliselle alueelle. Harré tarkoitti tällä siirtymisellä muuntamista. Yksityis-yksilöllisellä alueella jokaisen ihmisen elämäntarina on ainutlaatuinen, ja tämä alue ilmentääkin ihmistä yksilöllisimmillään. Täten jokainen ihminen luo myös uutta ja ainutlaatuista. Psykologisen avaruuden kolmas siirtymä on yksilöllis-julkiselle alueelle. Harré kutsuu tätä siirtymää julkistamiseksi. Julkistamisen vaiheessa ihminen voi halutessaan esittää ajatuksensa ja toteutuksensa julkisesti muille ihmisille. Viimeinen eli neljäs siirtyminen tapahtuu takaisin julkis-kollektiiviselle alueelle. Tämä siirtymä on nimeltään konventionalisoituminen. Konventionalisoitumisella Harré tarkoitti sitä, että julkistamisen vaiheessa ihmisen muille ihmisille kertomat innovaatiot hyväksytään yhteisössä. Tällöin ne siirtyvät yksilön tasolta osaksi kollektiivista perimää. Psykologisen avaruuden malli on siis varsin dynaaminen ja jatkuvassa muutoksessa. Sosiaalisen ja persoonallisen alueet ovat jatkuvasti kytköksissä toisiinsa ja täten muokkaavat toinen toistaan. Harrén mukaan ihmisen olemus on kuitenkin sosiaalista alkuperää, vaikkei hän kiistäkään ihmisten sisäisten mentaalisten prosessien tärkeyttä. (Ylijoki 2001, 239–241.)

Kuvio 1. Rom Harrén kehittämä psykologisen avaruuden malli. (Suom.Ylijoki 2001, 239.)

Harré antaa suuren arvon keskustelulle. Hänen mukaansa keskustelu ensinnäkin luo sosiaalisen maailman ja toiseksi mielen sisäiset prosessit ovat saaneet alkunsa keskusteluissa. Harrén mukaan keskusteluissa ihminen tulee osaksi sosiaalista maailmaa, sillä hän omaksuu oman kulttuurinsa säännöt ja konventiot. Ihminen on tällöin rationaalinen toimija. Psyhyksen rakentumisen kannalta keskustelulla on suuri merkitys. Keskustelussa tärkein rooli on kielellä. Harré painottaa erityisesti kieliopin tärkeyttä, sillä hänen mukaansa kieliopin säännöt pakottavat ihmisen ajattelun johonkin muotoon. Tällöin sosiaalisella tasolla on suuri merkitys, se on kaksisuuntainen ilmiö. Ihminen oppii kielen sosiaalisesti, mutta kieli myös vaikuttaa sosiaalisiin rakenteisiin ja luo täten maailmaa⁴. Harrén näkemyksessä minuudesta korostuvatkin keskustelu ja kielioppi. (Ylijoki 2001, 241–243.)

Harrén mukaan jokaisen ihmisen yksilöllisessä olemisessa on sekä julkinen persoona että privaatti minä. Minuus koostuu näistä kahdesta eri osasta. Persoona on Harrén näkemyksessä olemassa muille näkyvänä ja julkisena, kun taas minuus on olemassa yksilön omana, sisäisenä kokemuksena itsestään. Harré näki persoonan minuutta tärkeämpänä ja perusteli tätä näkemystään sillä, että vasta keskustelun ja kielen oppimisen kautta ihminen oppii sanan ”minä”. Samalla hän myös oppii ”sinän” merkityksen.

⁴ Lev Vygotskin ulkoa sisään-periaate on lähellä Harrén käsitettä. Vygotskin mukaan lapsi oppii vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Ensin lapsi oppii asioita ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja tämän jälkeen tietty oppi, esimerkiksi kieli, ilmenee lapsella psyyken sisällä, ajattelussa. Myös Vygotskin lähikehityksen vyöhyke-ajatus tukee tätä. Lapsi oppii ensin aikuisen tai edistyneemmän ikätoverin kanssa asioita, jotka hän osaa tehdä myöhemmin myös yksin. (Hänninen 2001, 92.)

Täten ihminen oppii käyttämään ja jäsentämään omaa elämäänsä sanan ”minä” ympärille, mutta tämän hän oppii vain silloin, kun muut ihmiset käyttävät hänestä sanaa ”sinä”. (Ylijoki 2001, 241–243.)

Harrén ansiot sosiaalipsykologiaan tulevat tieteenalan filosofisista peruskysymyksistä sekä ihmiselämän arki-ilmiöiden kuvaamisesta ja selittämisestä. Ennen kaikkea Harréa pidetään kuitenkin teoreettisen sosiaalipsykologian kehittäjänä. Rom Harré on Oili-Helena Ylijoen (2001) mukaan sanonut, että ”rohkeat arvaukset vievät tiedettä enemmän eteenpäin kuin varovaiset päätelmät”. Harré osallistui myös niin sanottuun sosiaalipsykologian kriisikeskusteluun, joka ajoittui 1970-luvun alkupuolelle.⁵ Harré olikin yksi kriisikeskustelun keskeisimmistä osallistujista, sillä hän esitteli uuden ja vaihtoehtoisen tavan tehdä tutkimusta sosiaalipsykologiassa eli etogenian.⁶ (Ylijoki 2001, 225–227.)

Oili-Helena Ylijoki (1998) tutki akateemisia heimokulttuureita eli yliopisto-opiskelijoita sekä heidän identiteettiään ja niitä merkityksiä, joita he antoivat opiskelulle. Ylijoki käytti tutkimuksessaan teoreettisena työkaluna identiteettiprojektin käsitettä. Ylijoki tutki opiskelijoita, jotka ovat tiivis ryhmä ainakin, jos puhutaan saman oppialan opiskelijoista. (Ylijoki 1998, 131.) Myös salibandyn pelaajat ovat tiivis ryhmä, varsinkin saman joukkueen pelaajat. Vaikka omassa tutkimuksessani joukkueella ja itse ryhmällä ei olekaan niin suuri rooli, sillä tutkin pelaajia lähinnä yksilötasolla⁷, niin silti jo lajivalinta eli joukkueurheilu määrittää pelaajia, joten heidän identiteettiään tulee tarkastella myös sosiaalisesta näkökulmasta käsin. Luettuani Ylijoen teoksen ymmärsin, että omaan tutkimukseeni Harrén käsitys identiteetistä olisi juuri se teoreettinen työkalu, jolla itsekkin pystyisin ymmärtämään salibandypelaajan identiteettiä ja sen rakentumista parhaiten, sillä Harrén identiteettiprojektin käsite ottaa huomioon sekä yksilön että yhteisön identiteetin muodostumisessa. Tämä näkökulma sopii erinomaisesti joukkue-urheilijalle, sillä joukkue (kollektiivi) ja pelaaja itse (yksilö) tarjoavat identiteetin perustan. Varsinkin joukkue-urheilu on kollektiivista toimintaa.

⁵ Sosiaalipsykologian kriisikeskustelussa laboratorionkokeiden ja metodien valtakausi kyseenalaistettiin. Sosiaalipsykologia oli vielä 1960-luvulla ollut lähinnä amerikkalainen tiede, jossa vannottiin koeasetelmien, peitetarinoiden ja valekoehenkilöiden nimeen. Kriisikeskustelun aikana määriteltiin uudestaan sosiaalipsykologia asema ja merkitys tieteenä. Samoihin aikoihin myös länsimaisissa yhteiskunnissa oli liikehdintää esimerkiksi Vietnamin sodan vastustamisen ja Pariisin toukokuun 1968 muodossa. (Ylijoki 2001, 227–228.)

⁶ Etogenia on Harrén ja Secordin kehittämä sosiaalipsykologinen näkökulma, joka tutki inhimillistä elämää sellaisenaan. Se hylkää mekanistisen ja luonnontieteistä peräisin olevan ihmiskuvan ja korosti ihmisen oma-aloitteisuutta ja itseohjautuvuutta. (Ylijoki 2001, 230.) Tässä tutkimuksessa etogenia ei kuitenkaan ole pääosassa kun verrataan muihin Harrén luomiin käsitteisiin ja teoreettisiin työkaluihin.

⁷ Sosiaalipsykologiassa yksilö nähdään aina sosiaalisen kautta. Ihmisen persoona ja identiteetti ovat aina johdannaisia sosiaalisesta. (ks Burr 2004, 61.) Tässä kohtaa tarkoitan pelaajan persoonallisen eli yksilöllisen aineksen roolia identiteetin synnystä.

4.3 Urheilu ja identiteetti

Huippu-urheilijoiden minäkuvan rakentumista on tutkittu lähinnä ruumiillisuuden näkökulmasta sekä sukupuoli-identiteetin kautta. Lisäksi urheilijoita on tutkittu siitä näkökulmasta, mitä tapahtuu, kun urheilu-ura loppuu (ks Sillanpää 2011). Myös huippu-urheilijoiden sosioekonomista-asemaa on tutkittu hieman, ja urheilua yleensä on tutkittu kansallisen identiteetin syntymisen kautta. Jätän kansallisen identiteetin tarkastelun pois, sillä tämä näkökulma ei niinkään liity itse urheilijan identiteettiin vaan esimerkiksi suomalaisten identiteettiin silloin kun urheilijamme menestyvät olympialaisissa. (ks Maguire 1999.) Urheilijoiden identiteettiä on tutkittu paljon urheilupsykologian parissa kansainvälisellä tasolla. Urheilupsykologiassa tehty tutkimus on kuitenkin usein kvantitatiivista. Urheilijan identiteettiä mittaavalla kvantitatiiviselle tutkimukselle on olemassa oma mittaristonsa, the Athletic Identity Measurement Scale, AIMS (ks Martin, Fogarty & Albion 2014, 100.) Urheilijoiden identiteettiin keskittyvälle laadulliselle tutkimukselle on siis tilausta.

Urheilun merkitys identiteetin rakennuksessa koostuu sekä psykologisista että sosiaalisista ulottuvuuksista. Kun ihminen urheilee, hänelle syntyy sosiaalisia malleja, jotka vastaavat kysymykseen ”kuka minä olen?”. Esimerkiksi joukkueurheilussa identiteetti voi syntyä sosiaalisuuden kautta, yhteisöllisyydestä ja joukkueesta. (Eichberg 2004, 10.) Henning Eichberg tarkastelee liikuntaa ja urheilua identiteetin ja yhteisöllisyyden muodostumisen näkökulmasta. Eichberg jakaa liikunnan ja urheilun erilaisiin osa-alueisiin. Tuottamisen identiteetillä hän tarkoittaa kilpailun ja tuloksien korostamista, joka vahvistuu erityisesti kilpaurheilussa ja huippu-urheilussa. Integraation mallilla Eichberg tarkoittaa järjestyksen ja kunnon korostamista (kuten terveystuottamista), ja populaari-identiteetin malli taas liittyy leikkimiseen ja juhlimiseen, jota tapahtuu leikkimielisessä kisailussa sekä esimerkiksi oman suosikkijoukkueen kannattamisessa. (ks Vehmas 2012, 107; Eichberg 2004, 13–14.) Kannattajana oleminen on identiteetti-projekti, joka muodostuu kulttuurillisesti. Voidaan kysyä, kuinka fanit käyttävät kulttuurinsa perimää oman elämänsä määrittämisessä. Urheilun katsominen ja kannattajana oleminen ovat varsin maskuliinisia ilmiöitä. Varsinkin huippu-urheilu on usein nähty maskuliinisenä: miehet kilpailevat ja miehet seuraavat. (Heinonen 2004, 235–237.)

Urheiluun liittyy useita eri käsityksiä suhteessa erilaisuuteen. Tyypillisiä käsityksiä on kaksi, vihollisen konstruktio sekä toisen esineellistäminen. Urheilussa vastapuoli nähdään negatiivisesti vihollisena, sillä toista yksilöä tai joukkuetta vastaan kilpaillaan. Vihollisuus tuotetaan vastakkainasettelun kautta. Erilaisuutta käsitellään kontrolloimisella. Monimuotoisuus täytyy laittaa kriteereiden sekä sääntöjen alle. Tästä esimerkkinä toimivat erilaiset lajit sekä sukupuolen

korostaminen. Urheilu ei hyväksy kolmatta sukupuoli-identiteettiä, vaan urheilija täytyy laboratorionkokeiden ja muiden tieteellisten keinojen avulla määritellä joko mieheksi tai naiseksi. Eichberg mainitsee ”erilaisuuden hyväksymisenä” esimerkin japanilaisesta sumopainista. Sumopainissa rikkoutuu länsimainen käsitys hoikasta ja atleettisesta urheilijan ruumiista. (Eichberg 2004, 25.)

Pasi Koski esittelee Unruhin (1979) erittelemät neljä erilaista ideaalityyppiä. Nämä ideaalityypit ovat suhteessa sosiaaliseen maailmaan, tässä tapauksessa liikuntaan ja urheiluun. Jokaisella ihmisellä on oma liikuntasuhteensa, suhde sosiaaliseen maailmaan. Unhurin kehittämät ideaalityypit ovat muukalainen, turisti, regulaari ja insaideri. Muukalaisella tarkoitetaan ihmistä, joka ei ymmärrä sosiaalisen maailman merkityksiä. Hän voi suhtautua tähän maailmaan osin epäluuloisesti ja ennakkoluuloisesti. Muukalainen saattaa kuitenkin jollain tavalla olla kosketuksissa tämän maailman kanssa. Esimerkiksi salibandysta tietämättömälle termit ”karvaus” tai ”noppavitonen” eivät merkitse juuri mitään. Turistilla taas tarkoitetaan ihmistä, joka on uteliaan kiinnostunut jostain maailmasta ja saattaa hetkellisesti viettää siellä aikaa. Olemassaoloa suhteessa johonkin sosiaaliseen maailmaan leimaa hetkellisyys. Esimerkiksi kerran vuodessa katsomossa viihtyvä katsoja voi olla turisti. Regulaari eli vakiosallistuja on osa sosiaalista maailmaa. Hän on sitoutunut maailmaan ja ymmärtää sen eri puolia ja toimintoja laajasti. Esimerkiksi juniorijoukkueen valmentaja voi toimia tällaisessä suhteessa sosiaaliseen maailmaan. Insaideri eli sisäpiiriläinen on syvässä suhteessa sosiaaliseen maailmaan. Hänen identiteettinsä ja elinympäristönsä on osa sosiaalista maailmaa. Hän on myös vahvasti sitoutunut ja luo jatkuvasti ympäröivää maailmaa. Insaiderista esimerkkinä toimii salibandyn pelaaja. (ks Koski 2004, 191.)

Urheilijaa kuvataan usein urheilullisuuden mittarilla. Mitä urheilullisuudella sitten tarkoitetaan? Siihen on usein liitetty erilaisia arvoja ja ihanteita. Esimerkiksi pitkäjänteisyys, itsehillintä, reiluus sekä vaatimattomuus on usein liitetty urheilullisuuteen. Lisäksi urheilullisuus on kytköksissä yhteistyökykyyn, rehellisyyteen, kestävyYTEEN sekä huomaavaisuuteen. (Kotkavirta 2004, 44.) Miller ja Kerr (2003) tutkivat urheilijan identiteetin ja iän välistä suhdetta opiskelija-urheilijoilla. Tutkimuksen mukaan urheilijan roolin tärkeys väheni sitä mukaa, kun opiskelija-urheilija ikääntyi. Millerin ja Kerrin tutkimusta puoltaa myös Houlen, Brewerin ja Kluckin vuonna 2010 tehty tutkimus, jossa tutkittiin urheilijan identiteettiä kolmessa eri ikäryhmässä (10-vuotiaat, 15-vuotiaat ja täysi-ikäiset). Tutkimuksesta kävi ilmi, että urheilija-identiteetti kasvaa 15-ikävuoteen saakka, mutta tämän jälkeen se pysyy samalla tasolla varhaisaikaisuuteen saakka. Martin, Fogarty ja Albion esittelevät myös tutkimustuloksia, joiden mukaan urheilijan identiteetti voi muuttua suhteessa urheilijan elämäntapahtumiin. Esimerkiksi voiton hetkillä urheilijaidentiteetti on vahvistunut, kun taas tappion

tai epäonnistumisen vuoksi kokemus urheilijan identiteetistä on laskenut. Urheilija tuntee siis itsensä enemmän urheilijaksi, kun hän menestyy. Myös loukkaantuminen vaikutti negatiivisesti suhteessa urheilijan identiteetin kokemuksessa. (ks Martin, Fogarty & Albion 2014, 98–99.)

Urheilua on myös verrattu opiskeluun. Yhdysvaltalaisessa tutkimuksessa selvitettiin, kokeeko urheilija itsensä akateemisen vai urheilijan identiteetin kautta. Urheilija-opiskelijat kokivat haasteita jokapäiväisessä elämässään, kun he yrittävät olla sekä menestyneitä opiskelijoita että urheilijoita. Tutkimuksen mukaan identiteetti opiskelija-urheilijoilla voi muuttua tilanteen mukaan. Toisessa tilanteessa he saattavat kokea itsensä opiskelijaksi, toisessa taas urheilijaksi. (ks Yukhymenko-Lescroart 2013, 1–2.) Urheilijan identiteettiä on kansainvälisessä tutkimuksessa tutkittu suhteessa siihen, kun urheilija lopettaa uransa tai eläköityy. Tutkimukset ovat osoittaneet, että urheilijan mukautuminen urheilu-uran jälkeiseen elämään helpottuu, jos hänen urheilijaidentiteetinsä kokemus laskee. Jos identiteetin kokemus urheilijana on korkea, tämä voi aiheuttaa urheilu-uran jälkeisessä elämässä ongelmia. Martinin, Fogartyn ja Albionin oman tutkimuksen mukaan urheilijan tyytyväisyys omaan elämään nousi, mikäli hän lopetti urheilu-uransa vapaaehtoisesti. (ks Martin, Fogarty & Albion 2014, 96, 99.)

Vaikka urheilijan identiteettiä käsitellyt kansainvälinen tutkimus on ollut pääsääntöisesti kvantitatiivista, myös muutamia laadullisia tutkimuksia on tehty. Krystal Beamon tutki etnografisten haastattelujen avulla entisiä afrikkalais-amerikkalaisia jalkapalloilija- ja koripalloilija- miehiä heidän urheiluidentiteetinsä kautta. Tutkimukseen osallistuneet olivat jo lopettaneet urheilu-uransa yliopistossa. Seitsemäntoista kahdestakymmenestä tutkimukseen osallistuneesta entisestä yliopistourheilijasta koki, että muut (yhteiskunnan jäsenet) määrittivät heidät urheilijaidentiteetin kautta. Beamonin tutkimuksessa erityisesti afrikkalais-amerikkalaiset urheilijat on nähty ”vain” urheilijoina valkoisia enemmän. (Beamon 2012, 205.) Urheilijan elämää on myös tutkittu narratiivien avulla. Carless ja Douglas haastattelivat Iso-Britanniassa eri lajien huippu-urheilijoita. Haastattelujen pohjalta he löysivät kolme eri tarinaa urheilijana: elää urheilijan osaa (living the part of athlete), kestää urheilijan osaa (resisting the part of athlete) ja näyttelee urheilijan osaa (playing the part of athlete). (Carless & Douglas 2013, 701.)

Vuonna 2008 valmistunut pro gradu-tutkielma selvitti, miten eri lajien huippu-urheilijat kokivat urheilu-uran ja opiskeluiden yhdistämisen. Tutkielman mukaan opiskelun nähtiin tasapainottavan urheilua ja samalla sen nähtiin antavan muuta ajateltavaa esimerkiksi harjoitusten välillä. Lisäksi opiskelun nähtiin antavan turvaa, kun urheilu-ura loppuu. (Jokinen 2008, 29.) Olli-Ilmari Sillanpää (2011) tutki pro gradu-tutkielmassaan jo urheilu-uransa lopettaneiden jääkiekkoilijoiden

siirtymäepisodia ja sen kokemista. Sillanpää jakoi jääkiekkoilijoiden siirtymäepisodit tutkimuksensa perusteella esivalmistautumisen, henkisen valmistautumisen, uran päättymisen, välivaiheen ja uuden elämäntilanteen episodeihin. Sillanpään nimeämät episodit koettiin aineistossa eri tavoin. Hän nimesi nämä tavat tasaiseksi siirtymäksi, kriisisiirtymäksi ja edistyväksi siirtymäksi. Sillanpään mukaan siirtyminen episodista toiseen helpottui, jos urheilija löysi lopettamisensa jälkeen muita motiiveja sekä koki perustarpeittensa tyydyttyvän. (Sillanpää 2011.) Sillanpään tulokset tukevat aikaisempia tutkimustuloksia siinä, että mikäli urheilijalla oli muitakin tärkeitä asioita elämässään, jotka tuottivat hänelle tyydytystä, siirtyminen pois urheilu-uralta helpottui (ks Martin, Fogarty & Albion 2014, 96, 99.)

Heli Turpeisen (2012) pro gradu-tutkielma käsitteli nuorten suomalaisten huippu-urheilijalupausten sosiaalisia, fyysisiä ja psyykkisiä taustatekijöitä. Lisäksi tutkielmassa selvitettiin urheilijoiden uraan vaikuttaneita ympäristötekijöitä. Tutkielman tulosten mukaan urheilijoiden tärkein tekijä urheilua kohtaan syntyneeseen kiinnostukseen oli heidän oma lajinsa. Motivaationsa urheilua kohtaan he ammensivat kehittymisen halusta sekä urheilun tuomasta ilosta ja nautinnosta. Nämä toimivat urheilijoiden kohdalla heidän sisäisenä motivaationaan. Loukkaantumiset saattoivat tosin heikentää sisäistä motivaatiota. Ulkoisena motivaationa toimivat perhe ja menestyminen. Ulkoista motivaatiota taas heikensivät urheilun ja muun elämän yhdistämisen vaikeudet sekä rahaongelmat. (Turpeinen 2012.)

Urheilijan identiteettiä on tutkittu myös sukupuoli-identiteetin kautta. Miehen identiteetti on nähty urheilussa perinteisesti maskuliinisena ja heteroseksuaalisena. Urheilun sosiologia on tutkinut tätä ”maskuliinisuuden hegemonian” kautta. Siihen kuuluu kulttuurisesti tuotettu malli maskuliinisuuden hahmosta, johon kuuluvat kovuus ja kilpailuhenkisyys. Lisäksi malliin on katsottu kuuluvaksi naisten alistaminen sekä homoseksuaalien syrjiminen. Miesurheilijat on nähty myös muiden identiteettejä tuottavien mallien kuin maskuliinisuuden kautta. (Giulianotti 2005, 94–99.) Urheilua ja identiteettiä on lähestytty perinteisesti myös ruumiillisuuden kautta. Ruumiillisuuden tutkiminen urheilussa on usein luonnollinen väylä, sillä urheilusuoritukset ovat riippuvaisia ruumista. (Itkonen 1996, 130.) Ruumiillisuus koostuu oman sukupuolen esityksistä. Nämä esitykset toimivat sukupuoli-identiteetin ilmaisuina, joissa sukupuoli on tehtyä ja tuotettua. Pirskanen (2006) lähestyi artikkelissaan sukupuoli-identiteettiä jalkapallon kautta. Hän tutki kymmenvuotiaiden poikien jalkapallojoukkuetta sukupuoli-identiteetin ja ruumiillisuuden näkökulmasta. Pirskanen esittelee artikkelissaan Howardin ja Hollanderin (1997) näkemyksen sukupuoli-identiteetistä. Sukupuoli-identiteetillä tarkoitetaan yksilön omaa käsitystä ja tunnetta itsestään joko naisena tai miehenä. Tämä identiteetti voi vaihdella riippuen ryhmästä ja tilanteista. Pirskanen esittelee myös Butlerin (1990)

ajatuksen sukupuolesta. Hänen mukaansa sukupuoli on esitys. Ruumis on tällöin rakentunut diskurssi, joka on syntynyt kulttuurisesti. (Pirskanen 2006, 90–94.) Pirskasen tutkimuksen mukaan jalkapalloilevan pojan ruumis voi olla suorittava ja kurinalainen ruumis. Lisäksi pojat esittivät itsensä kentällä maskuliinisuuden kautta ja nämä performanssit tapahtuivat esimerkiksi aggression tilanteissa. Pirskasen tutkimuksessa pojat eivät olleet tiukasti sidottuja miehisen sukupuoli-identiteetin kehukseen. (Emt, 118–119.)

Taina Kinnusen väitöskirja (2001) käsitteli suomalaisia ja yhdysvaltalaisia bodareita eli kehonrakentajia sekä niitä merkityksiä, joita he elämäntavalleen soivat erityisesti suhteessa elettyyn ruumiillisuuteen eli bodareiden ruumiillisiin kokemuksiin. Lisäksi Kinnusen väitöskirja pyrki antamaan selityksiä sille, kuinka ruumista tulkitaan kulttuurillisena symbolina. Kinnusen tutkimuksessa keskeisenä elementtinä oli ottaa huomioon bodauksen merkitys ajallemme tyypillisenä ruumisprojektina. Länsimaisessa kulttuurissa ruumiin merkitys on suuri. Sillä viestitään paitsi sukupuolta ja ideologiaa myös sosiaalista luokkaa ja sosiaalista ikää. Ruumis voi toimia identiteetin kanavana ympäristölle. Esimerkiksi kehonrakentajat luovat identiteettiään pyhinä bodareina ja tähän liittyy paljon erilaisia arvoja ja normeja. (Kinnunen 2001, 16–18.) Salibandy eroaa lajina kuitenkin kehonrakennuksesta, sillä vaikka pelaajat ovatkin yksilöitä, niin laji on joukkue-urheilua, jossa yksittäinen pelaaja on osa suurempaa kokonaisuutta. Lisäksi salibandyn pelaamiseen ei ole liitetty niin vahvaa ruumiillisuuden merkitystä kuin kehonrakennukseen, jossa esimerkiksi yksittäistä lihasta harjoitetaan äärimmäisyyksiin saakka. Mielestäni Kinnusen laaja-alaisen tutkimuksen tuloksia voi soveltaa mihin tahansa urheilulajiin tai jopa muuhun elämän osa-alueeseen, sillä se kertoo sen, mitä kehonrakentajat eli yhteiskunnan jäsenet itsestään ajattelevat ja mitä asioita he pitävät tärkeinä.

Kinnunen havaitsi väitöskirjassaan, että salilla treenaavilla kehonrakentajilla oli oma ryhmäidentiteettinsä, vaikka kehonrakennus onkin yksilölaji. He kävivät aina samalla salilla, jossa jokaisen täytyi määritellä oma suhteensa saliin ja sen tarjoamaan sosiaaliseen yhteisöön. Punteja nosteltiin yksin, vaikkakin harjoittelu tapahtui yhtä aikaa muiden kanssa samassa tilassa. Kun bodari lähti salille, hän aavisti keitä hän siellä tapaa. Toisten tavat tunnustettiin nopeasti. Ryhmäidentiteettiä salilla loi myös musiikki. (Kinnunen 2001, 59–63.)

Kinnusen haastattelemat kehonrakentajat eivät kieltäneet narsistisia piirteitä itsessään koskien ulkonäköä ja estetiikkaa. He kokivat, että kehonrakennuksessa kiinnostus itsen tulee nähdä hyveenä, jossa pääpaino on itsensä välittämässä sekä toisten huomioon ottamisessa. Kinnusen mukaan jokainen kehonrakentaja haluaa, että häntä katsotaan ja, kun hän alkaa näyttää kehonrakentajalta, muut ihmiset kohtelevat häntä kehonrakentajana. Kolikon kääntöpuolena tässä kuitenkin oli se, että

salin ulkopuolella kehonrakentajat kokivat ahdistusta ulkonäöstään, vaikka nauttivatkin suuremmaksi osaksi katseista. Ihmisten tuijotus häiritsi, sillä he kokivat olevansa suurennuslasin alla. Kehonrakentajat identifioivat itsensä esimerkiksi kehonrakennuslehtien ja elokuvien maailmaan. (Kinnunen 2001, 73–78.)

Kehonrakennuksen vakavasti ottaneet bodarit eivät samaistuneet kuntoilijoihin. Kinnusen mukaan kuntosalimaailma muodostaa jatkumon, jossa toisessa päässä ovat kuntoilijat, keskellä harrastelijabodarit ja toisessa päässä taas kilpakehonrakentajat. Kinnusen mukaan kehonrakentajien identiteetti tehdään. Elämäntapa on vahvasti rituaalien ja tiukkojen sääntöjen täydentämää ruokavalioineen ja treeneineen. Ruokavaliolla on vahva yhteys kehorakentajana olemiseen. Kinnunen kuvaa kehonrakentajan eron tavalliseen puntteja nostavaan kuntoilijaan ”pyhyiden” käsitteellä. Harjoitteet, normit, asusteet, kieli, eleet, ruuat ja jopa lääkkeet toimivat vedenjakajana tavallisen kuntoilijan ja pyhän bodarin välillä. (Kinnunen 2001, 244–245.)

Kehonrakennukseen on liitetty vahvasti miehisuus. Maskuliinisuus nähdään tässä lihasten kautta. Lihaksikas vartalo on miehuuden huipentuma ja tällä on yhteys minäkuvaan. Naiskehonrakentajat taas ovat osa maskuliinista maailmaa ja täten he muodostavat uhan perinteiselle ajatukselle siitä, ettei nainen saisi harrastaa urheilua, varsinkaan miehistä punttien nostelua, eikä kasvattaa suuria lihaksia. (Kinnunen 2001, 181.) Ruumiillisuutta on tutkittu myös urheilun ja liikunnan ulkopuolella. Esimerkiksi Harri Sarpavaara (2004) tutki väitöskirjassaan ruumiillisuutta suhteessa televisiomainoksiin⁸.

Hannu Itkonen (1996, 134.) esittelee kahdeksan urheilusta löytyvää sosiaalistamisen tai kontrollin muotoa suhteessa ruumiiseen. Nämä kontrollin tai sosiaalistamisen muodot ovat ruumiin vahingoittaminen (esimerkiksi tyrmäys nyrkkeilyssä), ruumiin eristäminen (harjoittelu valmennuskeskuksessa), ruumiin manipulointi (doping), ruumiin tarkkailu (testaus), ruumiin valvonta (harjoituspäiväkirjan ylläpito), ruumiin toimintojen normittaminen (kilpailusäännöt), ruumiiseen liittyvä valistus (valmennus) ja itsekontrolli (tavoitteiden asettaminen). Itkonen mainitsee urheilun muuttuneen vuosikymmenten saatossa. Enää urheilussa ei riitä pelkkä mustikkakeiton juominen ja harjoittelu, vaan kyse on monisyisemmästä sekä moniulotteisemmasta ilmiöstä useine eri vaihtoehtoineen.

⁸ Harri Sarpavaaran väitöskirja osoitti, kuinka suureen rooliin ruumiillisuuden kysymykset ovat nousseet mainonnassa. Ruumiillisuus on aina rakentunut kulttuurillisesti, sosiaalisesti sekä historiallisesti. Ruumiillisuus ei ole ainoastaan fysiologiaa tai biologiaa. (Sarpavaara 2004, 11.)

Päivi Frantsi kuvaa urheilijan identiteetin muodostuvan urheilu-uran aikana syntyneistä kokemuksista. Frantsin mukaan urheilija voi kuvata itseään esimerkiksi huippulahjakkuutena tai ainaisena epäonnistujana. Yksilölliseen identiteettitarinaan kuuluu myös kollektiivinen tarina, joka tarkoittaa yhteisöllisiä tarinoita suomalaisista urheilijoista. Tarinat itsestä ovat vahvassa roolissa urheilijan elämässä. Urheilija saattaa kertoa itsestään aina samankaltaisia tarinoita muille ihmisille ja itselle. Tällöin urheilija vahvistaa näitä ajatusrakennelmia. Paineen alla urheilijan ajattelu kapeutuu entisestään ja tällöin urheilija reagoi itselle tyypillisellä tavalla. Tämä ajattelu voi olla haitallistakin. Tarinoita voi kuitenkin muuttaa ja usein esimerkiksi ristiriidan tai poikkeuksen ansiosta tarina saattaa muuttua ja urheilija oppii ja kehittyy. Kaikkeen elämässä ei kuitenkaan voi vaikuttaa. Hallinnan tunne urheilussa syntyy siitä, että urheilija keskittyy niihin asioihin, joihin hän kokee voivansa itse vaikuttaa. (Frantsi 2012, 93–94.)

Urheilijan identiteettiä voidaan verrata ammatti-identiteettiin ainakin silloin, kun urheilija urheilee työkseen ja saa siitä palkkaa. Ammatillisella identiteetillä tarkoitetaan ihmisen käsitystä itsestä ammatillisena toimijana, joka kiinnittyy elämänsä historiaan. Ammatti-identiteetti on usein keskeinen osa aikuisen ihmisen identiteettiä. Ammatti-identiteetti on se käsitys, joka ihmisellä on silloisella tarkasteluhetkellä suhteessa työhön ja ammatillisuuteen. Lisäksi siihen liitetään tulevaisuus, minkälaiseksi ihminen haluaa työssään sekä ammatissaan tulla. Myös kuuluvuuden tunne, hänen tärkeänä pitämänsä seikat sekä sitoutumisen aste työhön katsotaan kuuluviksi käsitteeseen. Arvot, eettiset kysymykset, tavoitteet ja uskomukset ovat myös osa ammatti-identiteetin ymmärrystä. (Eteläpelto & Vähäsantanen 2006, 26, 32.)

Nykyaikana työelämä on muuttunut, ihmiset vaihtavat työpaikkoja useasti sekä vaihtavat usein myös ammattia. Tällöin ammatti-identiteetti on jatkuvassa muutoksessa. Työelämän käytännöt osoittavat, että työntekijän käsitykset itsestä sekä työstä ovat tärkeitä. Esimerkiksi oman osaamisen arviointi on yleistä tänä päivänä ja se taas edellyttää reflektointikykyä sekä realistista käsitystä itsestä työntekijänä. Lisäksi täytyy tunnustaa oma osaaminen ja itseään pitää markkinoida esimerkiksi työhaastatteluissa. Ihmisellä on tarve tunnustaa sekä tehdä näkyväksi omaa persoona sekä osaamisensa. Tarvitaan tietoisuutta omasta ammatti-identiteetistä. (Eteläpelto & Vähäsantanen 2006, 27–28.) Nykyisin työelämän tutkimuksessa ammatti-identiteetti nähdään kompleksisena sekä jatkuvasti muutoksessa olevana joko persoonallisesta tai sosiaalisesta lähtöisin olevana identiteettinä (Emt, 41).

4.4 Narratiivinen tutkimus

Perti Alasuutarin mukaan laadullinen aineisto kertoo meille maailmasta jotain tärkeää ja oleellista. Se ei sisällä mittaustuloksia, vaan se on näyte tutkimuksen kohteena olevasta kielestä ja kulttuurista. (Alasuutari 2011, 88.) Laadullisen tutkimuksen kohdalla ei kuitenkaan voida puhua yleistämisestä, sillä tutkijan tulee pohtia ja näyttää analyysinsä kertovan myös muusta, kuten ympäröivästä yhteiskunnasta, kuin pelkästään itse aineistosta. (Emt, 250.) Havaintoja ei tulkitse itse tuloksina, vaan niiden taakse tulee katsoa. Alasuutari käyttää tästä sanaa johtolanka. Hänen mukaansa havaintoja täytyy käsitellä johtolankoina sille, mitä ilmiön taakse kätkeytyy. Kvalitatiivinen aineisto tarjoaa moniulotteisen sekä monitahoisen väylän eri ilmiöiden tarkasteluun. (Emt, 78, 84.)

Narratiivinen tutkimus vastaa kysymykseen ”kuka minä olen?”, sillä identiteettejä rakennetaan tarinan kautta. Tieto itsestä kehittyi tietämisen kautta, jota tuotetaan tarinoiden avulla. Identiteetti ja tietäminen ovat jatkuvassa vuorovaikutussuhteessa toistensa kanssa. (Alasuutari 2011, 49.) Hyvärinen ja Löyttyniemi määrittelevät kertomuksen sillä tavoin, että se kertoo aina toiselle ihmiselle, että jotain tapahtui. Heidän mukaansa kertomuksessa on jokin muutos ja prosessi eli jotain täytyy olla muuttunut. Kertomuksessa on vähintään kaksi eri tapahtumaa sekä näiden välillä kausaalinen yhteys. Lisäksi kertomus kertoo kokemuksesta, sen ei tule ainoastaan välittää informaatiota. (Hyvärinen & Löyttyniemi 2005, 190.)

Narratiivinen lähestymistapa sopii hyvin ihmistutkimukseen. Se korostaa ihmistä aktiivisena sekä merkityksiä antavana olentona. Lisäksi se ottaa huomioon ihmisen elämän aikaan ja paikkaan sidottuna, kulttuurisena ilmiönä. (Hänninen 2003, 125.) Narratiivisella tutkimuksella tarkoitetaan tutkimuksen teossa lähestymistapaa, joka näkee kertomukset tiedon välittäjänä sekä tiedon rakentajana. Tutkimuksen ja kertomuksen välinen suhde voidaan nähdä kahdesta eri näkökulmasta. Tutkimus voidaan nähdä siten, että se tuottaa kertomuksen maailmasta tai kertomus voi olla tutkimuksen teossa materiaalina. Sana narratiivinen on peräisin latinan kielestä. Sana narraatio tarkoittaa kertomusta ja verbimuodossa oleva narrare kertomista. Tarina voidaan nähdä narratiivin synonyymina. (Heikkinen 2007, 142.)

Hännisen mukaan narratiivin käsite on keino hallita ihmiselämän kaaosta. Sen avulla ihminen voi luoda järjestystä. Lisäksi narratiivin avulla voi saada ymmärrystä epätavallisuuteen. Hännisen mukaan keskeisin seikka narratiivisuudelle on se, että siihen liittyy vahvasti ajallisuus. Sillä on alku, keskikohta sekä loppu. Nämä eri vaiheet seuraavat ajallisesti toisiaan. Vaiheet koostuvat erilaisista merkityksistä, jotka muodostavat kokonaisuuden. Narratiivisuutta voi täten kuvata myös

juonellisuuden sekä draaman käsitteillä. Juonellisuudella tarkoitetaan sitä, että tapahtumat ovat kytköksissä toisiinsa, ne eivät siis ole irrallisia. Tapahtumat liimautuvat toisiinsa juonen tavoin erilaisina syy-seuraus-ketjuina. (Hänninen 2003, 126.) Heikkisen mukaan narratiivisuus ei ole koulukunta tai tietty metodi, vaan enemmänkin viitekehys, jonka suurin anti on toimia todellisuuden tuottajana ja välittäjänä. Narratiivisuus nähdään monella tavalla tutkimuksen teossa. Heikkisen mukaan narratiiveja voidaan käyttää neljällä eri tavalla. Ensinnäkin narratiivisuus nähdään tietämisen tapana sekä tiedonprosessina sinänsä. Toiseksi narratiivisuuden käsitettä käytetään, kun sen avulla kuvaillaan tutkimusaineiston luonnetta. Kolmanneksi, narratiivisuus nähdään aineiston analyysitapana sekä neljänneksi käytännöllisen merkityksen kautta. (Heikkinen 2000, 47–49.) Tutkimuksessani narratiivit toimivat tietämisen tapana eli sillä tavoin, että ne tuottavat tärkeää tietoa, sekä aineiston analyysitapana.

Narratiivisessa tutkimuksessa pääpaino on yksilön antamissa merkityksissä. Näitä merkityksiä ihmiset rakentavat tarinoiden avulla. Narratiivisen tutkimuksen yksi merkittävimmistä aiheista on se, että tutkimuksen tavoitteena on luoda tutkijan ja tutkittavan välille yhteisiä merkityksiä. Esimerkiksi kyselylomakkeisiin perustuva tiedonkeruu alleviivaa vain tutkijan ajattelua ja sanoja. Narratiivisessa tutkimuksessa pääroolissa ovat ihmisten autenttiset kertomukset. (Heikkinen 2007, 155.) Ihmiset tuottavat identiteettiään kertomusten avulla, joita kerrotaan sekä itselle että muille. Kun ihminen puhuu itsestään minämuodossa, niin hän selventää itselle sekä muille, kuka hän oikein on. Esimerkiksi yllättävät tapahtumat kuten sairastuminen saattavat vaikuttaa identiteettiin ja ihmisellä voi tällöin muuttua käsitys siitä, kuka hän oikein on. (Aaltonen & Leimumäki 2010, 133.) Urheilijoiden kohdalla identiteettiin saattaa vaikuttaa loukkaantuminen, sillä silloin hän ei välttämättä voi esimerkiksi harjoitella samalla tavalla kuin ennen loukkaantumistaan, ja täten urheilijan identiteetin kokemus saattaa laskea (ks Martin, Fogarty & Albion 2014, 98–99).

Aaltonen ja Leimumäki (2010) esittelevät Dorrit Kohnin (1978) määrittelyn kertomuksen tuottamisesta suhteessa minäkokemukseen. Määrittely sisältää kolme eri tasoa. Kun haastateltava muistelee menneisyyttään, voidaan puhua kertovasta minästä. Tällöin haastateltava ottaa etäisyyttä nykyhetkeen ja kuvailee itseään ja asioita menneessä aikamuodossa. Hän myös arvioi silloista minäänsä ja toimintaansa imperfektiä käyttäen. Kertova minä voi samaistua nykyhetkessä kertovaan minään preesenssiä käyttämällä. Tätä kutsutaan kokeneeksi minäksi ja viitataan preesensistä huolimatta menneisyyteen. Sisäisessä monologissa haastateltava puhuu äänettömästi itselleen sisäisen puheen avulla. (Aaltonen & Leimumäki 2010, 126.)

Keskustelulla on suuri merkitys narratiivisessa tutkimuksessa. Hatchin ja Wisniewskin mukaan tieto muodostuu tällöin dialogisesti (ks Heikkinen 2007, 155–156). Keskustelun avulla tutkija ja tutkittava muodostavat yhteisen ymmärryksen asiasta. Narratiivisessa tutkimuksessa on analysoitu esimerkiksi vanhoja elämäkertoja, mutta tällöin tutkijan olisi hyvä haastatella esimerkiksi tutkittavan läheisiä saadakseen mahdollisimman syvällisen käsityksen tutkittavan elämästä. Narratiivinen tutkimus ei pyri yleistykseen tai objektiiviseen totuuteen, vaan sen tavoite on tuottaa subjektiivista ja henkilökohtaista tietoa. Tutkittavan oma ääni pääsee täten paremmin kuuluviin. (Emt, 155–156.)

Vilma Hänninen (2003) käytti sisäisen tarinan käsitettä väitöskirjassaan kuvaamaan ihmisen tapaa hahmottaa omaa elämäänsä tarinoiden avulla, jotka ovat yhteisesti ja sosiaalisesti jaettuina. Hännisen mukaan sisäinen tarina koostuu esimerkiksi julkisen ja yksityisen sekä yleisen ja yksittäisen kaltaisista aineksista. Sisäisessä tarinassa yksilöllinen ja kulttuurinen aines kohtaavat. Ihminen ammentaa yhteisesti jaetusta kulttuurisesta tietovarannosta sekä omasta kokemuksestaan asioita ja näistä aineksista muodostuu sisäinen tarina. Sisäinen tarina on koko ajan muuttuva prosessi, joka koostuu useista eri osatarinoista. Sisäinen tarina on kuin mikä tahansa tarina alkuineen, keskikohtineen sekä loppuineen ja se voi koskea ihmisen tulevaisuutta tai elää samassa hetkessä. Osa näistä tarinoista voi kertoa menneisyydestä. (Hänninen 2003, 21, 50.) Sisäisen tarinan avulla voidaan tutkia ihmisen mielensisäisiä asioita. Kertomus, jonka avulla sisäistä tarinaa tutkitaan, ei toimi tällöin sosiaalisena tuotteena itsessään, vaan ihminen antaa merkityksiä omalle tarinalleen. Sisäinen tarina toimii tutkijalle keinona päästä toisen ihmisen mielen maailmaan. Tämä on ero kertomuksen tutkimiseen, jossa kertomusta itsessään tutkitaan; sen tuottamia sanavalintoja, rakennetta ja vivahteita. (Emt, 32.)

Huippu-urheilijaan liitetään useita erilaisia myyttejä, tarinoita ja odotuksia. Maratoonaria voidaan kuvata ”hulluksi” tai salibandyn pelaajaa ”epäonnistuneeksi jääkiekkoilijaksi”. Huippu-urheilijaa kuvataan usein periksi antamattomuuden, sitkeyden ja analysoinnin kaltaisilla adjektiiveilla. (Matikka 2012, 234.) Hänninen kirjoittaa kulttuurisissa tarinavarannoissa olevan useilla eri ihmisryhmille sopivia tarinoita. Tällöin ihmisille voi muodostua rooliodotuksia, joihin he sitten saattavat enemmän tai vähemmän mukautua. Epätyypillisen tarinan omaksuminen vaatii rajojen ylittämistä. (Hänninen 2003, 51.) Mielenkiintoista olisi selvittää, kuinka salibandyn pelaaja tämän kulttuurillisesti annetun tarinan itselle ammentaa. Jos suuri yleisö ei koe pelaajaa huippu-urheilijana, niin kokeeko hän itsekään sitä olevansa? Hänninen kirjoittaa ihmisen ja sosiaalisen tarinavarannon välillä olevan välittäjiä, joita voivat olla esimerkiksi erilaiset viiteryhmät. Ihminen omaksuu tällöin näiden viiteryhmien mallitarinoita. Muiden, samankaltaisen tarinan jakavien ihmisten parissa syntyy tarinamalleja, joista ihminen voi ammentaa aineksia omaan sisäiseen tarinaansa. Lisäksi ihminen

muokkaa kulttuurisista tarinavarannoista joko tietoisesti tai tiedostamattaan itselle sopivat ainekset. (Emt, 51–52.)

Sisäinen tarina sisältää elämäntilanteen, erilaiset tapahtumat sekä muutokset. Sen avulla ihminen on osa laajempaa sosiaalista kokonaisuutta. Lisäksi sisäinen tarina määrittelee ihmisen identiteetin. Sisäisen tarinan avulla ihminen voi muun muassa arvottaa erilaisia asioita, määrittellä asioiden eri puolia sekä nostaa joitain tapahtumia tärkeiksi ja samalla vähemmän tärkeiksi. Se ottaa huomioon sen, että nykyhetkessä on aina läsnä sekä menneisyys että tulevaisuus. (Hänninen 2003, 58.) Hänninen kehitti myös tarinallisen kiertokulun käsitteen. Sen perusajatuksena on ihmisen jatkuva tarve ja halu kehittää omasta elämästään tarinaa. Elämä ikään kuin sisältää yhden suuren sekä useita pieniä tarinoita. Yhden ihmisen tarina kytkeytyy siis muiden ihmisten tarinoihin ja sisältää useita eri tarinoita, jotka ovat rinnakkaisessa, peräkkäisessä, sisäkkäisessä sekä hierarkkisessa suhteessa toisiinsa. Hänninen kuvaa tarkemmin tarinallisen kiertokulun käsitettä näin:

”Ihminen jäsentää omaa tilannettaan (situaatiotaan) ja luo elämänprojektejaan sosiaalisesta tietovarannosta ammentamiensa tarinallisten mallien avulla. Tässä jäsennyksessä syntyvä sisäinen tarina ohjaa ihmisen toimintaa ja valintoja (draama). Toiminta muokkaa situaatiota eli seuraavien tarinallisten projektien toteutusehtoja. Draaman tapahtumia voidaan jälkikäteen esittää (tarinallisesti tulkittuina) kertomuksina. Kertomus sosiaalisena tekona muodostuu osaksi ihmisten välistä sosiaalista draamaa; samalla se liittyy osaksi sosiaalista tarinavarantoa” (Hänninen 2003, 129.)

Tutkimus on tuottanut kollektiivisia identiteettitarinoita. Ihmiset tuottavat jatkuvasti uusia identiteettitarinoita ja muokkaavat niitä yhä uudelleen. Esimerkiksi kun lapsi kasvaa aikuiseksi, niin hän luo identiteettitarinaansa yhä uudelleen ja uudelleen. ”Kamala lapsi”-identiteettitarina on saattanut muuttua vaikkapa muotoon ”ahkera opiskelija”. (Järventie 2008, 212.)

5. EMPIIRINEN TUTKIMUS

Tässä kappaleessa esittelen tutkimusaineistoni ja tutkimusmenetelmäni. Lisäksi käsittelen salibandyä tutkimuksen kohteena tarkemmin.

5.1 Salibandy empiirisenä kohteena

Salibandy kehittyi sählystä, jolloin siitä tuli kilpaurheilulaji. Salibandyä on nykyisessä muodossaan pelattu vasta noin 30 vuotta, joten sen lajihistoria varsin lyhyt. Laji saapui Suomeen Ruotsista 1970-luvulla, mutta sen juuret ovat paikannettavissa 1950-luvun Pohjois-Amerikkaan, jossa jääkiekosta kehitettiin lapsille ja nuorille soveltuvaa jääkiekkoa muistuttava laji reikäpalloineen ja muovisine mailloineen. Lajin syntyhistorian kannalta merkittävänä pidetään vuotta 1968, jolloin Hollannista saapuivat opiskelijoiden mukana salibandyn pelivälineet Ruotsiin. Laji alkoi levitä nopeasti Ruotsissa, sillä se saavutti suuren suosion opiskelijoiden keskuudessa. Samalla laji levisi myös Suomeen. Suomessa peliä 1970-luvulla kutsuttiin sählyksi, sillä tuolloin siinä ei ollut selkeitä sääntöjä. Myös Suomessa 1980-luvulla lajin suosio kasvoi pikku hiljaa. Vuonna 1985 jätettiin Suomen Salibandyliiton perustamiskirja yhdistysrekisteriin. Tämän jälkeen salibandysta alettiin kehittää urheilulajia. Suomessa salibandyn sarjatoiminta alkoi Helsingin yliopistossa, josta se levisi muihin yliopistokaupunkeihin. Opiskelijoiden liikuntayhdistys (OLL) järjesti lajin ensimmäiset SM-kilpailut 1980-luvun alussa. Ensimmäinen virallinen SM-sarja pelattiin 1986–1987. Joukkueita SM-sarjassa oli kymmenen. Naisten SM-sarjatoiminta alkoi vuonna 1988 ja ensimmäiset juniorisarjat näkivät päivänvalon vuonna 1991. Virallisesti kansainvälinen laji salibandysta tuli jo vuonna 1985, kun Suomi ja Ruotsi kohtasivat ensimmäisessä salibandyn maaottelussa. Salibandyn taival kansainvälisten turnausten osalta alkoi vuonna 1994, kun lajissa kisattiin Euroopan mestaruudesta. EM-kisat jäivät kuitenkin pian pois ja tilalle järjestettiin maailmanmestaruuskisat. Ensimmäisen kerran maailman parhaasta salibandymaasta kisattiin vuonna 1996. Tuolloin voittajaksi kruunattiin Ruotsi. (Korsman & Mustonen 2011, 15–17.)

Salibandysta kehittyi nopeasti kansainvälinen urheilulaji. Vuonna 2011 salibandyssä oli yli 1,5 miljoonaa harrastajaa ympäri maailman. Rekisteröityneitä pelaajia näistä oli 280 000, jotka pelasivat 4158:ssa eri seurassa. (Korsman & Mustonen 2011, 18.) Kansainvälisen Salibandyliiton jäsenmaita on tällä hetkellä yli 60 ja salibandyä harrastetaan 100 eri maassa (Kinnunen 2014). Suomessa salibandy on tällä hetkellä jalkapallon jälkeen toiseksi suosituin joukkueurheilulaji, kun mitataan harrastajamääriä 3–65-vuotiaiden ihmisten keskuudessa. Harrastajamäärät ovat siis kasvaneet suuresti 1990-lukuun verrattuna. (Korsman & Mustonen 2011, 18.)

Nyt salibandylla on noin 450 000 harrastajaa Suomessa, joista 55 000 on rekisteröityjä pelaajia. Suomessa oli vuonna 2013 868 Suomen Salibandyliiton jäsenesuraa. Miesten kohdalla kilpasarjoissa pelasi vuonna 2013 hieman yli 18 000 pelaajaa. (Kinnunen 2014.) Salibandy ei ole vielä vakiinnuttanut paikkaansa suosittuna lajina katsojamäärien perusteella mitattuna. Miesten Salibandyliigan runkosarjan katsojamäärät vaihtelevat noin 200–1000 välillä. Keskiarvo on noin 500 katsojaa yhtä peliä kohden. Osittain tästä syystä on pohdittu, onko salibandy huippu-urheilua. Huippu-urheilun kriteereinä salibandyn kohdalla on tarkoitettu esimerkiksi pelaajien harjoitteluun käyttämiä tunteja sekä heidän urheilullisuuttaan. Tällä hetkellä urheilullisuutta mittaavat kriteerit täyttyvät maajoukkuetoiminnassa mukana olevilla pelaajilla, mutta Salibandyliigassa tasoerot ovat vielä suuria sekä yksilö- että joukkueetasolla mitattuina. Tasoerot kuitenkin pienevät koko ajan, sillä sekä pelaajien että seurojen toiminta Suomessa ja maailmalla kehittyvät koko ajan entistä organisoidummiksi ja ammattimaisemmiksi. Korsmanin ja Mustosen mukaan salibandya voidaan tällä hetkellä pitää vakavasti otettavana kilpaurheilumuotona. Ammattipelaajia tosin Suomessa ei vielä juurikaan ole, vaan useat huippupelaajat käyvät töissä tai opiskelevat pelaamisen rinnalla. (Korsman & Mustonen 2011, 19–20, 55, 57.)

Salibandy on siis urheilulaji, jossa suurin osa huippupelaajista on puoliammattilaisia. Suurin osa pelaajista saa siis pientä palkkaa pelaamisestaan. Täysipäiväinen työ on haastavaa pelaajalle, sillä harjoituksia tai pelejä on kauden mittaan lähes joka päivä. Siksi monet pelaajat tekevät osa-aikatyötä tai muuta joustavampaa työtä pelaamisen rinnalla. (Yle Urheilu 2012.) Aamulehden artikkelissa kesäkuussa 2014 vertailtiin eri palloilulajien ammattipelaajia kauden 2013–14 osalta. Salibandyssä selvitykseen osallistuneista pelaajista noin 16 % sai palkkaa tai muuta korvausta pelaamisestaan (n=177). Yksi kyselyyn osallistuneista pelaajista oli ammattiuurheilija. Lentopallossa taas korvausta saaneita pelaajia oli noin 38 % ja ammattiuurheilijoita noin 15 % (n= 251). Koripallossa vastaavat luvut olivat noin 31 % ja noin 18 % (n=345). Koripalloilijoista noin 10 % oli ulkomaalaista pelaajaa ja lentopalloilijoista 5 %. Salibandyssä kyselyyn ei osallistunut yhtään ulkomaalaista pelaajaa. (Vainio & Niemelä 2014.) Tapaturmavakuutuslaitosten liiton mukaan Suomessa oli vuonna 2012 1157 ammattiuurheilijaa. Nämä urheilijat kuuluivat urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain alle. Suurimmat lajit ammattiuurheilijoiden keskuudessa olivat jääkiekko (60 %) ja jalkapallo (22 %). (ks Kärmeniemi, Lämsä & Savolainen 2013, 46.)

Kärmeniemen, Lämsän ja Savolaisen vuonna 2013 valmistuneen urheilijoiden tulotasoja käsittelevän tutkimuksen mukaan 32 % kyselyyn vastanneista urheilijoista koki, ettei Suomessa ole mahdollisuutta edetä ammattilaiseksi. Puolet vastanneista sitä vastoin totesi, että oman lajin ehdottomilla huipuilla voi olla Suomessa mahdollisuus tulla ammattilaiseksi. Salibandyn pelaajat

eivät kyselyssä kokeneet, että heidän lajissaan olisi Suomessa mahdollisuutta edetä ammattilaiseksi saakka. 60 % kyselyyn vastanneista salibandyn pelaajista kuitenkin koki, että ehdottomilla huipuilla olisi mahdollisuus edetä ammattilaiseksi saakka, kun taas noin 13 % vastaajista totesi, ettei salibandyssä ole juurikaan mahdollisuutta edetä ammattipelaajaksi. Aikuisurheilijoiden tulotasoja käsittelevässä tutkimuksessa myös salibandy oli lajina mukana. Tutkimuksessa oli mukana 35 salibandyn pelaajaa, joista 9 jaoteltiin ammattilaiseksi ja 8 puoliammattilaiseksi. Vastanneista 18 ei jaotellut itseään kumpaankaan edellä mainittuun kategoriaan. Ammattilaisstatus tutkimuksessa täyttyi, kun urheilija tienasi yli 10 400 euroa vuodessa. Puoliammattilaisen tulot olivat alle 10 400 euroa. Salibandyssä ammattilaisen-status täyttyi, sillä tutkimuksessa 9 ammattilaisen statuksen täyttävästä pelaajasta 6 pelasi ulkomailla. 18 pelaajalla ei ollut urheilutuloja. Tämä raja tutkimuksessa oli valittu ammattiuurheilijaa kuvaavaksi tulotasoksi, sillä 10 400 euroa edustaa urheilijoiden sosiaaliturvan rajaa. Tämä ryhmä voidaan nähdä ammattiuurheilijana. (Kärmeniemi, Lämsä & Savolainen 2013, 48.)

Salibandyn pelaajien (n= 23) keskimääräinen kokonaistulo vuonna 2012 oli 10 950. Näistä luvuista oli kuitenkin poistettu tulot niiltä urheilijalta, jotka pelasivat ulkomailla ammatikseen. Tällaisia pelaajia tutkimuksessa oli mukana 10. Salibandyn pelaajan keskimääräinen kokonaistulo koostui Kelan opintotuesta (13 % keskimääräisestä kokonaistulosta), läheisten avustuksista (8 %), kilpailupalkkioista (6 %), sponsoreilta tulevasta rahoituksesta (8 %), palkkatyöstä tulevasta tulosta (46 %) ja muista tuloista (19 %). Tutkimukseen osallistuneiden kaikkien urheilijoiden mediaanitulo oli vuonna 2012 11 200 euroa, joten urheilijoiden tulotaso on yleisesti Suomessa keskimäärin pieni. Tutkimukseen eivät osallistuneet Suomessa ja ulkomailla ammatikseen jääkiekkoa ja jalkapalloa pelanneet urheilijat. (Kärmeniemi, Lämsä & Savolainen 2013, 48.)

Salibandya ja siihen liittyviä ilmiöitä on tutkittu Suomessa verrattain vähän. Tämä johtunee osin siitä, että kyseessä on vielä nuori laji. Salibandyn pelitaktiikoita - ja lajianalyysia on selvitetty (ks Pulkkinen, Korsman & Mustonen 2013), mutta itse pelaajia käsittelevää tutkimusta on vähän. Lisäksi salibandyn aiheuttamia vammoja ja niiden ehkäisyä on tutkittu jonkin verran (ks Pasanen 2009). Vuonna 1998 valmistunut pro gradu-tutkielma käsitteli liiga- ja 2.divisioonatasolla pelaavien salibandyn pelaajien motiiveja harrastaa lajia sekä heidän urheilu- ja sosiaalista taustaansa. Tutkielman mukaan yli puolet salibandyliigapelaajista ilmoitti pelaamisen eniten motivoivaksi tekijäksi kunnianhimon, kun taas 2.divisioonassa pelaavat ilmoittivat tärkeimmäksi syyksi pelaamiselle pelikaverit ja sosiaalisen toiminnan. (Karkamo & Tohni 1998, 1.) Salibandy on kuitenkin lajina kehittynyt 1990-luvun lopusta tähän päivään suuresti, joten tutkimustuloksiin voi suhtautua nykypäivänä varauksella.

5.2 Tutkimusaineisto ja tutkimusmenetelmä

Reliabiliteetti ja validiteetti ovat tutkimuksen teon kulmakiviä, jotka täytyy ottaa huomioon. Reliabiliteetin ja validiteetin kysymykset asetetaan eri tavalla laadullisen ja kvantitatiivisen tutkimuksen kesken. Laadullisessa tutkimuksessa tärkeintä on analyysin systemaattisuus sekä tutkinnan luotettavuus. Systemaattisuus näyttäytyy laadullisessa tutkimuksessa siinä, että tutkijan tekemät valinnat ja koko matka aineiston parissa täytyy osoittaa ja avata lukijalle. Läpinäkyvyys on siis tärkeää. Luotettavuus eli reliabiliteetti taas korostuu siinä, että tutkija näyttää, mistä aineisto koostuu sekä mitkä aineiston osa-alueet tukevat päähavaintoja. Tutkimuksen validiteettia arvioidaan esimerkiksi siinä kohtaa, kun pohditaan, vastaako aineisto tutkimuskysymyksiin ja kuinka laadukkaasti ja systemaattisesti analyysi on toteutettu. (Ruusuvuori, Nikander, Hyvärinen, 2010, 26–27.) Tutkimuksessa pyrin kertomaan jokaisen aineiston parissa ottamani askeleen mahdollisimman tarkasti. Lisäksi läpinäkyvyyttä lisäävät mielestäni aineistokatkemat, jotka halusin säilyttää juurikin läpinäkyvyyden vuoksi sanatarkasti tarinoissa.

Haastattelu on yksi käytetyimmistä menetelmistä tutkimuksen saralla. Haastattelu on aina tutkijan ja tutkittavan yhteistulos, jossa vuorovaikutuksella on tärkeä rooli. Vuorovaikutus täytyy ottaa huomioon myös tutkimuksen teon suunnittelussa ja tulosten analyysissä. (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 9, 13.) Tutkimushaastattelu on verrattavissa normaaliin keskusteluun, sillä se saa aineksensa normaalista kasvokkain tapahtuvasta vuorovaikutuksesta. Arkikeskustelusta tutkimushaastattelu eroaa siinä, että tutkimushaastattelussa osallistujilla on selkeät roolit eli toinen on haastattelija ja toinen haastateltava. Haastattelijan rooliin kuuluu myös tietämättömyys, sillä haastateltava antaa hänelle tietoa. Lisäksi tutkimushaastattelu tapahtuu haastattelijan aloitteesta ja haastatteliija ohjaa usein keskustelua haluamiensa teemojen ja aiheiden pariin. Haastattelua ohjaa koko ajan tavoite, joka tutkimukselle on asetettu. (Emt, 22–23.) Tutkimushaastattelussa ei välttämättä kerrota tutkittavalle tutkimuskysymyksiä eivätkä tutkittavat kerro suoraan tuloksia (Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen 2010, 9). Ihmisen kuvaama elämä kertoo jotain sosiaalisesta todellisuudesta, jossa he elävät.⁹

Tutkimushaastattelussa voidaan erottaa eri lajeja. Yleisin jako haastatteluille on niiden jakaminen joko strukturoituihin tai strukturoimattomiin haastatteluihin. Strukturoidulla haastattelulla voidaan tarkoittaa esimerkiksi lomakehaastattelua valmiine kysymyksineen ja vastausvaihtoehtoineen ja

⁹ Sosiaalisella todellisuudella tarkoitetaan Bergerin ja Luckmanin käsitystä siitä, että yhteiskunnan tavallisten jäsenten kokemukset, heidän arkitietonsa jostain, tulkitsee kokemuksen. Todellisuus rakentuu siis sosiaalisesti. Se on todellisuuden jokapäiväistä ymmärrystä, joka ilmenee ihmisten tulkitsemana todellisuutena. Todellisuus säilyy ajatuksen ja toiminnan kautta ja elämysmaailmaa tuotetaan ajattelulla. Arkielämässä kieli toimii järjestelmänä, joka muokkaa jokapäiväisen elämän mielekkääksi kokemukseksi. Elämysmaailma sisältää myös sellaisia asioita, jotka eivät tapahdu tässä ja nyt. (Berger & Luckman 2002, 29–32.)

strukturoiduissa haastattelussa taas keskustelu etenee tutkittavan ehdoilla. Lisäksi puhutaan puolistrukturoiduista haastatteluista, joista tunnetuimpana esimerkkinä toimii teemahaastattelu. Siinä kaikkien haastateltavien kohdalla käsitellään samat aihepiirit, mutta kysymysten muodot sekä järjestykset saattavat vaihdella. (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 11–12.) Haastattelussa ihmiset pyrkivät muodostamaan jonkinlaisen käsityksen vallitsevasta tilanteesta. Tutkittavat yrittävät saada selville ennen ensimmäistäkään vastaustaan, mihin tutkimuksella pyritään tai mitä tutkija kysymyksellään tarkoittaa. (Alasuutari 2011, 149–150.)

Haastattelu voi olla itsessään tutkimuksen kohteena tai sen avulla voidaan saada tietoa. Pertti Alasuutarin mukaan laadullinen tutkimusaineisto, jota esimerkiksi haastattelu tuottaa, voidaan jakaa fakta- ja näytenäkökulmiin. Faktanäkökulma tarkoittaa sitä, että aineistoa pidetään lähteenä, jonka avulla ihmiset tuottavat tietoa jostain asiasta. Näytenäkökulmalla Alasuutari taas tarkoittaa sitä, että aineistoa itseään pidetään tutkimuskohteena. Esimerkiksi ihmisen kirjoittamaa tarinaa pidetään itsessään tutkimuskohteena eikä sen sijaan asiana, josta se kertoo. (Alasuutari 2011, 92.) Alasuutari on nimittänyt laadulliselle tutkimukselle kaksi eri vaihetta, jotka nivoutuvat toisiinsa eikä niitä voi käytännössä erottaa toisistaan kuin teoreettisesti. Ensimmäisessä vaiheessa havainnot pelkistetään. Tästä vaiheesta voidaan erottaa kaksi osaa eli aineiston tarkastelu valitusta teoreettisesta näkökulmasta ja havaintojen karsiminen yhdistämällä havaintoja. (Emt, 39–44.) Tutkin salibandypelaajan identiteettiä Harren identiteettiprojektin käsitteellä. Jo tämä itsessään rajaa aineistoa. Valittu teoreettinen viitekehys kertoo sen, minkälaisista aineistosta kerätään ja mikä on kerätyn aineiston analyysitapa. Tämä voi toimia myös päinvastoin, joskus vasta aineisto voi määrittää sen, mitä teoreettista viitekehystä tutkijan kannattaa käyttää. (Emt, 83.) Toinen vaihe laadullisessa tutkimuksessa on arvoituksen ratkaisemisen vaihe. Siinä aineistosta tulevien vihjeiden pohjalta tehdään merkitystulkinta siitä ilmiöstä, jota on tutkittu. (Emt, 44.)

Valitsin haastattelun aineistonkeruumenetelmäksi, sillä kerronnallinen eli narratiivinen haastattelu on hyvä tapa tutkia identiteetin käsitettä. Narratiivisen haastattelun avulla voidaan hahmottaa, kuinka ihmisten identiteetit muodostuvat. Kertomuksen sanotaan olevan yksi tärkeimmistä ihmisen välineistä ymmärtää ajallisuutta, ja kertomukset kertovat yksilön paikasta sekä siitä, kuinka hän jäsentää itseään. Kertomukset ovat myös vuorovaikutuksen väline, niiden avulla voidaan välittää sanatontakin tietoa sekä jakaa yhteisiä kokemuksia ja käsitteitä kulttuuristamme. (Hyvärinen & Löyttyniemi 2005, 189.) Olisin voinut pyytää pelaajia kirjoittamaan kertomuksen urheilu-urastaan, mutta omien oletuksieni ja muiden kokemusten myötä (ks Sillanpää 2011, 29) päädyin haastatteluun, sillä uskon, että tällä menetelmällä saan enemmän tietoa haastateltavilta. Haastattelujen kohdalla täytyy ottaa huomioon myös se, että itse haastattelutilanne on tärkeä. Kertomusta ei voida

irrottaa itse tilanteesta, jossa haastattelu tapahtuu. Joskus haastateltava voi irtautua haastateltavan roolista ottamalla tutkijan roolin vaikkapa esittämällä hänelle kysymyksiä ja kyseenalaistamalla täten haastattelijan roolin tiedon kerääjänä. (Hyvärinen & Löyttyniemi 2009, 208–2011.)

Haastatteluun liittyy myös haasteita aineiston keruumenetelmän näkökulmasta. Yksi suurimmista haasteista on onnistuneiden kysymysten laadinta. Kysymykset eivät saa olla esimerkiksi johdattelevia, vaan niiden täytyy antaa tilaa haastateltavan omalle äänelle ja mielipiteille. Toinen haaste liittyy itse haastattelutilanteeseen. Tilanne voi olla jännittävä sekä haastattelijalle että haastateltavalle. Tämä voi vaikuttaa esimerkiksi siihen, ettei haastateltava pysty puhumaan luonnollisesti tai ettei hän pysty rentoutumaan. Haastattelijan tulisi tehdä tilanteesta mahdollisimman luonteva. Kolmantena haasteena on se, että haastattelijan tulisi olla taitava siinä, ettei hän tuo esille omia mielipiteitään tai että hän keskittyy kuuntelemiseen eikä keskeytä haastateltavan puhetta. Neljäs haaste haastattelussa on siinä, ettei haastateltava anna itsestään todellista kuvaa tai hän halua antaa sosiaalisesti hyväksyttäviä vastauksia haastateltavalle. Haastateltava voi myös ymmärtää jonkun kysymyksen väärin. Viides haaste taas liittyy siihen, kuinka itse haastattelu toteutetaan. Haastattelu voi olla esimerkiksi kallista toteuttaa tai haastateltavien valinta tuottaa vaikeuksia. Lisäksi haastattelu vie paljon aikaa, itse toteutus, kysymysten laadinta sekä litterointi eivät tapahdu hetkessä. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 35.) Pohdinta-luvussa kerron, kuinka otin nämä haasteet huomioon omassa tutkimuksessani ja kuinka ne mielestäni toteutuivat.

Tutkimuksessani käytän teemahaastattelua eli puolistrukturoitua haastattelua, sillä vaikka asetin haastattelulle teemat ja kysymykset, niin olin valmis menemään myös haastateltavan tarjoamille ehdoilla. Alasuutarin mukaan pelkkä puhe antaa itsessään jo enemmän vastauksia kuin vaikkapa tilastoaineisto (Alasuutari 2011, 88–89). Haastatteluja varten tein tarkan haastattelurungon kysymyksineen (liite 1), mutta tavoitteenani oli kuitenkin säilyttää haastattelutilanteissa mahdollisimman rento ja vuorovaikutuksellinen ilmapiiri. Haastatteluissa etenin haastattelukysymyksieni mukaan, mutta väliin saatoin kysyä tarkentavia kysymyksiä. Lisäksi, jos haastateltava oli itse jo puhunut jostain kysymykseni aiheesta, jätin kysymyksen väliin. Olisin halunnut haastateltavien tuottavan itse puhetta vapaaehtoisesti ja aktiivisesti, mutta tämä toimi oikeastaan vain yhden haastattelun kohdalla. Toki tämä saattoi johtua myös siitä, että itse aloin heti toimimaan kysymyslistani mukaan, joten suurimmassa osassa haastatteluissa mentiin kysymys-vastaus-periaatteella. Haastatteluja tein yhteensä seitsemän kappaletta. Tämä oli mielestäni optimaalinen määrä, sillä seitsemännen haastattelun kohdalla huomasin, että haastateltava puhui samoista asioista, joista aiemmissakin haastatteluissa oli jo puhuttu, joten saavutin saturaatiopisteen.

Ennen haastattelua pyysin haastateltaviltani lupaa nauhoittaa haastattelu. Jokainen antoi tähän suostumuksensa. Kerroin myös, mikä tutkimushaastattelu on, mitä varten se tehdään ja miksi teen tutkimusta tästä aiheesta. Lisäksi kerroin, että haastateltavien anonymiteetti säilyy eikä heitä tulla tunnistamaan valmiista tutkimuksesta. Lupasin toimittaa valmiin tutkimuksen jokaiselle haastateltavalle.

Haastateltavat keräsin omien kontaktieni kautta ja heistä etukäteen tunsin kolme. En kuitenkaan ollut tavannut neljää heistä koskaan aikaisemmin. Lähetin haastateltaville sähköpostilla tai tekstiviestillä tutkimuspyynnön, jossa kysyin lupaa haastatteluun sekä kerroin tutkimusaiheestani. Kaikki heistä suostuivat tutkimukseen välittömästi. Tämän jälkeen sovin heidän kanssaan haastatteluajankohdan sekä paikan, jossa haastattelu tehtäisiin. Ensin pohdin, että olisin kerännyt haastattelut niin, että olisin laittanut sähköpostiviestin muutamalle liigajoukkueiden valmentajille, jotta he olisivat voineet valita minulle haastateltavat joukkueensa pelaajista. Päädyin kuitenkin itse valitsemaan pelaajat kontaktieni kautta ja ottamaan suoraan itse henkilökohtaisesti yhteyttä heihin ajansäästämisen vuoksi. Kriteerinä haastateltavien valinnalle oli se, että he olivat pelanneet Salibandyliigaa kaudella 2013–14. Nuorin haastateltava oli iältään 20-vuotias ja vanhin 35-vuotias. Keskimääräinen ikä oli 26,5 vuotta. Pelaajat olivat kotoisin eri paikkakunnilta ja pelasivat yhteensä viidessä eri joukkueessa.

Aineiston keräsin huhti–toukokuussa 2014. Haastattelut kestivät 15 minuutista 33 minuuttiin. Keskimääräinen haastattelun pituus oli 25 minuuttia. Haastattelut tein eri paikoissa eri puolilla Suomea: yliopistolla, haastateltavan työpaikalla sekä urheiluhalleilla. Nauhoitin haastattelut ja tämän jälkeen litteroin ne sanatarkasti. En kuitenkaan litteroinut esimerkiksi äänenpainoja, päällekkäispuhuntoja tai muita vastaavia asioita, ellei niillä ollut merkitystä tutkimukseni kannalta. Ennen varsinaisia tutkimushaastatteluja tein yhden testihaastattelun, jossa haastattelin tuttavaani, naisten Salibandyliigan pelaajaa. Koin testihaastattelun hyvin tärkeäksi, sillä pääsin testaamaan kysymyksiäni käytännössä ja sain kysymyksistäni palautetta. Tärkeää oli myös, että pääsin harjoittelemaan etukäteen itse haastattelutilannetta ja sain siitä palautetta. Testihaastattelun jälkeen viilasin kysymyksiäni, vaihdoin kysymyksieni järjestystä saamani palautteen perusteella sekä lisäsin muutaman oleellisen kysymyksen haastattelurunkooni.

Kolmannessa haastattelussa haastateltava ei halunnut vastata henkilökohtaisiksi kokemiin kysymyksiin. Hän kertoi, että luuli kyseessä olevan haastattelu, jossa käsiteltäisiin vain salibandyä. Kerroin haastateltavalle, että minulla on vielä lopussa muutama kysymys, jossa kysyisin asioita, jotka eivät suoranaisesti liity salibandyyn. Hän kuitenkin vastasi niihin. Tästä opin, että loppujen haastateltavien kohdalla kerroinkin ennen haastattelun alkua, että mikäli he kokisivat jotkut

kysymykset epä mukaviksi tai eivät haluaisi vastata, niin heidän ei tarvitsisi vastata mitään. Loput haastateltavat vastasivat kuitenkin kaikkiin kysymyksiin. Yleisellä tasolla haastateltavat olivat avoimia ja suhtautuivat myönteisesti haastatteluun. Jokainen heistä koki tärkeäksi sen, että heidän asioistaan oltiin kiinnostuneita. Haastateltavat suhtautuivat myös positiivisesti tutkimusaiheeseen ja kokivat sen mielenkiintoiseksi.

Aloitin aineistoni analyysin litteroimalla nauhoittamani haastattelut. Tämän jälkeen luin litteroimaani aineistoa ja kirjoitin jokaisesta haastattelusta tiivistelmän omin sanoin. Tiivistelmien jälkeen kirjoitin jokaisen haastattelukysymykseni ylös, jonka jälkeen luetteloin kysymysten alle vastaukset omin sanoin tiivistäen. En kirjannut vastauksia moneen otteeseen, mikäli vastaukset olivat samankaltaisia, vaan niputin nämä yhteen. Tämä vaihe auttoi minua hahmottamaan haastatteluista identiteetin kannalta keskeisiä seikkoja sekä huomaamaan yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia aineiston sisällä. Tämän vaiheen jälkeen aloin hahmottaa aineistoani. Huomasin kuinka aineistosta tulee esille erilaisia tyyppisiä urheilijan identiteetin näkökulmasta. Näiden tyyppien pohjalta aloin muodostaa erilaisia tarinoita pelaajista sekä heidän identiteetistään niistä asioista, jotka ovat heille tärkeitä, kuinka heidän identiteettinsä muodostuu, kuinka he näkevät itsensä sekä mitä asioita he haastatteluissa painottivat.

Seuraavana vaiheena muodostin tiivistelmien sekä haastattelujen pohjalta erilaisia tyyppittelyjä ja teemoja, jotka muodostuivat aineistoa tutkimalla sekä sen pintaa raaputtamalla. Tyyppittelyjen jälkeen tein päätöksen, että aineistostani tulisi jättää kolme haastattelua pois, sillä ne olivat hyvin samankaltaisia. Ne eivät tarjonneet enää uutta tietoa pelaajien tutkimiseen. Tyyppittelyn jälkeen, muodostin litteroitujen haastattelujen sekä aiemmin kirjoittamieni tiivistelmien avulla tarinoita pelaajien identiteeteistä. Tätä ennen kirjoitin ylös vielä avainsanoja kunkin tyyppittelyn mukaisesti, ne toimivat pohjana mallitarinoiden luomiselle. Tarinat pohjautuvat aina kulloisenkin pelaajan haastatteluun, mutta osin ne ovat myös omaa tulkintaani haastatteluista ja haastattelutilanteista. Tarinoihin valitsin mielestäni myös kuvaavia suoria sitaatteja haastatteluista. Annoin jokaiselle tarinalle nimen identiteettityypittelyn mukaisesti sekä nimesin keksimälläni nimellä jokaisen pelaajan oman tarinan.

Pelaajien voidaan siis nähdä tuottavan omaa moraalijärjestystään julkis-kollektiivisissa mallitarinoissa. Muuntamisen ja omaksumisen kautta pelaaja luo sosiaalista ja persoonallista identiteettiään. Tarinat voidaan täten ymmärtää myös moraalin vartijana: ne kertovat yhteisönsä jäsenille sen, mikä on hyväksyttävää, arvokasta ja väärin. Tarinat auttavat yhteisön jäseniä tulkitsemaan omaa yhteisöään, ihmisten rooleja ja yhteisön perimmäistä tarkoitusta. Tämän kautta ne kertovat yhteisön moraalijärjestyksestä. Moraalijärjestys ylläpitää yhteisön jatkuvuutta ja pysyvyyttä

ja samalla se tuottaa yhteisön (salibandyn pelaajat) kollektiivista identiteettiä esimerkiksi siitä, mikä on yhteisön olemassaolon perimmäinen tarkoitus ja mihin se on mahdollisesti tulevaisuudessa matkalla. (Ylijoki 1998, 146–147.)

6. TUTKIMUSAINEISTON ANALYYSI

Rakensin haastattelujen avulla tarinoita pelaajien identiteeteistä. Aineistosta löysin neljä erilaista tyyppiä identiteetin rakennuksen kannalta. Näistä syntyivät tarinat, jotka kertovat pelaamisesta ja pelaajaksi tulemisesta sekä siitä, mikä pelaamisessa urheilijalle on tärkeintä. Tarinoiden muodostamisessa tärkeintä oli etsiä niitä aineksia, joista pelaaja urheilijan identiteettinsä muokkaa ja rakentaa. Halusin kuitenkin säilyttää haastatteluissa myös muita minun mielestäni mielenkiintoisia asioita. Näitä mielenkiintoisia seikkoja käsittelemme tutkimukseni viimeisessä luvussa.

Tarinat, jotka aineistosta syntyivät, nimesin eri miesten nimillä. Lisäksi annoin tarinalle identiteettiä kuvaavan teeman. Löysin aineistostani neljä eri sisällöllistä teemaa, josta pelaaja identiteettinsä ammentaa. Seuraavaksi esittelen nämä tarinat, analysoin niitä tarina kerrallaan sekä käytän Rom Harrén identiteetti-projekti-käsitteen toimivuutta jokaisen eri tarinan kohdalla. Harrén psykologisen avaruuden mallin avulla on siis tarkoitus selvittää, kuinka pelaajan identiteetti rakentuu. Toteutuvatko kaikki mallin vaiheet, onko pelaajan mieli mallin mukaisesti dynaaminen, joka ottaa huomioon sekä yksityisen että sosiaalisen aineksen? Lisäksi niputan yhteen keskeisimpiä löydöksiäni ja vertailen tarinoiden tuottamaa tietoa. Viimeisessä alaluvussa analysoin vielä teorian toimivuutta laajemmasta näkökulmasta käsin, aineistoni kokonaisuutena apuna käyttäen.

6.1 Kallen tarina: ulospäinsuuntautuneen identiteetti

Kalle on pelannut salibandya noin 12 vuotta. Hän alkoi pelata salibandya kavereiden houkuttelemana. Kaverukset pelasivat yhdessä ensin jalkapalloa ja kun kaverit menivät pelaamaan salibandya, niin Kallekin aloitti heidän kanssaan salibandyn. Jalkapalloa hän pelasi salibandyn rinnalla noin kuusi vuotta. Lapsena Kalle haaveili ammattilaisurheilijan urasta, mutta se vaihteli, että mikä laji olisi kyseessä. ”*No aina niitä on ollu tai aina on niinku periaattessa ollu haaveena olla ammattilaisurheilija ja silleen, et vähän vaihdellu aina että olikse se sitte jalkapallo pienempänä ja sählyn pelaaja vähän isompana, mutta kyllä se varmaan oli niinku jotain sais pelata ja olla jossain maajoukkueessa niin kyllä ne on varmaan ollu ne isoimmat haaveet*”.

Kalle pelaa salibandya, koska tykkää siitä paljon. Pelaaminen vie tosi paljon aikaa, mutta vaikea olisi olla ilmankaan. Intohimo lajia kohtaan on Kallella suuri ja salibandy merkitsee hänelle paljon. ”*No se on paikka, jonka kautta on tullu ihan älyttömästi uusia niinku ystävyksiä ja kavereita ja muutenki niinku kontakteja, että kyllä niinku varmaan kaheksankyt yheksänkyt prossaa kaikista kavereista niinku liittyy jollain tavalla sählyyn että kyllä on niinku se on ennekaiikkee luonu niitä kontakteja et se on niinku mulle ainaki erittäin tärkeä asia ollu niinku tässä mukana, et tottakai se laji, lajiki o tosi tärkeä ja kiva pelata*”. Salibandy vaikuttaa hänen jokapäiväiseen elämäänsä suuresti, sillä Kalle miettii joka päivä, minkälaisia treenejä hän tekee ja milloin. Salibandy vaikuttaa myös siihen, mihin aikaan hän syö ja näkee kavereita. Vapaa-ajan, joka jää yli pelaamisesta ja harjoittelusta, hän viettää kavereiden ja perheen kanssa. Kalle uskoo, että salibandyn pelaaminen kertoo hänestä sen, että hän on liikunnallinen ja haluaa olla ihmisten kanssa tekemisissä. ”*---Oon aika liikunnallinen ja liikunnallinen silleen, et tykkään paljon pelata tommosia pallopelejä ja vähän kilpailuhenkinen, että haluaa olla vähän, emmää ainakaan ite tätä pelais jos musta tuntuis etten mää tässä pärjää, että kyllä mun mielestä se on tärkeetä tai niinku että mitä se musta kertoo, niin sitä että mää niinku haluan tehdä sitä missä mä koen olevani hyvä ja ehkä se vaikuttaa tai kertoo siitäki että ku pelaa niin on aika sosiaalinen kaveri sitte että myöskin haluaa olla ihmisten paljon tekemisissä ja pelata just joukkuelajia eikä yksilölajia*”.

Kallen mielestä ihannesalibandypelaajaa ei ole olemassa, mutta eri henkilöiltä voi hänen mukaansa ottaa erilaisia taitoja, jotka yhdessä loisivat ihanpelaajan. Kallen mielestä fysiikka täytyy olla kunnossa ja pelinäkemyksen pitää olla hyvä. Itseään hän kuvailee hyökkäyssuunnan pelaajana, puolustuspelaaminen hänellä on heikompaa. Hyökkäyksessä Kalle pelaa luovaa peliä, syöttelee ja haluaisi päättää hyökkäyksen joko ratkaisevaan syöttöön tai laukaukseen. Vahvuutena hänellä on sijoittuminen. Kalle uskoo, että muut kuvaavat häntä ovelana pelaajana, joka omaa hyvän mailatekniikan. ”*---että mä aattelen niin, että mää niin vahvasti aattelen itestäni niin, että ehkä se niinku tavallaan, että mä en ainakaan nää niin, et ois kauheita heittoja tavallaan niinku, jos jotkut muut mua kuvailis, että mitkä on mun vahvuuksia ja heikkouksia, että kyllä ne varmaan aika, tottakai varmaan jotain erilaisia mielipiteitä ja vastauksia voi olla, koska eihän mitään oikeeta vastausta välttämättä oo--*”.

Ennen ottelua Kalle ulkoilee ja syö hyvin. Lisäksi hän ottaa pienet päiväunet. Rutiinit riippuvat myös siitä, onko hän käynyt päivällä töissä tai koulussa. Lisäksi Kalle tekee erilaiset lämmittelyt kuin joukkuekaverinsa, sillä hän on kärsinyt loukkaantumisista. Loukkaantumiset ovatkin tuntuneet raskailta, varsinkin kun hän on kokenut asiasta paineita esimerkiksi valmentajien taholta, ”*--mutta kyllä kuitenkin ne tärkeimmät kaverit ja muut joukkuelaiset sitten tajuaa senkin että kyllä sitä, kyllä*

sitä pitää vaan kärsivällisesti odottaaki, että kyllä se sieltä sitten askel askeleelta lähtee parempaan suuntaan”.

Kalle on joskus miettinyt salibandyn lopettamista, mutta kysymys ei ole tällä hetkellä ajankohtainen. Kalle pohti lopettamista pelatessaan vielä juniorisarjoja, sillä hän pelasi aina itseään vanhempien kanssa. Lopettaminen kävi Kallen mielessä, koska hänestä tuntui, että hän jää muiden jalkoihin eikä pärjää. Tällä hetkellä Kalle ei ole pohtinut enää lopettamista. *”---ei se nytte kauheen ajankohtanen oo koska sitä mieltii loppujen lopuks, että mitä sitä oikeen tekis, jos ei pelais sählyy, ni kyllä sitä tuntuu, et aika tyhjää olis, kyllä sitä niin paljon kaikki sosiaalinen tapahtuma pyörii kuitenkin sen ympärillä---”.* Kallen tavoitteena salibandysa on pelata miesten sarjaa ja vielä, kun hän voi pelata vuoden A-junioreissa, hän haluaisi sieltä voittaa mitalin. Lisäksi Kallen haaveena on pelata ulkomailla. Juniorimaajoukkue oli Kallelle iso tavoite, mutta enää hän ei pääse ikänsä puolesta sinne pelaamaan. Muuten Kalle haaveilee perheestä ja lapsista ja siitä, että pysyy terveenä. *”No ne on ne normaalit perhe ja lapsia unelmat ettei mitään sen, tottakai kaikki sellatteet, mitä kaikki sanoo, pysyy terveenä ja muuta, mut ei niinku mitään semmosta isompaa oo suunnitelmissa”.*

Kalle kuvaa itseään sosiaalisesti. *”No, mun mielestä mä oon aika semmonen positiivinen ja sitte sosiaalinen ja tykkään paljon työskennellä ihmisten kanssa ja olla ihmisten kanssa ja kuitenkin sitte vastapainona semmonen, että tarvii kuitenkin joskus semmosta omaaki aikaa ja saada kattella jotain omia juttuja just noita kaikennäköksiä peli-, maalikoosteita eri lajeista, et mää tykkään kuitenkin aika paljon olla myös ittekseni ja sitte tuntuu ainaki, tai ainaki ite koen, että tulee toimeen kaikkien kans—”* Lisäksi Kalle ottaa huomioon joukkueen uudet ja nuoremmat pelaajat. *”---Tuntuu ainakin et on helposti lähestyttävä, että pystyy noi pienemmätki tulee sinne juttelee ja pystyy iteki niitten kaa alottaa juttelua ja tavallaan olla siinä mukana, et ne pääsee joukkueeseen sisälle”.*

Kallen arvelee, että muut kuvaavat häntä laiskaksi, mutta uskoo, että häntä kuvaillaan myös puheliaaksi ja sellaiseksi, joka tulee kaikkien kanssa toimeen. Kalle sanoo olevansa myös organisoiija, joka tykkää järjestää kavereilleen tekemistä. *”---Kai se niinku päältä päin näkyy, et tykkää kaikenlaisten ihmisten kaa jutella ja olla tekemisissä ja auttaa ja näin, että varmaan se jokapäiväinen toiminta on se syy, miksi ne näin näkee ja silleen”.* Onnelliseksi Kallen tekee se, että saa omilla teoillaan muut ihmiset onnelliseksi. *”No kyllä mut tekee onnelliseks se, että tavallaan saa toiset ihmiset omalla teollaan onnelliseks, se tekee mut tosi onnelliseks ja tietenkin onnistu, on ylipäätään positiivisia ihmisiä vierellä ja sit onnistumisen tunteet saa tietenkin onnelliseks, jos jossain asiassa hyvin onnistuu, esimerkiks nyt reeneissä vaikka ja sitte, sitte tietenkin perhe ja kaverit”.*

Tavallisena päivänä Kalle tekee aamuharjoitteen, jonka jälkeen hän tekee töitä kuusi tuntia. *”Kyllä se vaikuttaa, että nytkin kun on kesäjakso menossa ja kuitenkin vaikka ei nyt ihan niin päivälleen semmoset ohjelmat oo mitä sitten pelikaudella, mutta kyllä se ihan niinku päivittäiseen tekemiseen vaikuttaa aika paljon, että kun täytyy vähän miettiä, et minkälaiset reenit on ja millon, et soveltaa vähän sitä päivää sen mukaan, että käytkö sä tekemässä jonkun reenin vaikka aamulla ennen töitä vai käytkö sä sitten vasta illemmalla, että se vaikuttaa vähän kaikkeen, et mihin aikaan syö ruokaa ja ja mihin aikaan on kavereitten kanssa”.*

Onnistunut päivä on Kallen itsensä mielestä sellainen, että hänestä tuntuu, että päivä on mennyt mukavasti. *”No, onnistunut päivä on mun mielestä semmonen, et päivän jälkeen ei vituta ja on niinku, tuntuu silleen, et ois ihan menny tai ois ollu ihan mukava päivä ja vaikka niinku ihan kivaa tekemistä töissä ja sitte niinku nähny kavereita ja saanu myöskin vähän sitä omaa aikaa”.* Salibandya ei hänen mielestään jääkiekkoilijoiden keskuudessa arvosteta tarpeeksi, he pitävät Kallen mukaan sitä höntsäilynä. Hän uskoo kuitenkin, että arvostusta tulisi enemmän, jos laji pääsisi enemmän esimerkiksi televisioon. Kallen mielestä laji on kuitenkin aika samanlainen kuin jääkiekkokin. Lisäksi hän haluaisi, että laji leviäisi maailmallakin enemmän, olisi muitakin huippumaita kuin ne, jotka ovat aina finaalissa. Kalle kertoo olevansa kiinnostunut salibandyn tulevaisuudesta ja pohtineensa asioita. Hän on kertonut ajatuksistaan esimerkiksi koulutehtävän puitteissa. *”No mun mielestä se koko ajan tavallaan kasvaa että mä itse asiassa just täällä ---pidin esitelmän---tosta, tosta salibandystä ja mä siinä kun kirjoitin omia mietteitä---”*

Kalle uskoo salibandyn kolmenkymmenen vuoden kuluttua olevan siinä pisteessä, että sitä pystyy tekemään työkseen. Kalle näkisi tämän tärkeänä asiana siltäkin kannalta, ettei pelaajien tarvitsisi muiden töiden takia lopettaa salibandya. Lisäksi hän uskoo, että ammattilaisuus toisi lajille jatkumoa, että nuoret harrastavat sitä enemmän ja enemmän. *”No mun mielestä se siis, no mun mielestä se ois siis sitä, tarkoittaa sitä, että niinku tai siis mä tarkoitan sillä, sitä, että otettais tavallaan niinku mallia jääkiekon, jääkiekon toiminnasta siinä mielessä, että niitä pelejä vois olla niinku useemmin jossain kohtaa ja myöskin se, että myöskin se, että joukkueellaki ois muutaki ku kerran päivässä jotkut iltareenit ja mä nään sen niin, että koko porukka ois sitoutunu siihen ja niillä vois olla vaikka kahet reenit päivässä ja tavallaan aika paljon vaikutteita siitä jääkiekosta siinä hommassa”.* Kalle toivoo, että muutaman vuoden kuluttua hän on käynyt jo ulkomailla pelaamassa ja saanut siitä elämäkokemusta sekä parantanut kielitaitoaan. Lisäksi Kalle toivoo, että hän opiskelee jossakin. Haaveisiin kuuluu myös, että Kalle asuisi tyttöystävänsä kanssa kahden. Hän uskoo, että pelaa salibandya vielä muutaman vuoden kuluttua.

Kallen tarinan kaltaisia, sosiaalisuutta, joukkuekavereita sekä yhteisöllisyyttä korostavia haastatteluja aineistossa oli yhteensä kolme. Valitsin näistä Kallen tarinan lopulliseen analyysiini, koska Kallen haastatteluun pohjautuva tarina oli mielestäni näistä kolmesta informatiivisin. Kallen tarinassa korostuvat joukkueoverit ja salibandyn kautta tulleet sosiaaliset kontaktit. Kallen identiteetin voi katsoa kuuluvaksi Eichbergin mainitsemaan sosiaalisen identiteetin malliin, jossa identiteetti kumpuaa joukkueesta (Eichberg 2004, 10). Kallelle urheilussa yksi tärkeimmistä asioista ovat ystävät ja kaverit, joita joukkueurheilu on tuonut mukanaan. Tätä Kalle perustelee muun muassa sillä, ettei hän haluaisi harrastaa yksilölajia. Kalle kuvaa itseään sosiaaliseksi ja erilaisten ihmisten kanssa toimeen tulevaksi. Tarinassa Kalle kertoo, että jos hän ei pelaisi salibandya, niin hänen elämänsä olisi tyhjää. Tätäkin Kalle korosti nimenomaan sosiaalisten asioiden kautta. Elämä olisi tyhjää, jos hänellä ei olisi salibandyn kautta tulleet kavereita ja tuttavuuksia elämässään.

Kallen tarinasta voi huomata, että hän katsoo lähes kaikkia asioita muiden ihmisten kautta. Tämä käy ilmi sekä sosiaalisuutta korostavassa aineksessa ja myös esimerkiksi siinä, että Kalle puhuessaan loukkaantumisestaan käsittelee sitä muiden ihmisten kautta. Kalle kertoo, että asia on raskas, koska valmentajat painostavat ja antavat jatkuvasti Kallelle omia näkemyksiään kuntoutuksesta ja oheisharjoittelusta. Kalle on kuitenkin tyytyväinen, että joukkuekaverit ymmärtävät häntä ja tukevat häntä raskaassa tilanteessa. Onnelliseksi Kallen tekevät esimerkiksi muut ihmiset ja se, että hän saa omilla teoillaan muut onnellisiksi. Kallen identiteetissä korostuvat siis sosiaaliset seikat: muut ihmiset, ystävät, kaverit ja kaikki urheilun mukana tulleet kontaktit. Tämä korostuu myös siinä, että Kalle kertoi aloittaneensa salibandyn kavereiden vuoksi. Kaverit olivat menneet pelaamaan salibandya, joten Kallekin meni heidän mukanaan.

Salibandy syö lähes kaiken Kallen ajan. Se ei kuitenkaan Kallea haittaa, sillä suurin osa hänen ystävästään ja kavereistaan tulee lajin parista. Tulevaisuutta salibandyn parissa Kalle katsoo elämäkokemuksen kautta. Hänellä on haaveena pelata ulkomailla, josta hän voisi hankkia elämäkokemuksen lisäksi myös kielitaitoa. Tässä Kalle ei katso tavoitteitaan urheilijana kehittymisen tai palkintojen kautta. Hän haluaa hyödyntää salibandyn pelaamista siinä, että lajin kautta hän pääsisi ulkomaille asumaan ja hankkimaan elämäkokemusta. Myös salibandy itsessään on Kallelle tärkeä, hän tykkää pelata ja harjoitella. Kysyttäessä salibandyn arvostuksesta Kalle peilaa lajia jääkiekkoon. Mielestäni on mielenkiintoista, kuinka Kalle näkee asian jääkiekon kautta ja vertaa salibandya siihen.

Kallen tarinassa voi huomata Rom Harrén psykologisen avaruuden mallin eri vaiheita. Ensimmäinen siirtymä identiteettien kohdalla Harrén mallin mukaan tapahtuu julkis-kollektiiviselta alueelta kollektiivis-yksityiselle alueelle. Tämä siirtymä on Harrén mukaan omaksuminen. Tällä tarkoitetaan sitä, että tullakseen esimerkiksi salibandyn pelaajaksi pelaaja omaksuu ja hyväksyy lajin sekä joukkueen tuoman sosiaalisen perimän. Lopulta tämä kiinnittyminen luo hänen pelaajaidentiteettinsä perustan. (Ylijoki 1998, 134–135.) Kalle kiinnittyy joukkueeseen, lajin ja urheilun luomaan yhteisöön. Hän omaksuu oman valintansa tuoman vastuun. Salibandy vaikuttaa hänen elämäänsä joka päivä. Harjoittelu ja ottelut määrittävät sen, kuinka Kalle syö, palautuu, nukkuu, näkee kavereitaan ja niin edelleen. Harrén määrittämä omaksumisen vaihe näkyy siis Kallen tarinassa.

Seuraava siirtymä Harrén mallissa tapahtuu kollektiivis-yksityiseltä alueelta yksityis-yksilölliselle alueelle. Harrén mukaan tässä vaiheessa on kyse muuntamisesta. Tämä vaihe kuvastaa ihmistä juuri yksilöllisimmillään. Tässä vaiheessa ihminen muuntaa yhteisönsä yhteistä tarinaa osaksi itseään, hän luo uutta ja tuo oman itsensä tähän tarinaan ainutlaatuisella tavallaan. Pelaaja tuo joukkueeseen tai lajiyhteisöön mukanaan oman persoonallisen näkökulmansa, kun hän tulee esimerkiksi uuteen joukkueeseen. (Ylijoki 1998, 135–136.) Kallen tarinassa hänen oma persoonallisuutensa tulee ilmi Kallen sosiaalisuudessa. Tarinan mukaan Kallelle pelaamisessa yksi tärkeimmistä asioista ovat joukkuekaverit ja muut lajiin liittyvät ihmiset. Kalle luo yksilöllistä sillä, että hän haluaa ottaa muut ihmiset huomioon ja kun varsinkin juniorijoukkueeseen tulee uusia ja nuorempia pelaajia, Kalle haluaa ottaa erityisesti huomioon, että he pääsevät mukaan joukkueeseen. Kalle siis muuntaa omalla käytöksellään yhteisönsä toimintamalleja.

Seuraavana vaiheena psykologisen avaruuden mallissa toimii siirtyminen yksityis-yksilölliseltä alueelta yksilöllis-julkiselle alueelle. Tässä siirtymässä ajatuksena on se, että yksilö esittää omat persoonalliset ajatuksensa muille eli julkistaa ne. Tätä vaihetta Harré kutsuu julkistamiseksi. Ajatukset eivät siis jää yksilölle itselle, vaan hän esittää ne toisille. Tässä vaiheessa ihminen ottaa riskin, hän asettaa itsensä alttiiksi muiden arvostelulle ja määrittelylle varsinkin, jos yksilön ajatus poikkeaa radikaalisti muista. Yhteisö voi sulkea hänet kokonaan ulkopuolelle tai päinvastoin, hänestä tulee uudistaja, joka kehittää ja vie yhteisöä eteenpäin. (Ylijoki 1998, 136.) Kallen tarinassa julkistamisen vaiheen voi havaita siinä, kun Kalle on pohtinut salibandyä ja lajin kehittymistä. Hän on kertonut ajatuksistaan koulutehtävän yhteydessä opettajalleen ja selkeästi pohtinut asiaa.

Harrén mallin viimeinen siirtymä tapahtuu yksilöllis-julkiselta alueelta julkis-kollektiiviselle alueelle. Tämä vaihe on nimeltään konventionalisoituminen. Edellisessä siirtymässä jotkut yksilön

julkisista innovaatioista ja ajatuksista saattavat tulla osaksi yhteisön perimää. Nämä ajatukset siis konventionalisoituvat yksilöllisestä yhteisölliseksi. (Ylijoki 1998, 137.) Kallen tarinasta en havainnut konventionalisoitumisen vaihetta.

Alkuperäisilmaus (Kallen tarina)	Typistetty ilmaus	Harrén siirtymän vaihe
”mutta kyllä se ihan niinku päivittäiseen tekemiseen vaikuttaa aika paljon, että kun täytyy vähän miettiä, et minkälaiset reenit on ja millon, et soveltaa vähän sitä päivää sen mukaan, että käytkö sä tekemässä jonkun reenin vaikka aamulla ennen töitä vai käytkö sä sitten vasta illemmalla, että se vaikuttaa vähän kaikkeen, et mihin aikaan syö ruokaa ja ja mihin aikaan on kavereitten kanssa.”	Salibandy ja joukkueen harjoitusohjelmaan sitoutuminen vaikuttavat jokapäiväiseen elämään.	Omaksuminen (1.siirtymä)
”Tuntuu ainakin et on helposti lähestyttävä, että pystyy noi pienemmätki tulee sinne juttelee ja pystyy iteki niitten kaa alottaa juttelua ja tavallaan olla siinä mukana, et ne pääsee joukkueeseen sisälle.”	Oman persoonan tuominen mukaan joukkueen toimintatapoihin auttamalla ja ottamalla huomioon muut.	Muuntaminen (2.siirtymä)
”No mun mielestä se koko ajan tavallaan kasvaa että mä itse asiassa just--- eilen pidin esitelmän---tosta, tosta salibandystä ja mä siinä kun kirjoitin omia mietteitä.”	Omien ajatusten ja mielipiteiden esille tuominen muille.	Julkistaminen (3.siirtymä)
-	-	Konventionalisoituminen (4.siirtymä)

Taulukko 1. Kallen tarinan ja Harrén psykologisen avaruuden mallin yhteydet.

Saman voi havaita myös taulukosta (taulukko 1). Taulukossa on alkuperäisilmaisu aineistosta sitaatein ja oman näkemykseni mukainen ”typistetty” ilmaisu alkuperäisilmaisusta. Lisäksi taulukosta

voi havaita Harrén kulloisenkin siirtymän vaiheen. Taulukon on tarkoitus havainnollistaa sekä selkeyttää psykologisen avaruuden mallin eri vaiheita.

6.2 Jussin tarina: työnpuurtajan identiteetti

Jussi on pelannut salibandya 15 vuotta. Ennen salibandyn aloittamista Jussi pelasi useita erilaisia joukkuelajeja. Sitten Jussin innostus näitä lajeja kohtaan alkoi hiipua ja hän halusi saada jonkun uuden harrastuksen. Lopulta kaverit innostivat Jussin salibandyn pariin. *”No, kyllä ne sitte kuitenkin aika loppujen lopuks aika nopeestiki tuli, ku kävi seuraamassa ite paljon pelejä ja tuli aika nopeesti semmosia idoleita ja tämmösiä ni kyllä siitä rupes aika nopeesti haaveilemaan”*. Lopulta Jussi alkoi toivoa, että pääsisi miesten edustusjoukkueeseen pelaamaan. Jussi pelaa edelleenkin salibandya, koska hänen parhaat kaveriinsa ovat siellä, mutta hänellä on myös urheilullisia perusteita. *”---Että haluaa menestyä ja kehittyä urheilijana niin ne on vieny kyllä paljon, varsinkin tässä lähivuosina se, tullu semmonen kova halu siihen harjotteluun varsinki niin sitä kautta sitte tohon menestykseeki tähdätty”*. Jussille urheilu ja salibandy merkitsevät paljon. Valmentamisen kautta se on hänelle työtä ja pelaamisen kautta harrastus. Laji on vienyt Jussin sydämen. Salibandy vaikuttaa Jussin jokapäiväiseen elämään kauden aikana koko ajan. *”---Varsinkin kauden aikana niin ihan kaksneljäseittemän oikeestaan että harjottelut ja pelit plus sitte kaikki syöminen ja kaikki lepo vaikuttaa itellä ainaki mieltii ne tosi paljon, paljon että kyllä se niinku on koko ajan siinä läsnä että sitte on, sitte on tullu vasta se muu elämä sen jälkeen oikeestaan että kouluki kärsiny siitä aika paljon, ni sitte ku vielä nimenomaan tekee työkseen tätä niin niin sekin on kyllä, vaikuttaa kyllä paljon siihen”*.

Jussin mukaan salibandyn pelaaminen kertoo hänestä sen, että hän on urheilija. *”---Ehkä se niin ku yleisesti siitä niin ku urheilijan, urheilun ja liikunnallisesti tausta tai semmosesta taustasta ja halusta urheilla yleisestikki että kyllä mä luulen, että jos se ei ois ollu salibandy niin joku muu laji se ois kuitenkin ollu että aina ollu pienestä pitäen ja halunnu niin ku pienestä pitäen tehä työkseenki tai niinku liikunnan parissa olla, että kyllä se varmaan niinku semmonen koko iän kestävä harrastus on ja liikunnallinen, purru se kärpänen jo pienenä siihen”*. Jussin mielestä ihannesalibandynpelaajaa ei oikein ole yhtä, sillä salibandy on monipuolinen laji. Jussia kiehtoo lajissa juuri se, että siinä tarvitaan monia eri fyysisiä ominaisuuksia, jotka tulee yhdistää taitoon. Lisäksi Jussin mukaan, kun on kyse joukkuelajista, tarvitaan monta erilaista pelaajaa. Ihannepelaaja voi tällöin olla kolmoskentän raataja, pistenikkari tai maalivahti. Jussi korostaa kuitenkin, että nykyään salibandyssä täytyy olla sekä fyysisesti että urheilullisesti hyvässä kunnossa.

Jussi kuvailee itseään joukkuepelaajaksi. *”En tiijä, vanhemmalla iällä ehkä tullu semmonen vieläki enemmän, aina on kyllä ollu joukkuepelaaja, mutta vieläki enemmän semmonen että ajattelee paljon sitä joukkue, joukkueen etua että ei se oma pelaaminen, semmonen niin ku esimerkkipelaaja aina vähän ollu että se on ehkä vähän sanat muuttuneet teoiks että pystyy niinku harjottelussa ja tämmösessä näyttämään esimerkkiä nuoremmille ja todella paljon niinku itse siitä nimenomaan nautin, että pystyy niinku nuorille, nuorille opettamaan sitä urheilua ja salibandya ihan niinku pelaajana että aika perus pakki muuten”.* Jussi tulee hyvin toimeen kaikkien pelaajien kanssa, nuorempien ja vanhempienkin. Hän ajattelee, että jokainen on omanlaisensa ihmisenä ja ajattelee ihmisiä yksilöinä. *”No ihan kaikessa niinku jokapäiväisessä tekemisessä, että antaa silleen kaikkensa ja yrittää ohjata, ohjata niin ku nuoria oikeille poluille yleisestiki, että ei nyt ehkä pelkästään kentällä, mutta yleensä kentän ulkopuolellaki yrittää auttaa joskus arjen vaikeissa haasteissa ja muuta---”.* Jussi kertoo olevansa aina oma itsensä. *”No, kyllä mä luulen et se on se joukkuepelaaja mikä niinku ensimmäisenä tulee siitä, sieltä esiin että semmonen että antaa kaikkensa sitte niin harjoituksissa ku kentälläki, peleissä sitte ja sitte kentän ulkopuolella varmaan sit just sosiaalinen ja hyvä jätkä, toivottavasti ne niin ajattelee”.*

Jussi valmistautuu peliin aina samanlaisilla rutiineilla. *”--Niitä on, kaikennäkösiä hulluja juttuja tullu tossa vuosien saatossa--- semmosta mikä varmaan hullulta kuulostaa ja muuta mutta, se vaan niinku jotenkin, jotenki vaan itellä iskostunut päähän tämmösiä juttuja”.* Pelitilanteessa Jussi ei stressaa vaan hän päinvastoin nauttii. Jussi pitää erityisesti kovista paikoista, sillä mitä vaikeampi ja kovempi paikka on, sitä enemmän hän saa itsestään irti. Heikoimpia vastustajia vastaan pelatessaan Jussi ei aina syty. Kauden jälkeen Jussi harjoittelee kovaa sekä joukkueen kanssa että omatoimisesti. Vanhemmalla iällä hän on oppinut, että jos kesällä harjoittelee mahdollisimman hyvin, niin ei jää jossiteltavaa kauden ajaksi. Tämän vuoksi Jussi harjoittelee kesällä kovempaa kuin kauden aikana, mutta nyt hän on alkanut pohtia pelaamisen lopettamista. *”No kyllä tässä, se on nyt oikeestaan nytten niinku tän kauden loppupuolella ja tän kauden aikana niinku itellä vasta ekaa kertaa tullu ne ajatukset ja nyt ehkä vähän vahvistunuki tämän kauden jälkeen, että ei oo kyllä aikasemmin ollu, ehkä nyt sitte ku on tullu ikää ja pitäis, pitäis oikeestiki vähä niin ku töitä ruveta, töitä ruveta ihan niinku kunnolla nii nii se on kyllä vahvasti käyny mielessä”.* Hän arvelee, että joskus voi tulla katumuksen tunteita, mutta nyt hänellä on helpotuksen tunne päällimmäisenä mielessä.

Pelaamisen suhteen Jussilla ei ole enää tavoitteita, mutta työhön salibandyn parissa häneltä löytyy paljon tavoitteita. *”No ei ehkä niinku pelaajana, mutta sitte on taas kunnianhimosia tavotteita muuten*

salibandyn parissa, että työ, työ että valmentaminen kiinnostaa kovasti ja sillleen seuran eteenpäin vieminen että siellä on ehkä sitte siitä urheilutausta ollu hyötyä, et on noin niinku ollu semmosia tavoitteita ja tehny kovasti töitä niitten eteen ni nyt sitte työmaailmaan ja tonne muuten, että toivottavasti työelämäki on salibandyn parissa tulevaisuudessaki, salibandyn suhteen on varmaan vielä paljon edessä, toivottavasti”. Salibandy on hänen mielestään koko ajan suosituempaa mutta ei kuitenkaan vielä kovin suosittua. Jussi viittaa tällä yleisömääriin. ”No ihan seuratasolla nää että saahaan laadukasta junioritoimintaa, että se on vielä lapsenkengissä, että saahaan niinku valmennus- ja seuraorganisaatiot semmoselle tasolle, että ne on niinku oikeesti todella laadukkaita ja sama tää suosion levittäminen seura, seurat ja salibandyliitto kautta salibandyliiga ni niilläkin tosi iso vastuu siinä, että saahaan sitä suosiota menemään, menemään eteenpäin. Mää uskon, että se tulee ajan kanssa tässä pikku hiljaa ja sitte ku vanhoja pelaajia siirtyy työelämään ja pääsee johtotehtäviin ja muuta sitte, ni sitte alkaa tulla resursseja sitä kautta, että rahaa seuroille ja muuta ni, kehittyi laji sitte sitä kautta varmasti huomattavasti”. Viimeinen arvostus lajin ulkopuolella ei ole vielä tullut ja se näkyy hänen mielestään suosiossa ja yleisömäärissä. Laji-ihmiset löytävät katsomoihin mutta muut eivät. Medialla on Jussin mukaan suuri rooli tässä arvostuksessa.

Jussi toivoo, että salibandy olisi olympialaji tulevaisuudessa. Se olisi tärkeää, jotta voitaisiin perustaa ammattilaissarja ja pelaajille maksettaisiin sillä tavalla, että he pystyvät keskittymään ainoastaan pelaamiseen. Lisäksi hän toivoo, että taustaorganisaatiot olisivat kunnossa. Jussi uskoo, että lajin suosio nousee vielä tulevaisuudessa. ”No on se niinku, ku ajattelee maailmanlaajusesti, ni saa niinku sitä kautta aika hyvin levitettyä sitä salibandyn sanomaa eteenpäin, siinäki useessa maassa televisiot näkyy ja muut urheilijat näkee siellä olympialaisissa, että tämmönen laji on olemassa, ni kyllä se on se kaikkein paras markkinointikanava ja se tuo hurjasti lisäarvoa lajille muutenkin, että on olympialaji ja sitä kautta tulee myös seuroille lisää resursseja, kun valtion apu kasvais ja sponsorointirahojä alkais tulla lisää, niin se ois Suomenki kannalta tosi tärkeä asia. Suomelle varma mitali sieltä aina”.

Ammattilaisuuden Jussi näkee niin, että pelaamisesta pystyy saamaan elantonsa. ”--kyllä nytkin maksetaan joillekin ammattilaisten palkkaa, mutta ne ei oo ammattiuurheilijoita, koska ne ei harjottele sitte ammattimaisesti, ni seurojen pitää tarjota se ammatilais, ammattimainen harjottelu tämmösille urheilijoille, ketkä niinku sitten on ammattilaisia. Toisaalta sitten taas nytte salibandy on hyvässä asemassa, että on amatöörilaji, ni ni pystyy opiskelemaan ja tekemään muuta, et sitte saahaan ammatteja ja muuta, ni saahaan lajin pariinki varmasti fiksuja ihmisiä, ku opiskelee ja muuta. Mutta ehkä ammattiuurheilu on omasta mielestä sitä, että saa sen ansaitseman palkkion ja

harjotellaan ammattimaisesti, että ei niinku nytte että neljä, kolme kertaa viikossa. Ammattiurheilussa pitää jo ne määrät olla paljon korkeempia sitte”.

Jussi kuvailee itseään sosiaalisesti ja näkee, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia. Nyt vanhemmalla iällä Jussista on tullut kovasti tavoitteiden eteen töitä tekevä. Jussi uskoo, että muut kuvaavat häntä aika samalla tavalla eli hän on hauska, reilu, hyvin helposti lähestyttävä sekä sosiaalinen ihminen. Jussin tavallinen päivä sisältää harjoittelua, töitä, opiskelua ja urheilun seuraamista. ”---mutta ehkä se on semmonen et saa olla ihmisten kaa tekemisissä, et ei tarvii yksin kököttää kotona ja saa olla erilaisten ihmisten kaa touhuamassa ja pystyy ehkä vaikuttamaan joihinkin asioihin itekki omalla kädenjäljellään että tota, ni ni, hmm, saa olla urheilun parissa päivittäin tekemisissä, ni semmonen on hyvä päivä ku saa olla joka päivä jotenkin sen urheilun ja liikunnan parissa. Ei välttämättä ite urheilemassa tai liikkumassa vaan jotenkin saa olla”. Onnelliseksi Jussin tekevät urheilu ja muiden ihmisten onnistumiset. ”---ja sitte tota että saa siihen ite jotenki vaikuttaa ja ihmisten kiitollisuus sitte, että siitä tulee hyvä erittäin hyvä mieli ja ei välttämättä sitä, että sanotaan kiitos, vaan kun näkee, valmentaa junioreita ni näkee, että on menny eteenpäin ni ni tai vaikka ei ois ees ite valmentanu, mutta näkee seuran sisällä, että joku juniori on menny tosi paljon eteenpäin ni siitä tulee, muitten onnistumisista, mitä näkee, niin niistä tulee jopa parempi mieli, ku omista onnistumisista. Millä elämänalueella tahansa”. Jussi näkee itsensä muutaman vuoden kuluttua urheilun parissa tekemässä töitä esimerkiksi seuratyössä.

Jussin tarinan kaltaisia tarinoita aineistossa oli kaksi. Valitsin Jussin tarinan näistä kahdesta mukaan analyysiin, koska Jussin haastatteluun pohjautuva tarina tarjosi enemmän tietoa haastattelun informatiivisuuden ja ajallisen pituuden vuoksi. Tarinan pohjalta voi todeta Jussin rakentavan identiteettinsä urheilijana työnteon näkökulmasta. Jussin kohdalla hänen identiteettinsä koostuu Eichbergin (2004) mallin mukaan sekä tuottamisen identiteetistä että identiteetistä, joka kumpuaa sosiaalisuudesta. Jussi on kunnianhimoinen, mutta hänelle myös joukkuekaverit eli sosiaalisuus on tärkeää. (ks Vehmas 2012, 107; Eichberg 2004, 13–14.)

Työnteon korostuminen Jussin tarinassa ei tarkoita, että Jussi pitäisi pelaamista työtekona, vaan hänelle työnteko merkitsee kaukalon ulkopuolisia asioita. Tämä näkyy tarinassa myös siinä, että Jussi kertoo salibandyn pelaamisen olevan harrastus, kun taas valmentamisen olevan työtä. Jussi kuvaa itseään monta kertaa työn kautta. Hänelle salibandy merkitsee pelaamisen ohella työntekoa, sillä hänellä on vahva halu kehittää salibandyä lajina ja hän haluaa olla tulevaisuudessa mukana tässä kehityksessä entistä vahvemmin. Jussin tarinassa käy hyvin ilmi tulevaisuuteen katsominen. Vaikka

Jussi peilaa tarinassa myös menneisyyttä, tulevaisuus on vahvasti läsnä esimerkiksi opintojen loppuunsaattamisen sekä työnteon näkökulmasta. Tämä voi osin myös johtua siitä, että haastatteluhetkellä Jussi on pohtinut pelaamisen lopettamista liigatasolla. Jussi perustelee haastattelussa mahdollista lopettamistaan sillä, että aikaa ei ole ollut opiskeluun, mutta myös sillä, että Jussista olisi hyvä lopettaa niin sanotusti huipulla ollessaan.

Jussille urheilijana olo merkitsee lähinnä sitä, että saa olla rakastamiensa asioiden parissa, sillä hänelle liikunta ja urheilu ovat tärkeitä asioita. Hän on jo lapsesta saakka aina urheillut ja liikkunut. Vaikka Jussin laji on salibandy, niin hän kertoo, että hänen lajinsa voisi myös olla joku muu. Jussille ei siis itse salibandy merkitse pelaamisen kannalta niin paljon kuin lajin eteenpäin vieminen ja sen kehittäminen. Tämä näkyy Jussin tarinassa esimerkiksi siinä, kun Jussi kertoo, mitkä asiat hänet tekevät onnelliseksi eli junioreiden kehittyminen. Lisäksi Jussille itse liikkumista tärkeämpää on se, että hän saa olla liikunnan ja urheilun parissa töissä. Jussi on myös selkeästi pohtinut salibandyn asemaa Suomessa ja maailmalla. Tarinasta näkyy vahvasti se, että nämä asiat ovat hänelle tärkeitä. Hänellä on myös kunnianhimoa ja tahtoa työskennellä liikunnan ja urheilun parissa tulevaisuudessa.

Jussin kunnianhimo tulee esille tarinassa monta eikä se tule esille ainoastaan työnteon kautta vaan myös pelaamisessa. Jussi kertoo olevansa kova harjoittelija ja toimivansa esimerkkinä muille sekä kaukalossa että sen ulkopuolella. Hän opastaa mielellään uusia pelaajia sekä junioreita myös joukkueen sisällä. Hän siis haluaa siirtää oppimaansa eteenpäin myös joukkueessaan eikä ainoastaan valmentaessaan junioreita. Hän haluaa ohjata nuoria sekä pelaamiseen että yleisesti elämään liittyvissä asioissa. Myös tämä tukee Jussin roolia mentorina sekä Jussin itsensä kuvaamassa ”esimerkkipelaaja”-termissä. Jussi kuvailee itseään sosiaalisesti ja kaikkien kanssa toimeen tulevaksi. Tämä tukee Jussin kertomusta myös siinä, että haastattelussa Jussi kertoi harjoittelevansa kovaa, mutta ei näe itseään niinkään taitopelaajana.

Kaikki Harrén psykologisen avaruuden mallin mukaiset vaiheet voi havaita Jussin tarinassa. Omaksumisen vaiheen eli siirtymän julkis-kollektiiviselta alueelta kollektiivis-yksityiselle alueelle voi havaita siinä, kun Jussi puhuu sitoutumisesta, harjoittelusta sekä tavoitteista urheilua ja salibandya kohtaan. Hän on omaksunut joukkueensa harjoitteluohjelman yhteisten tavoitteiden eteen. Tämä käy ilmi esimerkiksi siinä, kun Jussi kertoo kesäharjoittelusta. Hän tietää, miten suuri merkitys kesäharjoittelulla on seuraavan kauden aikana. Hän on sitoutunut joukkueen yhteisesti laadittuihin tavoitteisiin mutta omaa myös paljon henkilökohtaisia tavoitteita urheilijan elämässään. Yksityis-yksilölliselle alueelle siirtyminen kollektiivis-yksityiseltä alueelta kuuluva muuntamisen vaihe

Jussilla näkyy esimerkiksi siinä, kuinka hän on kasvanut pelaajana vuosien varrella. Hän kertoo olevansa joukkueessa esimerkkipelaaja, jonka sanat ovat muuttuneet myös teoiksi. Hän on siis löytänyt omat tapansa, oman polkunsä urheilijana kasvamisessa. Lisäksi Jussi kertoo omaavansa erilaisia rutiineita, joita hän toteuttaa ennen peliä. Tämä ilmentää Jussin ainutlaatuisuutta. Jussi toteuttaa omia tapojaan, jotka hän kokee itselle tärkeiksi sekä auttavan häntä esimerkiksi otteluun valmistautuessa. Nämä tavat ja rutiinit auttavat häntä keskittymisessä peliin eikä hän välitä siitä, vaikka joku muu kokisi ne kummallisiksi. Julkistamisen vaihe eli liikkuminen yksityis-yksilölliseltä alueelta yksilöllis-julkiselle alueelle ilmentää sitä, kun ihminen kertoo ajatuksistaan julkisesti muille. Jussin kohdalla tämän vaiheen voi havaita siinä, kun hän kuvailee itseään esimerkkipelaajana. Hän haluaa siirtää oppimaansa eteenpäin ja auttaa esimerkiksi nuorempia pelaajia. Jussi haluaa ohjata nuorempia sekä kaukalossa että sen ulkopuolella. Hän haluaa itse opettaa omalla esimerkillään. Viimeinen vaihe eli konventionalisoituminen puolestaan näkyy siinä, kuinka Jussi on päässyt vaikuttamaan asioihin. Hänen käden jälkensä näkyy esimerkiksi joukkueen sisällä ja hänen valmennustyössään. Jussi kertoo, kuinka hän on nähnyt valmennettavansa kehittyneen pelaajana. Tämä on saanut Jussin tuntemaan itsensä onnelliseksi. Jussi haluaa siirtää oppimaansa eteenpäin ja päästä vaikuttamaan asioihin.

Alkuperäisilmaus (Jussin tarina)	Typistetty ilmaus	Harrén siirtymän vaihe
”Että haluaa menestyä ja kehittyä urheilijana niin ne on vieny kyllä paljon, varsinkin tässä lähivuosina se, tullu semmonen kova halu siihen harjotteluun varsinki niin sitä kautta sitte tohon menestykseenki tähdätty.”	Sekä joukkueen tavoitteisiin että henkilökohtaisiin tavoitteisiin sitoutuminen	Omaksuminen (1.siirtymä)
”--Niitä on, kaikkennäkösiä hulluja juttuja tullu tossa vuosien saatossa--- semmosta mikä varmaan hullulta kuulostaa ja muuta mutta, se vaan niinku jotenkin, jotenki vaan itellä iskostunut päähän tämmösiä juttuja.”	Yksilölliset rutiinit peliin valmistautuessa	Muuntaminen (2.siirtymä)
”että ajattelee paljon sitä joukkue, joukkueen etua että ei se oma pelaaminen, semmonen niin ku esimerkkipelaaja aina vähän ollu että se on ehkä vähän sanat muuttuneet teoiks että pystyy niinku harjottelussa ja tämmösessä näyttämään esimerkkiä nuoremmille ja todella paljon niinku itse siitä nimenomaan nautin, että pystyy niinku nuorille, nuorille opettamaan sitä urheilua ja salibandya”	Halu opettaa ja kannustaa muita	Julkistaminen (3.siirtymä)
”ihmisten kiitollisuus sitte, että siitä tulee hyvä erittäin hyvä mieli ja ei välttämättä sitä, että sanotaan kiitos, vaan kun näkee, valmentaa junioreita ni näkee, että on menny eteenpäin.”	Opittu asia on siirretty muille menestyksekkäästi	Konventionalisoituminen (4.siirtymä)

Taulukko 2. Jussin tarinan ja Harrén psykologisen avaruuden mallin yhteydet.

6.3 Simon tarina: ammattiurheilijan identiteetti

Simo on pelannut salibandya 20 vuotta. Hän alkoi pelata salibandya, koska kaveri pyysi häntä mukaan lajin pariin. Simo kuvailee itseään humoristisesti epäonnistuneeksi jääkiekkoilijaksi, sillä hän pelasi ennen salibandyn aloittamista lapsena ja nuorena monta vuotta jääkiekkoa. Kun hän aloitti salibandyn pelaamisen, niin lajiin syttyi välittömästi kipinä, pelaaminen oli rentoa, hauskaa ja mukavaa.

Simon haaveena salibandyssa oli ensin päästä miesten joukkueeseen pelaamaan ja lopulta myöhemmällä iällä hänelle syntyi ajatus huippu-urheilusta. ”---Tietysti jossain vaiheessa tuli semmonen haave että vois päästä niinku miehiin pelaamaan ja vasta niinku myöhäsemällä iällä mulla alko tulla semmosia että än äs musta tulis semmonen huippu-urheilija tai urheilijan ammatti tai maajoukkuehaaveita---”. Simo kertoo saaneensa huippu-urheilusta itselleen osittaisen ammatin, mutta syntyi urheilijaksi tapahtui vasta myöhemmällä iällä. ”---Mä oon vähä niinku vanhemmalla iällä oon niinku saanu urheilusta osittaisen ammatin ja syntyny niinku urheilijaks vanhemmalla iällä---, silloin mä niinku rupesin ensimmäistä kertaa niinku oikeesti treenaamaan ja ajattelemaan asioita niinku silleen, et mitä mä saan itestä irti ja en oo sitä kyllä katunu sen jälkeen---”. Simo kertoo humoristisesti, että hän pelaa salibandya, koska ei ole vielä tajunnut lopettaa. Hän tarkentaa kuitenkin, että kyse on siitä, että hän haluaa pelata, sillä hän nauttii paljon pelaamisesta ja ihmisistä pelaamisen ympärillä. ”---Että kait se on vaan sitä yksinkertaisesti haluaa pelata, et siitä nauttii siitä pelaamisesta niin paljon ja niistä ihmisistä ympärillä. Ja osoittain kyllähän täytyy sanoo, että näin niinku se esimerkiks maalin tekeminen ja voittaminen niin kyllä se on aikalailla huumetta mulle et se on niinku mahtavaa”

Simo ei osaa kuvailla, mitä salibandy hänelle merkitsee, sillä se on niin tärkeä osa häntä eli se on häntä itseään. ”Se, emmä tiijä voiko sitä sanoo, et mitä se merkitsee mulle, et se on vaan niinku niin tärkeä osa mua et se on niinku aikalailla sitä minun ydintä et mä oon niinku aina pelannu ja aina niinku ollu, et se on tietyllä tavalla tässä vanhemmalla iällä vaan niin ku siihen on vielä enemmän niinku satsannu ja tehny niin se on muokannu mua siihen, et se on oikeestaan se kuka mä oon. Mä oon urheilija ja salibandyn pelaaja ja siinä samalla tavalla mitä mä oon isä ja muutaki, et se on kuka minä olen”. Salibandy vaikuttaa Simon elämään koko ajan ja samalla se vaikuttaa hänen perheensäkin elämään. ”Sehän vaikuttaa koko ajan, että toki se mahdollistaa sen että tota omia lapsia pystyy päiväsaikaan eri tavalla näkee, mutta sitte taas vaikuttaa siihen, et millä tavalla koko perheen täytyy ottaa huomioon kaikki pelireissut ja sun muut ja iltasin mä oon poissa, että tää on nytte mukavaa ku on lapset niin pieniä, että on vaimo kotona ni periaatteessa saahaan olla tosi hyvin yhdessä, mutta sitte taas jos ja kun tilanne on tulevaisuudessa se, että vaimo palaa takasin töihin niin

sillonhan käytännössä hän on päivällä töissä ja mä oon illalla töissä et tota se, joka päivään vaikuttaa sillä tavalla, että sekä tämmösiin käytännön asioiden järjestelyyn, mutta totta kai sitte tietyllä tavalla arvomaailmallisesti, urheilija ja terveet elämäntavat. Uskon, et ne vaikuttaa mejän perheen sisällä aika paljon kyllä”.

Simo kertoo, että salibandyn pelaaminen kertoo hänestä sen, että hän rakastaa sitä ja nauttii siitä. Lisäksi hän kertoo olevansa myös niitä pelaajia, jotka ovat kehittäneet lajia ja vieneet sitä eteenpäin. Ihannesalibandyn pelaajasta kysyttäessä hän pohtii, että asiaa voi lähestyä monesta eri näkökulmasta, taitotasollisesti tai henkisten asioiden kautta. Kaikki lähtee hänen mielestään kuitenkin pelaamisesta, mutta itseluottamus ja uskallus pelata ovat hänen mielestään tärkeimpiä asioita. ”---*Ne kaikki saa valjastettua parhaiten kun sulla on itseluottamusta ja uskallat pelata ja näin ni käytännössä salibandyn pelaaja ku se on niin nopee, taitolaji niin ilman itseluottamusta kentällä ei tapahdu mitään. Se on yksi tärkeimmistä, uskaltaa tehdä asioita, uskaltaa tehdä ratkasuja jos niinku jää miettii et teenkö mä tän näin vai näin niin se tilanne on menny jo ohite. Et se on semmonen niinku tosi tärkee, tota tärkee asia.*” Pelaajien täytyy omata myös sosiaalisia taitoja. ”---*Niin kyllähän tavallaan ne sosiaaliset ominaisuudet ja tota, pitää löytyä, pitäis olla semmonen sympaattinen empaatikko, että olla mukava ja ymmärtää toisia niin sillon käytännössä homma toimii parhaiten ku iteki oon maalintekijä enemmän niin jos tota mulla ei synkkais pelikavereitten kanssa, niin kyllä sen näkis et kuinka kaverit auttais tai siis niinku näkis niinku mun maalipaikkojen vähydessä et mua ei autettais tekemään maaleja nii paljoo, et kyllähän tää on yhdessä tekemistä et se on tärkee juttu.*”

Itseään Simo kuvaa itsekkäänä joukkuepelaajana, jolla on hyvä itseluottamus. ”---*Mää ite tykkään ottaa ratkasuja ja uskon mihin pystyn ja haluan tehdä maaleja ja ite haluan olla tekemässä niitä ratkasuja mitkä vie joukkuetta kohti voittoa, että se on niinku tietyllä tavalla tota, osittain se liittyy siihen maalintekemiseenki että tota se, siihen tarvii semmosta tietynlaista itsekkyyttä että ei tota siirtele vastuuta muille että uskoo itteensä ja tekee sen, niin se on osittain itsekästä, mut semmosia tarvitaanki ja sitte taas se joukkue, et mä yritän ajatella asioita paljon joukkueen kannalta, että mitenkä joukkueen pitäis sitte asioita tehdä mutta tota periaatteessa semmonen että sen verran itsekä oon että tota aina ite kumminkin haluan tehdä niitä asioita”.*

Joukkuepelaajalla Simo tarkoittaa sitä, että hän yrittää ajatella asioita joukkueen kannalta eli miten joukkueen pitäisi tehdä asioita. Simo uskoo, että muut kuvaavat häntä hyvällä itseluottamuksella varustetuksi maalintekijäksi. Myös maalintekijäksi ja kaksinkamppailupelaajaksi ovat muut häntä kuvailleet. ”---*Mä ite saan voimaa siitä, varsinki mitä tiukempi peli on ja näin, et mä teen asioita*

omalla tavalla ja pyrin pitämään oman itseluottamuksen yllä sillä, että mä niinku pyrin tekemään asioita, että mä niinku vahvistaisin omaa uskoa omaan tekemiseeni, et määhän teen asioita hirveen paljon omalla tavalla, et en oo tavallaan semmonen et seison rivissä samassa mitä muutki et mulla voi olla vähän niinku se voi olla osittain vähän haitta, joitain valmentajia voi se ärsyttää, ettei ihan loppuverryt ja alkuverryttelyt mee ihan samalla tavalla ku muut ja meen vähän sieltä sun täältä enkä mee, et joskus voi olla et oon myöhässä ja vastaavaa tämmösii et oon vähän niinku semmonen et missä maailmoissa aina välillä, mutta mä luulen, et siitä se tulee, et oon tietyllä tavalla vähän semmonen camel bootsi tai malboro mies tyylinen et kulkee omia polkujaan vähäsen, Siitä voi tulla semmonen vaikutelma.”

Simo valmistautuu peliin ottamalla mahdollisimman rauhallisesti ennen ottelua. Mitä tärkeämpi peli, sitä rauhallisemmin hän ottaa esimerkiksi kuuntelemalla musiikkia. Hän kannustaa sekä itseään että muita ja pyrkii olemaan mahdollisimman normaalisti. Sitten kun peli alkaa, hän on sitä helpottuneempi, mitä rauhallisempi fiilis hänellä itsellään on ollut. Nuorempana latautuminen meni Simolla yli, mutta hänellä ei ole ikinä ollut ongelmia saada henkeä päälle. Stressaavassa tilanteessa pelikentällä Simolle syntyy primitiivireaktio, jossa hän taistelee. ”---Et mulle itelle tulee se niinku primitiivireaktio taistella, et ite tietyllä tavalla niinku meen sitä enemmän niinku taistelun kautta et se, et todennäköisesti mun toiminta muuttuu vielä enemmän tämmöseks niinku minä ite tyyppiseks et jos ei muu niin mä ite et se voi osittain muuttua vähän puskemiseks että otan ite vielä enemmän niitä ratkasuja että sillä tavalla, se on se yleisin tapa niinku et meen vielä enemmän niinku itteeni ja mä ite teen asioita. Se on varmaan se, miten on ite toiminu” Kun joukkueella on pidempi tauko harjoituksista ja peleistä, Simo on kotona lasten kanssa, katselee elokuvia tai sarjoja sekä liikkuu hieman. ”---yleensäki semmonen ku kaus päättyy ni se on viikko viiva kaks että oon ollu niin sanotusti reenaamatta tai vähemmällä liikkumisella et sen kyllä tietää, kun on semmonen aadehooodee luonne, ni on pakko ruveta jotain tekemään, et se on käytännössä semmonen pisin mahollinen aika, et voi olla tekemättä et sitä sitte tietyllä tavalla uus kausi käynnistyy täysin---”.

Simo pohti parikymppisenä lopettamista, kun nuorempana urheilusta ei ollut vielä kehkeytynyt ammatti. Tällöin lopettaminen tuli hänellä mieleen, kun aikaa ei tuntunut olevan mihinkään muuhun kuin urheiluun. ”--et mitenkä aika riittää mihinki ni sillon sitä pohdittiin et mitenkä pitkään voi pelata ja näin kun salibandyyn sitoutuu ja ku huipulla vielä pelaa ni se vaatii tosi paljon aikaa ja sen takia ite oonki tosi kiitollinen et oon niinku saanu semmosen aseman et se niinku pelaamisesta saa urheilijan palkkaa ja sen pystyy keskittymään salibandyyn reenaamiseen myöskin. Ööö, se oli sillon nuorempana ku ei ollu tietyllä tavalla tai ei ollu niinku niin hyvin vielä palikat kasassa oman

urheilijatyön kannalta---”. Vanhemmalla iällä hän on pohtinut lopettamista, kun hänelle on tullut loukkaantumisia. Silloin Simo on tuntenut itsensä surulliseksi. Hän kertoo, että hänellä pää ei tee ratkaisua lopettamisesta vaan kroppa. Hän pelaa niin kauan kuin pystyy.

Tällä hetkellä Simolla on tavoitteena voittaa jokainen peli ja olla parempi pelaaja. *”On, mulla on tavoitteita voittaa joka peli ja mulla on tavoitteena aina et olisin parempi pelaaja mitä viime vuonna, et niitä on niin monia niinku tota aspekteja millä voi olla parempi vielä että tota niin että periaatteessa se on jatkuva kehittyminen on se mutta tota kyllä mä ite haluan voittaa---*”. Elämässä yleensä Simolla on tavoitteena ja haluna tehdä niitä asioita mistä tykkää ja hän onkin onnellinen, että saa niitä tehdä. *”---Mä haluan tota olla siinä mielessä semmosessa onnellisessa asemassa, et saan tehdä niitä asioita, mitä tykkään, että ymmärrän joskus voi olla että joutuu tekemään elämässä sellasia töitä tai jotain tota asioita mut silleen yleisessä mittakaavassa yritän saada semmoset pelikortit että saan tehdä niitä asioita mistä nautin---*”.

Simon mielestä salibandy on erittäin suosittua, mutta miten suosiota mitataan, on hänen mielestään toinen kysymys. Itse hän kokee niin, että fanikulttuurin ja sosiaalisen median vuoksi se on tullut suosituksi urheilumuodoksi. Simo kokee, että fanikulttuuri on salibandyssä erilaista, jos vertaa muihin lajeihin, sillä pelaajat ovat lähempänä katsojaa. Hän kokee, että salibandyyn soveltuvien hallien ja kenttien puute rajoittaa lajin suosiota. Simon mielestä salibandya ei arvosteta tarpeeksi. Hän haluaisi, että salibandya arvostettaisiin enemmän ja enemmän. *”--- Mut kyllä sitä ite ku on niin pitkään pelannu ni ja sen koko ajan kokenu et kuinka sitä enemmän ja enemmän arvostetaan et kyllähän sitä pidetään niinku huippu-urheiluna tänä päivänä jo ja tota monet muitten lajien valmentajat kyselee asioita että mitenkä niinku salibandy urheilija tekee ja et sitä ei niinku pidetä enää et se on niinku yliopisto-opiskeilijoitten harrastelua tai jotain vastaavaa ja tämmöstä et kyllä sitä arvostetaan mut silti se nuoren lajin leima on ja kuuluukin olla sillä se on nuori laji”*.

Huippu-urheilun Simo näkee niin, että urheilija uhraa kaiken urheiluun. Hänen mielestään ihminen voi olla urheilija monella eri tasolla, mutta huippu-urheilussa kaikki satsataan itse urheiluun ja sitoudutaan siihen. Huippu-urheilija on valmis uhraamaan paljon urheilun eteen. *”---Että iteki on semmonen, et iteki on ison osan elämästä joutunu kavereita ja tämmösiä tekee urheilun kautta, mut onhan se semmonen, et se on ainoo semmonen, et mä oon kahesta pitäny huolta perhe ja urheilu et ne nyt tulee ensimmäisenä ja sit sen jälkeen mitä nyt jää aikaa muulle ni sit se jää muulle ja tota niin on menny---* se sitoutuminen tarkoittaa sitä et on olemassa iltoja ku kaverit pyytelee sinne sun tänne ja ei voi lähtee ja niitä, et se on toiminta koko kauden niinku tavoitteellista että sitoutuu niihin omiin

tavotteisiin ja joukkueen tavoitteisiin et siinä on ne molemmat tavoitteet kulkee ja se huippu-urheilu ja sitoutuminen niin on tietyllä tavalla niinku jatkuvaa, jokapäivästä---”. Huippu-urheilu on Simon mukaan jokapäiväistä puskemista eteenpäin.

Simo ei usko, että salibandy tulee koskaan täyttämään kaksikymmentä tuhatta ihmistä isoille stadioneille, vaan hän arvelee, että se tulee olemaan enemmän pohjoismaat-eurooppa-keskeinen laji. 30 vuoden kuluttua Simo uskoo kuitenkin, että salibandy on täysin ammattimaista, vaikka hän itse ajattelee, ettei tämä välttämättä ole paras tapa. *”---Täysammattilaisuus on sitä, että saa täysin saa palkkansa salibandysta eikä aikaa jää millekkään muulle tota ollenkaan, että salibandy kun on amatöörilaji niinku pääosin ja osa siellä on tota urheilijoita ammatiltaan ja saa osan, puoliammattilaisia on niin monenlaista, et se mahdollistaa juuri opiskelun ja osittain työelämässä kehittymisen siinä rinnalla niin siitä oon ite kiitollinen kanssa, että salibandyn ohella varsinkin nuorempana oli aikaa opiskella ja tehdä asioita että ei sitte uran jälkeen putoo tyhjän päälle”*.

Simo haluaa nauttia elämästä, olla onnellinen ja tehdä niitä asioita, joista tykkää. *”---Mää haluan, että periaatteessa kaikki tykkäis musta, et mä haluan olla semmonen hyvä jätkä, et kukaan ei oo, kukaan ei haukkuis ikinä mua ja kaikki sanois, et mä oon hyvä jätkä ja oisin kaikkien kaveri. Ja sitte tota haluan olla mahdollisimman hyvä perheen isä ja tota aviomies. Ja semmonen ehkä tota tietyt arvot on hirveen tärkeitä mulle just niinku perhearvot ja just semmoset ystävyys ja ihmisläheiset arvot et oon niinku ihmisläheinen ihminen”*. Simo uskoo, että muut kuvailevat hänen olevan kiltti ja ulospäin suuntautunut. *”Tota, kiltti, ulospäin suuntautunut höpsö äijä, jotain semmosta. Sellanen vähän tota, joku sellanen. Semmonen joka ei osaa pitää suutasa kiinni, mutta tota on periaatteessa tota kaikille mukava ja yrittää tota kaikki huomioida että tota semmonen kaveri”*.

Simon elämässä tavallinen päivä sisältää aamutoimia lasten kanssa, sen jälkeen joko treenin tai töitä, ruokailun ja illalla harjoitukset. Hän palaa vasta illalla kotiin, usein jopa yömyöhään. Simon jokainen päivä on erilainen. Onnistunut päivä Simolla on sellainen, että läheisillä ihmisillä on myös ollut hyvä päivä ja itse ei ole väsynyt tai huonolla fiiliksellä. Jos muilla on hyvä fiilis, niin se tarttuu Simoonkin. Lisäksi hänelle on tärkeää saada illalla oma hetki ja pieni rauhoittuminen päivän päätteeksi. Onnelliseksi Simon tekevät oma perhe ja terveys. Muutaman vuoden kuluttua hän näkee itsensä vielä pelaamassa vaikka uskoo, ettei siihen enää pystykään. *”Toivottavasti pelaamassa, mut en usko, et muutaman vuoden kuluttua pystyn enää pelaamaan ja mä luulen, että mää, ää, yritän väistellä ykkösvalmentajan pestiä, oon todennäköisesti jonkinnäkösenä apuvalmentajana tai valmennuskonsulttina jossain päin maailmaa, voi olla jopa että maajoukkuevalmennuksessa*

apuvallmentajana mukana, ää, yritystoiminta vie työelämässä eniten, eri yritykset missä oon osakkaana ja sitte tota kiikutan omia poikia ja tyttöjä harjotuksiin”.

Simon tarinassa korostuvat läpi tarinan huippu-urheilu sekä ammattilaisuusurheilu. Eichbergin urheilijan identiteetti-mallin mukaan Simon identiteetti kumpuaa tuottamisesta eli kilpaurheilun ja tulosten korostumisesta. (ks Vehmas 2012, 107; Eichberg 2004, 13–14.) Urheileminen on hyvin keskeinen osa Simon identiteettiä. Hän kertoo sen olevan hänen olemassa olonsa ydintä ja määrittävän elämäänsä lähes jokaisella elämän osa-alueella. Simo kuvaa itseään sekä urheilijaksi että isäksi ja aviomieheksi. Urheilu on siis tärkeä osa hänen identiteettiään, mutta hän ottaa esille myös muita asioita. Esimerkiksi juuri isyys ja yrittäjänä toimiminen ovat hänelle myös yhtä tärkeitä.

Simo kuvaa itseään itsekkääksi. Pelatessaan hän haluaa kantaa vastuuta sekä ratkaista otteluita. Huippu-urheilussa terve itsekkyyys on yksi tie menestykseen. Toki joukkueurheilussa kaikki pelaajat eivät voi toimia itsekkäinä ratkaisijoina, vaan kaikenlaisia pelaajia tarvitaan. Kaukalon ulkopuolella Simo kuvailee olevansa kiltti ja välittävänsä siitä, mitä muut hänestä ajattelevat. Tämä tarjoaa mielestäni mielenkiintoisen ristiriidan: kentällä itseks, mutta kentän ulkopuolella kiltti ja epäitsekäs. Simo kertoo olevansa tienraivaaja suomalaisessa salibandyssä. Tämä selittyy osaksi hänen pitkällä peliurallaan sekä hänen itsensä mainitsemalla epätavallisella urheilijapolullaan. Hän kertoo, että häneltä halutaan neuvoja ja ohjeita myös muiden lajien edustajien taholta siitä, kuinka salibandyn pelaaja harjoittelee. Simo kertoo syntyneensä urheilijaksi myöhäisemmällä iällä. Urheilijaksi syntyminen ei kuitenkaan ole tullut ilman työntekoa. Simo mainitsee useaan kertaan uhrautumisen, sitoutumisen sekä työnteon. Mielestäni tärkein huomio Simon tarinassa on intohimo. Simo selkeästi rakastaa salibandyä, pelaamista ja urheilua. Hän korostaa moneen kertaan, että hän haluaa nauttia elämästä ja tehdä niitä asioita, joista hän tykkää. Salibandy on Simolle intohimoa tuottava asia, joten ilman tällaista intohimoa hänestä ei olisi välttämättä kehittynyt huippu-urheilijaa.

Simon tarinasta voi löytää kaikki Harrén psykologisen avaruuden mallin vaiheet. Ensimmäinen siirtymä eli omaksuminen tapahtuu julkis-kollektiiviselta alueelta kollektiivis-yksityiselle alueelle. Simo on kiinnittynyt joukkueeseen, lajin ja urheilun luomaan yhteisöön. Hän on sitoutunut sekä omiin että joukkueensa yhteisiin tavoitteisiin. Simon mukaan molemmat tavoitteet kulkevat rinta rinnan ja hän omaksuu ne yhteiset säännöt, jotka ylläpitävät näitä tavoitteita. Hän kuvaa tätä sitoutumista jokapäiväiseksi puskemiseksi. Seuraava siirtymä Harrén mallissa tapahtuu kollektiivis-yksityiseltä alueelta yksityis-yksilölliselle alueelle. Harrén mukaan tässä vaiheessa on kyse muuntamisesta. Simo kuvaa itseään pelaajaksi, joka on ollut omalta osaltaan kehittämässä lajia. Hän kertoo olevansa niitä

harvoja pelaajia Suomessa, joille salibandyn pelaamisesta on tullut ammatti. Hän on muuntanut lajin kulttuurista perimää ja tehnyt sitä omalla, ainutlaatuisella tavallaan. Simo esimerkiksi kertoo, ettei hän seiso aina samassa rivissä kuin muut vaan saattaa toimia eri tavalla kuin muut joukkueen pelaajat. Hän luo siis omaa yksilöllistä identiteettiään, muuntaa yhteisönsä perinnettä sekä rakentaa omaa identiteettiään, joka poikkeaa muista. Seuraavana vaiheena psykologisen avaruuden mallissa toimii siirtyminen yksityis-yksilölliseltä alueelta yksilöllis-julkiselle alueelle. Julkistamisen vaihe näkyy Simon tarinassa erityisesti siinä, kun hän kertoo ottaneensa riskin ja menevänsä omia polkujaan pelaajana. Simo esimerkiksi on ottanut riskin siinä, etteivät esimerkiksi kaikki valmentajat välttämättä arvosta hänen toimintatapojaan.

Harrén mallin viimeinen siirtymä tapahtuu yksilöllis-julkiselta alueelta julkis-kollektiiviselle alueelle. Simo on saavuttanut yhteisönsä parissa sellaisen aseman, että hänen ajatuksistaan on tullut osa yhteistä sosiaalista perimää. Simo kertoo, että hänen urheilijaksi kasvamisestaan ja hänen polustaan huippu-urheilijaksi ollaan kiinnostuneita kuulemaan muidenkin lajien parissa, sillä hän on kasvanut omien sanojensa mukaan urheilijaksi vasta vanhemmalla iällä.

Alkuperäisilmaus (Simon tarina)	Typistetty ilmaus	Harrén siirtymän vaihe
<p>”et se on toiminta koko kauden niinku tavoitteellista että sitoutuu niihin omiin tavoitteisiin ja joukkueen tavoitteisiin et siinä on ne molemmat tavoitteet kulkee ja se huippu-urheilu ja sitoutuminen niin on tietyllä tavalla niinku jatkuvaa, jokapäivästä niinku puskemista eteenpäin.”</p>	<p>Joukkueiden tavoitteisiin sitoutuminen ja niiden hyväksyminen</p>	<p>Omaksuminen (1.siirtymä)</p>
<p>”en oo tavallaan semmonen et seison rivissä samassa mitä muutki et mulla voi olla vähän niinku se voi olla osittain vähän haitta, joitain valmentajia voi se ärsyttää, ettei ihan loppuverryt ja alkuverryttelyt mee ihan samalla tavalla ku muut ja meen vähän sieltä sun täältä enkä mee, et joskus voi olla et oon myöhässä ja vastaavaa tämmösi.”</p>	<p>Omien tapojen tuominen mukaan joukkueen toimintaan</p>	<p>Muuntaminen (2.siirtymä)</p>
<p>”joskus voi olla et oon myöhässä ja vastaavaa tämmösi et oon vähän niinku semmonen et missä maailmoissa aina välillä, mutta mä luulen, et siitä se tulee, et oon tietyllä tavalla vähän semmonen camel bootsi tai malboro mies tyylinen et kulkee omia polkujaan vähäsen, siitä voi tulla semmonen vaikutelma.”</p>	<p>Uudistaa joukkueen toimintatapoja</p>	<p>Julkistaminen (3.siirtymä)</p>
<p>”ite ku on niin pitkään pelannu ni ja sen koko ajan kokenu et kuinka sitä enemmän ja enemmän arvostetaan et kyllähän sitä pidetään niinku huippu-urheiluna tänä päivänä jo ja tota monet muitten lajien valmentajat kyselee asioita että mitenkä niinku salibandy urheilija.”</p>	<p>Toimintatavoista on tullut osa joukkueen ja koko lajin perimää</p>	<p>Konventionalisoituminen (4.siirtymä)</p>

Taulukko 3. Simon tarinan ja Harrén psykologisen avaruuden mallin yhteydet.

6.4 Laurin tarina: liikkujan identiteetti

Lauri aloitti salibandyn, koska hän pelasi myös jääkiekkoa ja jalkapalloa. Koulussa hän tykkäsi pelata sählyä ja lopulta yläasteella hän alkoi pelata salibandya. Samalla jääkiekko ja jalkapallo jäivät. Salibandy tuntui Laurista heti mieltä. Nuorena Laurilla ei ollut haaveita salibandyn suhteen vaan tärkeintä oli, että hän sai pelata kavereiden kanssa sekä sai uusia kavereita ja pelaaminen oli kivaa. ”No, ei nyt varmaan sillon ku alotti, lähinnä se nyt oli vaan kivaa kavereitten kanssa pelailla ja sai paljon uusia kavereita et ei sitä sillon niinku ajatellu, et se oli kiva harrastus sillon, et käydä vähän pelaa, et silleen, et en mä seurannu niin ku mitään liigaa enkä mä tienny mitään sellasii juttuja et se oli vaan siinä hetkessä kivaa pelata toistaseks”.

Tilanne muuttui hieman vanhemmalla iällä, kun Lauri huomasi olevansa ihan hyvä pelaaja ja pärjäävänsä lajissa. ”No, kyl se sit varmaan ku tuli vähän ikää lisää siinä joskus A-junnuis huomasi et on ihan hyvä kumminki siinä ja pärjää ja näin. Ehkä sitä sit siinä alko vähän ajattelee et tota jos panostais tähän tai ottais ehkä vähän enemmän tosissaan sen. Kyl se, niin, joskus sillon. Kyl se, kyl mä niinku sillon joskus kaheksantoista vuotiaana, ei se viel sillonkaan niin tosissaan ottanu ku esimerkiks nykyään, et tota. Sitä kun on tullu vähän ikää lisää---”. Lauri pelaa salibandya, koska se on hieno laji. ”---Vauhdikas laji ja ennenkaikkee niinku taitolaji, mistä mä tykkään. Mitä kaikki muut ei oo, et se on emmä tiijä, vauhtii, paljon tilanteita. Silleen, et miten sen nyt kiteyttäs sillee myyntipuheena, et se on vaan siisti”.

Salibandy ja urheilu ovat hänelle iso osa elämää. ”No kyllä siis urheilu ja salibandy muutenkin on tosi iso osa elämästä niin ku urheilu yleensäki aina ollu semmonen niinku tullu tieteenki jo niinku elämäntavaks ku on niin kauan touhunnu sen parissa, et tota nytki ku on ollu tai jos on pitkiä aikoja silleen ettei oo treenejä tai mitään tulee vähän semmonen tai emmä tiijä tavallaan krapula et on pakko saada vähän hikoilla ja liikkua, et tulee huono olo jos on ollu vaik kolme viikkoo silleen ettei oo tehny mitään, ni alkaa ahdistaa, et tota. Totta kai on se iso osa sitä”. Lauri pyrkii elämään urheilijan elämää, mitä ei tehnyt vielä alle parikymppisenä. Silloinkin oli kiva pelata, mutta hän ei yhtään miettinyt sitä, miten kentän ulkopuoliset asiat vaikuttavat pelaamiseen. Lauri pyrkii syömään terveellisesti, jotta siitä olisi hyötyä ei ainoastaan pelaamiseen vaan myös yleisen hyvinvoinnin ja terveyden kannalta.

Lauri ei osaa kuvailla, mitä salibandyn pelaaminen hänestä voisi kertoa. Pelaajana Lauri tykkää pitää palloa. Jos Lauri ei saa pitää palloa, niin häntä harmittaa. ”Hmm, taiteilija. Silleen, niin, mä tykkään pitää palloa tosi paljon, et se on tärkeetä, jos menee monta vaihtoo ettei saa koskee palloon ni mua

alkaa ketuttaa ja tota öö saanu nopeuttaki lisää vanhemmilla vuosilla, mikä on ehkä vähän outoo, et ehkä sekin johtuu sit et on tehny vähän enemmän tosissaan asioita, ehkä venytellyki vähän välillä, mut silleen ehkä jos kiteyttäs niin semmonen tekninen, nopee, ovela sillee tota ehkä, niin, se on mun kuvaus, paremman sais ehkä paremman jos kysyis joltain muulta, mut varmaan aika samat tulis”. Hän arvelee, että muut kuvaavat häntä samalla tavalla. Lauri uskoo, että tämä johtuu siitä, että muut ovat nähneet hänen pelaavan. ”No siis, niiin, kyl varmaan aika samalla tavalla, et saattaa varmaan jotain pieniä eroja olla, mut silleen et kyl on sen verran kauan tässä pyöriny mukana et kaikki jotka tuntee tai tietää niin on varmaan jo nähny jokusen pelin multa, ni ei varmaan hirveesti eroo sitte niitten mielipiteet”.

Laurin mielestä salibandyn ihanpelaaja on taitava. Lisäksi hän mainitsee fyysiset ominaisuudet. Täydellinen pelaaja olisi Laurin mielestä vahva, fyysisesti nopea ja taitava. Lisäksi pään täytyy olla kunnossa. Tällä hän tarkoittaa sitä, ettei pelaaja jännitä vaan viihtyy tiukoissa tilanteissa, on itsevarma ja henkisesti vahva. Lauri valmistautuu peliin rauhallisesti. ”No ei mul oikeestaan mitään ihmeellistä oo, et ottamalla aika rauhallisesti, yleensä päiväunet on aika kiva ottaa, semmoset reilu puol tuntia, mut ei liikaa et sit menee liian veltoks, ei siis mulla oo jollain on kaiken näkösi, kaiken näkösi juttuja et mulla ei siis oo mitään, et päiväunet ja ihan niinku rauhas, kuunnella musiikkii ja mut ei mulla nyt mitään sen kummempaa”. Kentällä häntä ei stressaa mikään, päinvastoin Lauri nauttii tiukoista tilanteista. Kun kausi loppuu, hän pitää parin viikon tauon, jolloin hän lepää, mutta sen jälkeen hän alkaa liikkua omatoimisesti pelaamalla esimerkiksi tennistä tai lenkkeilemällä. Lisäksi hän viettää aikaa kavereiden kanssa. ”---Ja sitte mitä jos alkaa mieltii harrastuksii tai siis kentän ulkopuolisii asioita ni aika perus tolleen kavereitten kanssa hengailua ja joskus kun on mahdollista niin vähän ryyppäillä mut se nyt ei mut saaks sitä sanoo tämmösessä urheiluhaastattelussa. Ihan siis semmosta letkeetä vapaa-ajan viettoa. Ei mulla mitään sen kummempaa”.

Lauri on lopettanut kerran salibandyn. Hänestä tuntui silloin tosi raskaalta, sellaiselta, ettei jaksa harjoitella. Kausi oli juuri alkamassa ja yleensä silloin Lauri oli aina innoissaan, että pelit alkavat. Lauri ei tiedä vielääkään, mistä tunne johtui. Hän oli pari kuukautta sivussa, tavallaan jo päätti, että hän lopettaa pelaamisen. Sitten tämä vaihe meni ohi ja Lauri palasi takaisin kentälle eikä hänelle tämän kaltaista tunnetta ole enää tullut. Nykyään Lauri ajattelee, että ottaa vuoden kerrallaan. ”---Tietenki nyt sitte ku tota ei salibandy oo ihan nuori enää ni tota ottaa aika silleen vuoden kerrallaan et ei sitä, niin, pelaa aina vuoden kerrallaan et en mä niinku tekis enää esimerkiks kahen vuoden sopimusta mihinkään joukkuseeseen, et ei sitä koskaan tiedä et mitä tapahtuu, et vuos kerrallaan, mut jos nyt pitäis sanoo ni kyl mä nyt varmaan pari, kolme vuotta viel pelaan, voi olla et enemmänki”.

Laurilla tavoitteena salibandyssa oli maailmanmestaruus, jonka hän on jo kerran voittanut. ”---ja sit tietenki koko ajan haluu kehittyä ja tulla paremmaks niin ku pelaajaks ja nähä et miten hyväks voi oikeesti tulla niin kai ne on sellaset niin ku ja tietenki Suomen mestaruus ois kiva voittaa—” Lauri ei halunnut kertoa tarkemmin tavoitteistaan elämässä. ”Öö, no silleen, yksinkertaisesti sanottuna pysyä terveenä et en mä nyt ajatellu hirveesti puhuu niin ku ajattelin niinku et tää on salibandysta, et en lähe hirveesti niin ku avaamaan elämänsuunnitelmia”. Laurin mielestä salibandy on suosittua, koska se on helppo laji aloittaa eikä vaadi paljon varusteita. Laurin mukaan salibandy vaatisi ammattilaissarjaa, koska pelaajat ovat kehittyneet, mutta tausta-asiat eivät ole vaaditussa kunnossa. ”No varmaan lähinnä niin ku tausta-asioita tai siis ei välttämättä itse peliä tai siis niin ku kaikkihan sen tietää ettei salibandya pelaamalla niin ku rikastuta tai siis niin ku ei tai siis se puoli ois niin ku, peli on kehittyny kumminkin niin paljon ja pelaajat on kehittyneet niin paljon et se alkaa kohta vaatii sellasta ammattilais touhuu ja sarjaa et harjotuskerrat nousee koko ajan ja vaatimustaso ja tälleen ni se alkaa kohta et porukka käy silleen kaheksan tuntii töissä ja treenaa ja pelaa ni eihän se nyt mikään ihanteellinen tilanne oo et sen on selvää, et jos sä oot yheksän tuntii töissä ja meet peliin ni eihän sitä saa maksimii niin ku itsestäs irti jos vertaa et sä oisit kotona niin ku koko päivän ja lepäisit ja tälleen, ni onhan se ihan eri asia. Et kyl siinä on ihan selkee haaste, mikä ei nyt oo ihan helppo toteuttaa tietenkään. Et tota, ky se ois seuraava askel, mitä tarvittais selkeesti niin ku lajin kannalta”.

Salibandyn arvostus riippuu Laurin mielestä siitä, keneltä kysytään asiasta. Laurilla on sellaisia kavereita, jotka ovat väheksyneet lajia, mutta kun he ovat kerran käyneet katsomassa pelin, niin he ovat innostuneet salibandysta. Ihmisillä saattaa hänen mielestään olla sellainen kuva, mitä salibandy oli 90-luvun alussa eli koulun liikuntasalissa pelattavaa sählyä. Lauri uskoo, että kolmenkymmenen vuoden kuluttua salibandyssa pelataan ammattilaissarjaa. ”No tuo on tosi vaikee kysymys, et toivottavasti sillai mist mä puhuin, et selkee ammattilaissarja et silleen et ei, ni. Homman sais niin ku seuraavalle tasolle, ei tietenkään voi olettaa tai odottaa et se ois samanlaista touhuu ku niin ku esimerkiks jääkiekko tänä päivänä, mut siis niin ku silleen et ois niin ku selkeesti ammattimaisempaa ja tälleen sitä mä tarkotan”. Lauri kuvailee itseään rennoksi. ”---No, nää on kyllä sellasii, et on helpompi kysyä joltain muulta, mut jos nyt sanois, niin semmonen aika rento, et ei nyt hirveesti murehdi asioista ja pyrin ajattelemaan positiivisesti asioista ja tota, aikasemmin ollu aika hiljanen, en ehkä yhtä hiljanen enää. Siinä kai ne.”

Tavallisena päivänä Lauri tekee töitä. Töiden jälkeen hän lepää ja syö kotona ennen illan treenejä. Kauden aikana hänen ei tarvitse miettiä, mitä hän tekee, sillä jokainen päivä on aika samanlainen. Kauden loputtua hän saattaa tehdä muitakin asioita. Lauri kuvaa itseään rennoksi ja sellaiseksi, joka ei murehdi asioista eikä tulevasta. Onnistunut päivä riippuu siitä, puhutaanko päivästä kauden aikana vai kauden loputtua. Onnistunut päivä ei kuitenkaan Laurin mielestä vaadi mitään ihmeellistä ja hänestä on kivaa, että pääsee pelaamaan. ”*Hmm, no, sekin riippuu tosi paljon sit niin ku, et jos nyt puhutaan silleen normaalista arjesta kauden aikana, niin tota, ei se nyt välttämättä vaadi mitään ihmeellistä siis silleen, et on tota kiva ku pääsee pelailee ja tota, emmätiijä, nää on niin syvällisii kysymyksii et en osaa vastata tuohon mitään. Sit jos on lomalla ja käy reissussa ni se voi tarkoittaa ihan muita asioita---*”. Onnelliseksi hänet tekee se, että hän saa olla kavereiden kanssa ja pelata. Lisäksi hän tykkää matkustella, mutta pelaaminen ja raha rajoittavat tätä. Muutaman vuoden kuluttua Lauri uskoo, että hän vielä pelaa, mutta ei usko, että elämään tulee mitään mullistavia muutoksia.

Laurin tarinassa korostuu Eichbergin (2004) tuottamisen identiteetin käsite, joka liitetään kilpaurheiluun ja sen tulosten ja saavutusten korostamiseen. (ks Vehmas 2012, 107; Eichberg 2004, 13–14.) Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että Lauri korostaa voittojen tärkeyttä omien tavoitteidensa kohdalla. Hän haluaa kehittyä pelaajana ja voittaa. Laurin tarina erottuu Simon tarinasta siinä, että vaikka Lauri puhuu itsestään pelaajana, hänen tarinastaan ei havaitse huippu-urheilun roolia yhtä vahvasti kuin Simolla, vaan keskiössä on nimenomaan pelaaminen. Yhtäläisyyksiä näiden kahden tarinan välillä myös on. Molemmat pelaajat puhuvat siitä, kuinka he nuorempana eivät vielä ottaneet urheilua tosissaan ja kasvu urheilijaksi tapahtui myöhemmin. Vaikka Lauri kertoo, että hän suhtautuu rennosti elämään, urheilun eteen hän kuitenkin tekee paljon töitä. Kauden aikana hän sitoutuu harjoitteluun ja kertoo, että silloin elämä on rutiininomaista ja jokainen päivä on samanlainen. Pelaaminen on Laurista kivaa ja harjoittelusta on muodostunut elämäntapa, ilman urheilua hän ei osaa olla.

Laurin tarinassa korostuu siis liikkuminen: salibandy ja pelaaminen. Pääpaino on nimenomaan kentällä tapahtuvissa asioissa. Tämän voi huomata esimerkiksi siitä, kuinka Lauri puhuu itsestään pelaajana. Hän ei tarinassa puhu sosiaalisista tai yhteisöllisyyteen liittyvistä asioista. Hän esimerkiksi kuvaa itseään metaforalla ”taiteilija” ja uskoo, että muut myös kuvaavat häntä tällä tavalla, koska ovat nähneet hänen pelaavan. Salibandyn korostaminen Laurin tarinassa voi osaksi johtua myös siitä, ettei Lauri halunnut kertoa juurikaan muuta kuin salibandyyn liittyviä asioita. Haastattelun aikana kävi ilmi, ettei hän välttämättä tiedostanut tai tiennyt tutkimushaastattelun luonnetta, vaan hän saattoi luulla tullessaan pyydetyksi lehtihaastatteluun. Hän koki, ettei hän halunnut vastata joihinkin

henkilökohtaisiin kysymyksiin vaan halusi pitäytyä salibandyssa ja urheilussa. Tämä käy ilmi myös siinä, kun Lauri puhui alkoholin käytöstään sanoen, ettei sellaista saisi sanoa urheiluhaastattelussa. Lauri ei ole myöskään pohtinut tulevaisuutta tarinassaan. Hän toteaa useasti, että kysymykset ovat syvällisiä tai ettei hän ole asiaa ajatellut. Tarinassa Lauri elää hetkessä. Tämä voi johtua siitä, että Lauri ei halua kertoa henkilökohtaisista asioistaan. Laurille tavoitteet pelaamisen suhteen ovat konkreettisia ja abstrakteja. Hän haluaisi voittaa sekä Suomen mestaruuden että maailmanmestaruuden mutta toisaalta taas kehittyä pelaajana ja katsoa, miten hyväksi hän voi pelaajana tulla.

Laurin tarinan kohdalla Harrén psykologisen avaruuden mallin ensimmäinen siirtymä, omaksuminen eli julkis-kollektiiviselta alueelta kollektiivis-yksityiselle alueelle näkyy, kuten muillakin tarinoiden pelaajilla, siinä, kun hän puhuu urheiluun ja salibandyyn panostamisesta. Lauri elää urheilijan elämää, jota rytmittävät esimerkiksi harjoittelu ja pelit. Hän kertoo kauden aikana jokaisen päivän olevan samanlainen eikä hänen tarvitse juurikaan miettiä, mitä näinä päivinä tekisi. Lisäksi omaksuminen näkyy siinä, että hän haluaisi voittaa esimerkiksi Suomen mestaruuden. Tämä vaatii sitoutumista joukkueeseen ja sen tavoitteisiin. Toinen siirtymä, muuntaminen, painottaa jokaisen ihmisen ainutlaatuisuutta. Muuntamisen vaiheessa siirrytään kollektiivis-yksityiseltä alueelta yksityis-yksilölliselle alueelle. Laurin tarinasta tämän vaiheen voi havaita, kun hän kuvailee itseään pelaajana. Lauri kertoo olevansa pelaajana taiteilija, joka haluaa pitää palloa. Lisäksi häntä harmittaa, jos hän ei saa pitkään aikaan palloon koskea. Yksilöllisyyden ja ainutlaatuisuuden ajatusta tämä tukee siinä, että Lauri pelaajana tietää, mitä hän haluaa, minkälainen pelaaja hän on ja että hän on sitä avoimesti. Kolmatta siirtymää yksityis-yksilölliseltä alueelta yksilöllis-julkiselle alueelle eli julkistamisen vaihetta Laurin tarinasta on vaikeampi havaita. Hän ei halua kertoa tarkemmin elämästään, joten julkistamisen vaihe jää Laurin kohdalla puuttumaan. Laurin tarinasta ei myöskään voi havaita konventionalisoitumisista eli siirtymistä yksilöllis-julkiselta alueelta takaisin julkis-kollektiiviselle alueelle vaihetta.

Alkuperäisilmaus (Laurin tarina)	Typistetty ilmaus	Harrén siirtymän vaihe
”ja sit tietenki koko ajan haluu kehittyä ja tulla paremmaks niin ku pelaajaks ja nähä et miten hyväks voi oikeesti tulla niin kai ne on sellaset niin ku ja tietenki Suomen mestaruus ois kiva voittaa.”	Joukkueen yhteisiin tavoitteisiin sitoutuminen ja halu kehittyä pelaajana.	Omaksuminen (1.siirtymä)
”Hmm, taiteilija. Silleen, niin, mä tykkään pitää palloa tosi paljon, et se on tärkeätä, jos menee monta vaihtoo ettei saa koskee palloon ni mua alkaa ketuttaa.”	Oman persoonan ja osaamisen tuominen osaksi joukkuetta	Muuntaminen (2.siirtymä)
-	-	Julkistaminen (3.siirtymä)
-	-	Konventionalisoituminen (4.siirtymä)

Taulukko 4. Laurin tarinan ja Harrén psykologisen avaruuden mallin yhteydet.

6.5 Yhteenvetoa mallitarinoista

Löysin haastatteluihin pohjautuvan aineistoni avulla neljä erilaista sisällöllistä teemaa siitä, mistä salibandyn pelaajan identiteetti rakentuu. Näistä muodostui neljä identiteettityyppiä, jotka olivat ulospäinsuuntautuneen identiteetti, työpuurtajan identiteetti, ammattiurheilijan identiteetti ja liikkujan identiteetti.

Tutkimuskysymykseeni eli siihen, kuinka salibandyn pelaaja itsensä kokee urheilijana ja mikä hänen toimintaansa ohjaa identiteetin rakennuksen kannalta, sain siis vastauksen. Pelaajien haastattelujen perusteella tekemäni narratiivit eli tarinat jaoin neljään eri osa-alueeseen; sosiaaliseen näkökulmaan, työnteon näkökulmaan, ammattiurheilun näkökulmaan sekä pelaamisen näkökulmaan. Tutkimukseni perusteella pelaajat ammensivat identiteettinsä rakennusaineet joukkuekavereista, työnteosta, huippu-urheilusta ja pelaamisesta. Kallen toimintaa ohjasivat joukkuekaverit sekä pelaamisen tuomat sosiaaliset kontaktit ja Jussin toimintaa työnteoko ja sitä kautta tulevaisuus. Simon toimintaa taas ohjasi huippu-urheilu ja Laurin kohdalla tärkeintä oli pelaaminen ja liikkuminen.

Tarinoiden teemoittelun kautta voidaan todeta, että haastatteluja ja tarinoita leimasivat erilaiset näkökulmat siitä, minkälaisena pelaaja itsensä kokee ja näkee. Taulukosta 6 voi nähdä, että pelaajien tarinoissa oli paljon eroavaisuuksia mutta yhtä lailla myös yhtäläisyyksiä. Olen tiivistänyt taulukkoon mielestäni keskeisimmät erot pelaajien tarinoissa, mutta kaikkia pelaajia yhdistää kuitenkin rakkaus lajiin ja urheiluun. Jokainen haastatteleman pelaaja panostaa ja käyttää paljon aikaansa harjoitteluun sekä pelaamiseen. Jokaisen kohdalla salibandy ja urheilu leimaavat joka päiväistä elämää. Lepo, ruokailu sekä vapaa-aika suunnitellaan harjoitusten ja pelien mukaisesti. Tutkimukseni tulosten perusteella voidaan sanoa, ettei salibandyn pelaaminen ole pelaajille pelkästään harrastus muiden joukossa, vaan salibandy on keskeinen osa heidän identiteettiään ja elämäänsä. Tarinoiden teemoittelulla ei siis ole tavoitteena tehdä pelkästään eroa pelaajien välillä siinä, kuinka he kokevat salibandyn ja urheilun, vaan myös osoittaa yhtäläisyyksiä heidän väliltään. Vaikka esimerkiksi Lauri ei tarinassaan korosta joukkueovereiden merkitystä, niin se ei tarkoita, etteivät joukkueoverit ole hänelle tärkeitä. Osa pelaajista puhui myös isän roolista, opiskelusta, valmentamisesta sekä työnteosta. Haastatteluista kävi siis ilmi, että pelaaminen on keskeinen osa jokaisen pelaajan elämää, joten mielenkiintoista oli tehdä näkyväksi niitä erilaisia asioita sekä rajapintoja, joista haastatteleman pelaajat identiteettinsä rakennusaineet ammentavat. Vaikka haastattelin tutkimukseeni vain seitsemän pelaajaa ja yleistyksiä suomalaisista joukkueurheilijoista tai salibandyn pelaajista näin ollen ei voi tehdä, niin uskon, että tutkimukseni antaa tärkeitä ja mielenkiintoisia suuntaviivoja suomalaisten joukkueurheilijoiden elämään. Näitä käsittelen tarkemmin Pohdintaluvussa.

Taulukon 6 mukaan pelaajien kohdalla eroavaisuuksia voidaan nähdä toiminnassa ja kiintopisteessä. Kiintopisteet vaihtelivat konkreettisesta abstraktiin. Jussin kohdalla tavoitteena oli saada mielenkiintoinen työpaikka urheilun parista eli hänen kiintopisteensä toimi ura. Laurin kohdalla kiintopiste oli taidossa, hän rakasti salibandya ja koki taidollisen puolen itselle tärkeimmäksi lajin näkökulmasta katsottuna. Hänellä tärkeintä pelaamisessa oli lajin taitoa ja nopeutta vaativa aspekti. Kallen tarinassa kiintopisteinä toimivat joukkuekaverit sekä lajin tarjoama sosiaalinen yhteisö muutenkin. Simon tarinassa korostuivat ammattuurheilu ja huippu-urheilu. Simo katsoi pelaamistaan huippu-urheilijan näkökulmasta ja kertoi saavansa elantonsa salibandysta.

Myös toiminnassa havaitsin eroavaisuuksia pelaajien kohdalla. Jussin toimintaa väritti ahertaminen, hän oli tehnyt paljon töitä pelaamisensa sekä tulevaisuutensa eteen. Hänellä oli selkeät tavoitteet sekä halu työllistyä urheilun parissa tulevaisuudessa. Lisäksi Jussi kuvaili itseään esimerkkipelaajana: hän halusi olla mallina sekä esimerkkinä muille pelaajille sekä urheilijana että ihmisenä. Laurin kohdalla toiminnan keskipisteinä oli pelaaminen. Laurille salibandysta ja urheilijana olossa tärkeintä oli itse

pelaaminen, liikkuminen sekä kehittyminen pelaajana. Kallen tarinassa toiminnan pääpaino oli yhdessä tekemisessä. Kalle nautti, kun sai olla ja tehdä asioita muiden ihmisten kanssa. Simon tarinassa toimintaa leimasi omistautuminen. Simo oli uhrannut paljon tullakseen huippu-urheilijaksi. Hän on omistautunut salibandyille myös muusta kuin urheilemisen näkökulmasta, hän on ollut yksi uranuurtajista lajin parissa pitkän pelaajahistoriansa ansiosta.

Taulukkoon 6 sain ajatuksen Oili-Helena Ylijoen yhteenvetotaulukosta (1999, 182). Ylijoen taulukossa ei ole adjektiivikohtaa, mutta halusin lisätä vielä pelaajaan toiminnan ydintä ja minuutta kuvaavan adjektiivin. Jussin adjektiiviksi valitsin kunnianhimoisen, Laurin rennon, Kallen sosiaalisen ja Simon itsekkään. Kunnianhimolla viittaan Jussin orientoitumiseen tulevaisuutta kohtaan ura-näkökulmasta katsottuna. Rentous taas kertoo Laurin suhtautumisesta tulevaisuuteen sekä hetkessä elämisestä. Sosiaalinen viittaa Kallen persoonaan, jota halu olla muiden ihmisten parissa värittää. Simon kohdalla itsekkyyys taas kuvaa huippu-urheilijalle tyypillistä mentaliteettia, jossa urheilun puolesta uhrataan lähes kaikki muu. Simo myös kuvasi itseään sanalla ”itsekäs”.

	Kalle	Jussi	Simo	Lauri
Toimija	Sosiaalinen pelaaja	Työntekijä pelaaja	Huippu-urheilija	Salibandyn pelaaja
Toiminta	Yhdessä tekeminen	Ahertaminen	Omistautuminen	Pelaaminen
Tarina ja identiteetti	Ulospäinsuuntautuneen identiteetti	Työnpuurtajan identiteetti	Ammattuurheilijan identiteetti	Liikkujan identiteetti
Kiintopiste	joukkue	ura	ammatti	taito
Adjektiivi	sosiaalinen	kunnianhimoinen	itsekäs	rento

Taulukko 6. Kaikkien neljän tarinan identiteettityypit sovitettuna Harrén malliin ja Oili-Helena Ylijoen yhteenvetotaulukkoon. (1999, 182.)

6.6 Yhteenveto identiteettiprojektin toimivuudesta tarinoiden kohdalla

Kaikkia identiteettitarinoita tässä tutkimuksessa yhdistää se, että Harrén psykologisen avaruuden mallin ensimmäinen siirtymä, omaksumisen vaihe, voidaan havaita kaikista tarinoista. Pelaajat ovat omaksuneet joukkueensa yhteiset tavoitteet, säännöt ja konventiot osaksi omaa pelaajaidentiteettiään. Jokaisen pelaajan tarina kertoo sitoutumisen korkeasta tasosta joukkueen yhteisiin pelisääntöihin.

Urheilijan elämää vietetään lähes ympäri vuoden ja jokainen päivä toistuu lähes samanlaisena. Tarinoiden kohdalla voi havaita myös sen, kuinka urheilusta, tässä tapauksessa salibandysta, on omaksuttu tietynlainen kieli, sanasto ja muut mallit. Kulttuuri on siis muokannut yksilöä ja nämä erityispiirteet on omaksuttu osaksi omaa identiteettiä.

Muuntamisen vaiheet näkyvät jokaisen tarinan kohdalla. Jokainen ihminen on ainutlaatuinen yksilö, johon sosiaalinen aines vaikuttaa. Jokaisen pelaajan tarinasta huomaa tämän ainutlaatuisuuden ja muuntamisen, jonka vaiheen jokainen pelaaja on läpi käynyt tullakseen osaksi joukkuetta. Hän on omaksunut esimerkiksi joukkueen yhteiset säännöt, mutta tuo niihin omanlaisensa aineksen. Lähes kaikkien pelaajien kertomien tarinoiden kohdalla voidaan havaita Harrén psykologisen avaruuden mallin mukainen julkistamisen vaihe. Kallen, Jussin ja Simon kohdalla julkistamisen vaihe kävi ilmi tarinasta, mutta Laurin tarinassa sitä ei ollut. Jotta identiteetti-projekti voidaan katsoa onnistuneesti läpiviedyksi, omaksuttu ja muunnettu tarina täytyy julkaista. Julkistamisvaiheeseen liittyy kuitenkin aina omat riskinsä. Riskillä tarkoitetaan sitä, että kun tarina julkaistaan, niin sen kertoja voidaan leimata esimerkiksi häiriintyneeksi. Kun tarina on julkinen, niin se on aina arvostelun ja arvioinnin kohteena. (Ylijoki 1998, 152.) Laurin tarinassa identiteetti-projektin läpivienti ei siis toteutunut, mutta muiden tarinoiden kohdalla sen voi katsoa onnistuneesti läpiviedyksi.

Konventionalisoitumisen vaihe voidaan havaita Jussin ja Simon tarinoiden kohdalla. He olivat tarinansa mukaisesti luoneet jotain sellaista, joka on jäänyt kulttuurin perimävarannoksi. Simon kohdalla se oli hänen pitkä pelaajauransa, joka sai aikaan sen, että hänen toimintatavoistaan, urastaan ja opeistaan oltiin kiinnostuneita. Jussin kohdalla taas oli kyse hänen valmentaja-urastaan eli siitä, mitä hän oli oppinut sekä oman pelaajauransa että myös valmentajana toimimisen kautta. Jussi oli auttanut junioripelaajia kehittymään. Vaikka identiteetti-projektin läpivieminen ei kaikissa tarinoissa onnistunutkaan, niin silti jokaisesta tarinasta voi huomata sen, kuinka sosiaalinen ja yksilöllinen aines ovat toisiinsa sidottuina ja muokkaavat jatkuvasti toinen toistaan. Salibandyn pelaaja on siis osa suurempaa sosiaalista kokonaisuutta (urheilu, salibandy, joukkue), mutta jokainen pelaaja on kuitenkin oma yksilönsä tässä ryhmässä. Vaikka pelaajan identiteetti on henkilökohtainen luomus, niin se on silti kulttuurillisesti paikannettavissa joukkueen luomaan sosiaaliseen maailmaan, mutta myös koko salibandyyn lajina.

7. POHDINTA

Tutkimuksessani kiinnostukseni keskiössä oli se, kuinka salibandyn pelaaja itsensä kokee urheilijana ja mikä hänen toimintaansa ohjaa identiteetin rakentumisen kannalta. Tämä toimi tutkimuskysymyksenä tutkimuksessani. Apukysymyksinä olivat, mistä salibandyn pelaajan identiteetti koostuu, minkälaisia tarinoita pelaajat kertovat itsestään ja identiteetistään ja miten Rom Harrén identiteettiprojektin käsite sopii pelaajien tarinoihin.

Sosiaalipsykologian tutkimuskentälle tutkimukseni tuloksilla on merkitystä. Ensinnäkin se antaa eväitä siihen, kuinka identiteettiä voidaan tutkia. Narratiivisuuteen perustuvalla identiteettitutkimuksella voi havaita sellaisia rajapintoja ja alueita, jotka voisivat muuten jäädä havaitsematta. Mielestäni tämä oli yksi tutkimukseni keskeisimmistä anneista eli yrittää saada selville niitä rajapintoja ja rakennusaineita, joista urheilijan identiteetti muodostuu. Vaikka tutkimuksessani käsiteltiin urheilijan identiteettiä, niin mielestäni urheilua ei voida irrottaa yhteiskunnasta ja kulttuurista eli niistä rakennusaineista, joista sosiaalipsykologiakin aineksensa ammentaa. Lisäksi tutkimus tuo kiintoisan lisän sosiaalipsykologian tutkimuskenttään. Sosiaalipsykologista tutkimusta ei ole juuri nähty urheilukentällä, mutta mielestäni sosiaalipsykologian laaja-alaisuus tulisi hyödyntää paremmin elämän eri osa-alueilla. Urheilu ja liikunta ovat kuitenkin tärkeitä ihmiselämän osa-alueita, joten mielestäni sosiaalipsykologinen ja ylipäättäänkin yhteiskuntatieteellinen näkemys voisi tuoda paljon uutta terveyden, terveyden edistämisen, liikunnan, urheilun ja huippu-urheilun tutkimiseen.

Identiteetin tutkimisen kannalta tutkimukseni tulokset olivat mielenkiintoisia. Ne antoivat tärkeän näkökulman huippu-urheiluun. Ennakko-oletukseni vastaisesti tutkimustulokset eivät viitanneet juurikaan hyvinvointiin, terveyteen, rahaan, kilpailuun, voitontahtoon tai hauskanpitoon. Oletin, että haastatteluissa olisi korostunut enemmän esimerkiksi voittaminen ja hyvässä kunnossa olemisen tärkeys. Kuitenkin esimerkiksi Kalle rakensi urheilijaidentiteettinsä sosiaalisuudesta. Vaikka joukkueurheilijan ollessa kyseessä tämä voi kuulostaa itsestäänselvyydeltä, niin mielestäni yhteisöllisyyden korostaminen Kallen ja kahden analyysistä tippuneen tarinan kohdalla oli yllättävää nimenomaan, koska kyse on huippu-urheilusta. Oleellista on, kuinka Salibandyliigaa pelaavalle pelaajalle lajin ohella joukkuekaverit ja muut sidosryhmät ovat todella tärkeitä. Tämä seikka horjuttaa oletuksia siitä, että urheilijalle esimerkiksi ainoastaan voittaminen olisi tärkeintä.

Tutkimuksen teossa täytyy myös ottaa huomioon erilaisia eettisiä seikkoja. Eettisyydessä tärkeintä on tutkimuskohteen anonymiteetin säilyttäminen. Tutkija ei saa tutkimuksessa kertoa mitään sellaista (esimerkiksi nimi, asuinpaikka), josta käy ilmi tutkittavan henkilöllisyys ja tunnistetiedot.

Tutkimuksessani halusin säilyttää tutkittavan anonymiteetin myös siten, etten kertonut tutkittavan ikää enkä tarkkaa pelivuosien lukumäärää. Mielestäni näillä seikoilla ei sinänsä ollut tutkimukseni kannalta merkitystä, mutta pidin tärkeänä sitä, ettei tutkittavan henkilöllisyys paljastuisi. Aineiston säilytyksessä täytyy myös huomioida anonymisoinnin periaatteet varsinkin, jos aineistoa halutaan hyödyntää jatkokäyttöön. (Kuula & Tiitinen 2010, 452.) Lain mukaan tutkimusaineistot täytyy aina hävittää, jos ne sisältävät tunnistetietoja. Aineistot tulee hävittää heti, kun tutkimus on tehty, arvioitu ja julkaistu. Aineistot saa säilyttää, mikäli esimerkiksi tutkittavilta on kysytty lupa niiden jatkotutkimuskäyttöä varten tai ne ovat anonymisoitu. (Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto 2014.)

Haastatteluun aineiston keruumenetelmänä liittyi useita eri haasteita. Yleisimmät haasteet esittelin viidennessä luvussa. Mielestäni onnistuin luomaan haastatteluun ilmapiirin, jossa haastateltavat pystyivät rentoutumaan sekä vastaamaan laajastikin esittämiini kysymyksiin. Haastattelun jälkeen osa haastateltavista kertoi, että haastattelu oli ollut mukava kokemus eikä kysymykset olleet hankalia. Vaikka haastattelut toivat itselleni kustannuksia, niin mielestäni tutkimus olisi kärsinyt, mikäli olisin toteuttanut kaikki haastattelut esimerkiksi samalla paikkakunnalla tai vain yhden joukkueen pelaajia käyttäen. Vaikka olin rajannut haastateltavat niin, että kaikki haastateltavat olivat Salibandyliigan pelaajia, uskon, että aineistoni moniäänisyys olisi kärsinyt, jos kaikki pelaajat olisivat esimerkiksi pelanneet samassa joukkueessa. Haastattelu oli minulle menetelmänä itsestään selvyys, sillä aiempaa aineistoa tutkimuskysymykseeni liittyen ei salibandyn pelaajista ole saatavilla. Uskon myös, etteivät he yhtä helposti olisi suostuneet mukaan tutkimukseen, jos he itse olisivat joutuneet esimerkiksi laatimaan tarinan varsinkaan, kun kausi oli vielä käynnissä. Tiedostin siis haasteet liittyen eri paikkakunnilla toteutettaviin haastatteluihin, mutta tutkimukseni vuoksi olin valmis käyttämään siihen myös aikaa, voimavaroja ja kustannuksia.

Haastattelun aikana annoin haastateltavalle tilaa ja aikaa pohtia vastauksiaan. Mielestäni onnistuin suurimmaksi osaksi välttämään johdattelua ja ohjailua. Erityisen haastavaksi koin kysymysten laadinnan ja kysymysten määrän. Kysymyksiä oli paljon ja osa niistä laadittu jollain oletuksella. Vaikka esimerkiksi yritin käyttää termejä ”kertoisitko, kerro lisää, miten, miksi, mielenkiintoista”, niin välillä huomasin haastattelujen aikana ja kuunneltuani haastattelutallenteita, että minun olisi pitänyt antaa haastateltavien laajemmin kertoa itsestään ja vähentää kysymysten määrää. Osan kohdalla tämä olisi ollut tosin erityisen haastavaa, sillä he kertoivat vain yhdellä tai kahdella sanalla vastauksensa esittämäni kysymykseen. Vaikka yritin kysyä tarkentavia kysymyksiä, vastaus saattoi olla edelleen vain yksi sana. Välillä myös huomasin haastatteluja kuunneltuani, että minulta puuttui rohkeus. En aina uskaltanut kysyä tarkentavia kysymyksiä tai tarttua johonkin vastaukseen

tarkemmin. Opin kuitenkin valtavasti joka haastattelusta ja viimeinen haastattelu onnistui mielestäni parhaiten.

Tutkijan rooli ei ole helppo varsinkaan, kun aihe on itselle hyvin tuttu ja läheinen. Se, että aihe on tutkijalle läheinen, tuo mukanaan sekä hyviä että huonoja puolia. Hyvä puoli on se, että tutkijalta löytyy tietoa ja mahdollisesti erilaisia näkökulmia aiheeseen. Myöskään intohimo ja palo aiheetta kohtaan eivät ole huonoja asioita. Kuitenkin se, että tutkija on liian sisällä aihepiirissä, voi tuoda mukanaan haasteita. Omalla kohdallani tämä saattoi näkyä esimerkiksi haastattelukysymysten laadinnassa. Osa kysymyksistä oli sellaisia, jotka pitivät sisällään jonkun oletuksen aiheesta. Ehkä tässä on yksi syy siihen, miksi koin, etten kysynyt tarpeeksi esimerkiksi ”miksi?”, sillä joidenkin kysymysten kohdalla tiesin jo aiheesta. Tietämättömyys on tutkijan roolissa myös hyödyksi, sillä silloin voi saada selville sellaisia asioita, joita asiaan enemmän perehtyneet eivät ymmärtäisi kysyä. Tietämättömyydellä voi saada selville jotain sellaista, mitä joku toinen voi pitää itsestäänselvyytenä.

Vaikka laadullisen tutkimuksen kohdalla ei voida puhua samalla tavalla yleistettävyydestä kuin kvantitatiivisen tutkimuksen kohdalla, niin tutkimuksestani voi havaita asioita, jotka saattavat olla yhteisesti jaettuja jonkun kulttuurin sisällä. Laadullisen tutkimuksen tuottamasta tiedosta ei voida vetää suoria syy-seuraus-suhteita siihen, että kaikki salibandyn pelaajat esimerkiksi ajattelisivat jostain asiasta samalla tavalla. Haastateltavien tapa kuvata jotain asiaa kertoo kuitenkin siitä, mikä on esimerkiksi jonkun yhteisön jäsenille niin sanotusti normaalia. (Ruusuvuori, Nikander, Hyvärinen, 2010, 28.) Tutkimuksessani mielenkiintoista oli, että näennäisesti samankaltaisten aineksien sisältä voi havaita erilaisia aineksia identiteetin rakennukseen kuten esimerkiksi sosiaalisuutta, työntekoa tai huippu-urheilua. Ennakko-oletukseni vastaisesti pelaajien kesken ei ollut eroja salibandyn tärkeyden ja harjoittelun suhteen. Jokainen pelaaja elää urheilijan elämää ja korosti sitä haastattelussa. Ennakkoon ajattelin, että tässä olisi ollut mahdollisesti eroja pelaajien kesken. Luulin, että haastatteluissa kävisi ilmi asioita, jotka tukisivat ennako-oletustani siitä, että pelaajien välillä olisi eroja esimerkiksi kunnianhimon, harjoittelun ja asenteen suhteen. Tässä olin kuitenkin väärässä. Yhdessäkään haastattelussa ei puhuttu siitä, että salibandy olisi hänelle vain harrastus muiden joukossa tai että tärkeintä olisi vain pelailla ja pitää hauskaa. Jokaisesta haastattelusta paistoi läpi ajatus siitä, kuinka valtavan harppauksen laji on ottanut eteenpäin. Tutkimukseni tulosten perusteella voi sanoa että, nykyään pelaajat elävät urheilijan elämää levon, ruokailun ja harjoittelun suhteen.

Harrén identiteetti-projekti-käsitteen valitsin tutkimukseeni sen vuoksi, että se mielestäni ottaa huomioon identiteetin ja sen rakentumisen sosiaalisen ja yksilöllisen puolen. Vaikka psykologisen avaruuden malli ja täten identiteetti-projektin toimivuus ei kaikkien tarinoiden kohdalla toiminutkaan

täysin, mielestäni identiteetti-projekti-käsitteen käyttö teoreettisena viitekehysenä oli mielestäni perusteltua. Tämä johtuu muun muassa siitä, että pelaajat kuuluvat tiiviisti omaan yhteisönsä, joukkueeseen. Vaikka osa haastatelluista pelaajista ei kuulunutkaan samaan joukkueeseen, niin he kaikki ovat kuitenkin saman lajin edustajia ja samalta tasolta. Mielestäni Harrén käsite toimi tässäkin suhteessa. Kaikista pelaajien tarinoista oli havaittavissa sekä yksilöllinen (ainutlaatuinen) sekä sosiaalinen aines. Erityisen hyvin tämä sopi esimerkiksi Simon tarinan kohdalla. Simo toi tarinassaan ilmi omaa ainutlaatuisuuttaan ja persoonallisuuttaan, mutta samalla hänen tarinastaan olivat hyvin nähtävissä myös sosiaaliset rakennusaineet, kuten laji, harjoittelu ja joukkuekaverit.

Vaikka identiteetti-projektin käsite toimi vähintäänkin kohtuullisesti, niin pohdin kuitenkin, olisiko sosiaalisen identiteetin teoria tuonut toisenlaisen ja jopa paremman näkökulman tutkimukseeni, sillä kyse oli joukkueurheilijasta. Henry Tajfelin sosiaalisen identiteetin teorian kohdalla huomasin selkeän eron identiteetti-projektin käsitteeseen (ks Simon & Trötschel 2008, 104). Sosiaalisen identiteetin teoria olisi toiminut, mikäli olisin tutkinut pelaajia yksilötason sijaan ryhmätasolla. Harrén käsitteen käyttöä puolsi se, että siinä korostui yksilön oma ainutlaatuisuus. Sosiaalisen identiteetin teoria olisi ollut varsin sopiva, mikäli kiinnostukseni kohde olisi ollut esimerkiksi se, kuinka joukkue vaikuttaa pelaajan identiteettiin ja arvostukseen omasta itsestään. Tässä piilee yksi mielenkiintoinen jatkotutkimusaihe: onko joukkueen menestyksellä vaikutusta pelaajan identiteettiin tai omanarvontuntoon?

Kaikkien tarinoiden kohdalla psykologisen avaruuden mallin eri vaiheet eivät joko löytyneet tai ne oli vaikea havaita. Esimerkiksi Laurin tarinan kohdalla oli vaikeaa päästää irti siitä, kuinka paljon Laurin tarinaan vaikuttivat haastattelun aikana ilmi tulleet seikat eli se ettei Lauri välttämättä tiennyt tutkimushaastattelun luonnetta. Tässä kohtaa myös oma roolini tutkijana on tärkeä. Olisiko minun pitänyt ennen haastattelua vielä paremmin kertoa tutkimushaastattelun luonne ja tutkimuksen tarkoitus? Olisiko pitänyt haastattelun jälkeen selittää vielä paremmin, mitä tarkoitusta varten tutkimus tehtiin? Ennen haastattelua kertosin tutkimuspyynnössä esittelemäni seikat ja haastattelun aikana kerroin Laurille, että minulla on kysymyksiä vielä jäljellä ja että hänen ei tarvitse niihin lainkaan vastata, jos hän ei halua. Nämä asiat kerroin, kun Lauri sanoi, ettei hän halua tarkemmin kertoa tulevaisuudensuunnitelmistaan ja että hän luuli kyseessä olleen vain salibandyyn keskittyvän haastattelun. Mielenkiintoista on myös se, että kun ennen haastattelua sanoin, että tutkittavan anonyymiteetti säilyy ja valmiista tutkimuksesta häntä ei tulla tunnistamaan, niin Lauri kertoi, että hänen puolestaan hänen nimensä saa tulla julki. Tämä tukee ajatustani siitä, että Lauri saattoi luulla tullessa lehtihaastatteluun. Myös se, kuinka Lauri haastattelussa puhui siitä, voiko ”tällaisessa urheiluhaastattelussa” sanoa, että kauden loputtua hän mielellään joskus juo alkoholia, alleviivaa tätä

ajatusta. Tutkimushaastattelun luonnetta ei siis koskaan voi ennustaa etukäteen ja tilanne on molemmille osapuolille aina uusi ja ainutlaatuinen kokemus, johon molemmat osapuolet vaikuttavat. Itse opin erityisesti Laurin haastattelusta valtavasti.

Yhteiskunnallisessa keskustelussa (ks Helsingin Sanomat 2014; Pääkallo 2014) on käsitelty viime aikoina paljon urheilu-uran loppumista ja siitä seuraavia asioita. Tutkimustulosten perusteella on nähty, että urheilija sopeutuu paremmin urheilu-uran jälkeiseen elämään, mikäli hänellä on joku tavoite, kun urheilun tarjoamat haasteet ja tavoitteet loppuvat. (ks Sillanpää 2011). Sen, että urheilija on identifikoitunut itsensä muuksikin kuin urheilijaksi (esimerkiksi opiskelijaksi), on katsottu helpottavan sopeutumista urheilu-uran jälkeiseen elämään (ks Martin, Fogarty & Albion 2014, 96, 99). Esimerkiksi salibandypelaaja Mika Kohonen on kärsinyt masennuksesta useiden vuosien ajan. Kohonen arvioi yhdeksi mahdollisista masennuksen syistä sen, että hänen urheilu-uransa on pian lopussa ja tulevaisuus avoin. Myös jo uransa lopettaneet hiihtäjä Marja-Liisa Kirvesniemi ja jääkiekkoilija Tuomas Grönman puhuivat Kohosen ohella masennuksestaan Helsingin Sanomissa elokuussa 2014 ilmestyneessä artikkelissa (ks Helsingin Sanomat 2014; Pääkallo 2014). Sekä Kirvesniemi että Grönman olivat uransa loputtua kokeneet riittämättömyyden ja arvottomuuden tunteita. Tutkimukseni löydökset alleviivaavat urheilijaidentiteettiä koskevan tutkimuksen tärkeyttä, kun puhutaan urheilijan uran loppumisesta ja urheilijan eläköitymisestä. Jos urheilija identifikoitui itsensä vahvasti pelkästään urheiluun, uran loppuminen voi tuoda vakavia haasteita. Jos taas urheilija rakentaa identiteettinsä muidenkin asioiden kuin urheilun varaan, sopeutuminen uran jälkeiseen elämään voi olla helpompaa. Tutkimuksessani esimerkiksi Jussin tarinasta voi todeta, että hänellä oli urheilu-uran loppumiseksi selkeät tavoitteet. Jussi oli opiskellut ja käynyt töissä pelaamisen ohella ja täten rakentanut tulevaisuuttaan siltä osin, kun salibandyyn pelaaminen loppuu. Täytyy kuitenkin ottaa huomioon se, ettei Jussi saanut elantoaan salibandyyn pelaamisesta, vaan huipputasolla pelaaminen tapahtui opiskelun ja työnteon ohessa. Lauri puolestaan rakensi urheilijan identiteettinsä pelaamisen perustalle. Voiko pelaamiseen vahvasti identifikoituminen vaikeuttaa sitä hetkeä, kun pelaaminen loppuu? Voiko myös olla niin, että mikäli urheilu on ammatti, sopeutuminen uran jälkeiseen elämään voi vaikeutua?

Salibandyssa on paljon keskusteltu ammattilaisuudesta ja amatööriydestä. Kehittykö salibandy esikuvanaan jääkiekko ja jalkapallo näiden lajien tarjoamaan suuntaan? Onko ammattilaisuus ainoa tie kehittää lajia? Pelaajien tarinoista huomaa sen, että jokainen heistä koki lajin kehittymisen itselleen tärkeänä asiana. Jokainen oli pohtinut, millä tavalla nuorta, noin 30-vuotiasta lajia tulisi viedä eteenpäin. Yhtenä tavoitteena pelaajat näkivät ammattilaisuuden ja amatööriyden. Jokainen haastateltava koki, että salibandyä tulisi viedä ammattilaisempaan suuntaan. Seurojen tulisi maksaa

pelaajille sellaista palkkaa, joka mahdollistaisi täysipäiväisen harjoittelun. Tämä nähtiin esimerkiksi sitä kautta, että pelaajan ei tarvitsisi työpäivän jälkeen mennä illalla harjoituksiin, vaan harjoitukset pystyttäisiin järjestämään kaksikin kertaa päivässä. Lisäksi pelaajat pystyisivät lepäämään ja palautumaan paremmin. Muutama haastateltava toi esille kriittisemmän näkökulman ammattilaisuuteen. Osan mielestä olisi hyvä asia, mikäli salibandy pystyisi tarjoamaan puoliammattilaisuuden pelaajille. Tällöin pelaajat pystyisivät opiskelemaan tai tekemään töitä. Tämä helpottaisi uran jälkeistä elämää ja voisi kehittää salibandya lajina, kun huippupelaajat jatkaisivat urheilu-uran jälkeisiin työpaikkoihin. Pelaajat voisivat opiskelun, työkokemuksen ja pelaamisen tarjoaman kokemuksen turvin päästä tulevaisuudessa kehittämään lajia tai ainakin mahdollisesti tuomaan tärkeitä sponsorivaroja oman lajinsa pariin. Hienoa on, että pelaajat kokivat tärkeiksi asioiksi pohtia lajia ja sen kehitystä. Voisiko pelaajien tietämystä käyttää enemmän hyväksi, kun pohditaan lajin eteenpäin viemistä seura- tai liittotasolla?

Lajin arvostuksesta kysyttäessä lähes jokainen pelaaja toi esille jääkiekon. Mielenkiintoista oli, kuinka he tarttuivat kysymykseen jääkiekon kautta tai toivat jääkiekon esille muussa yhteydessä. Osa vertasi salibandya jääkiekkoon siinä, että salibandy ei välttämättä koskaan tule niin suosituksi katsojamäärin mitattuna kuin jääkiekko, ja osa pelaajista taas kertoi, etteivät jääkiekkoilijat arvosta salibandya. Mielestäni on mielenkiintoista, että jääkiekko otettiin esille useassa kohtaa. Miksei joku muu laji kuten esimerkiksi jalkapallo tai koripallo noussut esille? Miksi arvostuksesta puhuttaessa salibandya verrataan johonkin muuhun lajiin? Miksi oma arvostus itsestä tai lajia kohtaan ei ole relevanttia jo sinällään? Tässä voidaan havaita ristiriita siihen, mitä sosiaalipsykologiassa ajatellaan ryhmien välisistä suhteista eli ryhmien jäsenet yrittävät ylläpitää positiivista ajattelumalliaan omasta ryhmästään vähätteleillä muita (ks Burr 2004 93–94). Tässä tapauksessa kuvitteellinen toinen ryhmä, jääkiekkoilijat, vaikuttavaa siihen, kuinka oma ryhmä, salibandyn pelaajat, arvottavat omaa lajiaan. Jatkotutkimusten kannalta tässä ilmenee kiinnostava näkökulma: kuinka urheilijan näkemys siitä, minkälaisena hänet nähdään, vaikuttaa hänen omanarvontuntoonsa sekä identiteettiinsä? Onko tässä havaittavissa itseään toteuttavan ennustuksen tai leimaamisen kehä? Lisäksi esimerkiksi vertaileva tutkimus eri joukkueurheilijoiden identiteetin suhteen, esimerkiksi salibandyn ja jääkiekon välillä, voisi tuoda hedelmällisen lisän tähän keskusteluun.

Salibandyn kohdalla on paljon keskusteltu myös siitä, tulisiko lajin päästä olympialaisiin. Yhtenä ongelmana tällöin on nähty se, että tasoerot kansainvälisellä tasolla ovat vielä suuret ja maailmanmestaruuskisoissa vain muutama maa voi edes teoriassa voittaa maailmanmestaruuden. (ks Pääkallo 2012.) Tutkimuksessani muutamat pelaajat ottivat esille olympiastatuksen ja sen merkityksen lajin kannalta. Esimerkiksi Jussi näki, että olympiastatus olisi merkittävä asia. Laji saisi

uusia maita mukaan entistä kovemalla tasolla ja saisi katsojia ympäri maailman. Lisäksi Jussi mainitsi, että salibandy saisi enemmän tukea valtiolta, mikäli laji saisi olympialaji-statusen. Kansainvälinen olympiakomitea on pohtinut lajivalikoimansa uudistamista. Kansainvälinen olympiakomitea on osoittanut halukkuutensa muokata kisaohjelmaa ja uusia lajeja vuosien saatossa on jo nähty sekä talvi- että kesäkisoissa. Perinteisiä lajeja saatetaan pudottaa lähivuosina pois ja tilalle nostaa esimerkiksi salibandyn kaltaisia nuoria urheilulajeja. (Yle Urheilu 2013.) On esitetty, että salibandya pitäisi muokata ”olympiakelpoiseksi” (Pääkallo 2013). Mielenkiintoista on, kuinka nämä niin sanotut uudet lajit sopivat olympialaisten aatemaailmaan ja valikoimaan? Täytyykö uusien lajien muokkautua ”olympiakelpoisiksi” vai voisiko asiaa ajatella siitä näkökulmasta, että olympialaisten pitäisi kyetä muutoksiin? Tarvitseeko jokainen urheilulaji olympiastatuksen vai pärjääkö se ilman sitä? Esimerkiksi lumilautailuun kuuluva rento- ja ei-kilpaurheilijamainen ote on ollut raikas tuulahdus osin konservatiivisessa urheilumaailmassa. Tämä ote on osaltaan muokannut urheilukulttuuriamme positiivisempaan suuntaan. Iloa ja rentoutta saa huippu-urheilussakin näyttää eikä kaiken tarvitse olla ryppyotsaista puurtamista, vai tarvitseeko?

LÄHTEET

- Aaltonen, Tarja & Leimumäki, Anna (2010) Kokemus ja kerronnallisuus-kaksi luentaa. Teoksessa Haastattelun analyysi. Johanna Ruusuvoori, Pirjo Nikander ja Matti Hyvärinen (toim.) Tampere: Vastapaino. 119–152.
- Alasuutari, Pertti (2011). Laadullinen tutkimus 2.0. Riika. Vastapaino.
- Beamon, Krystal (2012) ”I’m a Baller”: Athletic Identity Foreclosure among African-American Former Student-Athletes. *Journal of African American Studies*. 16:195–208.
- Berg, Päivi & Piirtola, Maarit (2014) Lasten ja nuorten liikuntatutkimus Suomessa. Tutkimuskatsaus 2000–2012. Helsinki. Liikuntatieteellinen Seura ry.
- Berger & Luckman (2002) Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen. Helsinki: Yliopistopaino.
- Burr, Vivien (2004) Sosiaalipsykologisia ihmiskäsityksiä. Jyväskylä: Vastapaino.
- Carless, David & Douglas, Kitrina (2013) Living, resisting and playing the part of athlete: Narrative tensions in elite sport. *Psychology of Sport and Exercise* 14 (2013) 701–708.
- Eichberg, Henning (2004) Identiteetin ilmaisemisen ristiriitaiset mallit. Teoksessa Pelit ja kentät-kirjoituksia liikunnasta ja urheilusta. Kalervo Ilmanen (toim.) Tampere: Jyväskylän yliopisto. 9–29.
- Eteläpelto, Anneli & Vähäsantanen, Katja (2006) Teoksessa Anneli Eteläpelto & Jussi Onnismaa (toim.) Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu. Vantaa: Kansanvalistusseura. 27–50.
- Frantsi, Päivi (2012) Ajatusten ja mielikuvien ohjaus. Teoksessa Leena Matikka & Martina Roos-Salmi (toim.) Urheilupsykologian perusteet. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura, 88–94.
- Giulianotti, Richard (2005) Sport. A critical sociology. USA. Polity press.
- Harré, Rom (1983) Personal Being. A Theory of Individual Psychology. Oxford. Basil Blackwell.
- Heikkinen, Hannu L. T. (2007) Narratiivinen tutkimus – todellisuus kertomuksena. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Juhani Aaltola ja Raine Valli (toim.) Jyväskylä. Ps-kustannus.142–158.

Heikkinen, Hannu L. T. (2000) Tarinan mahti - narratiivisuuden teemoja ja muunnelmia. *Tiede ja politiikka* 4/00. 47–58.

Heinonen, Harri (2004) Hulluna urheilusta – penkkiurheilu ja fanius tutkimuskohteena. Teoksessa *Pelit ja kentät. Kirjoituksia urheilusta ja liikunnasta*. Kalervo Ilmanen (toim) Tampere; Jyväskylän yliopisto. 231–248.

Helkama, Klaus, Myllyniemi, Rauni & Liebkind, Karmela (1998) *Johdatus sosiaalipsykologiaan*. Helsinki: Edita.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena (2011) *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Tallinna. Gaudeamus Helsinki University Press.

Hyvärinen, Matti & Löyttyniemi, Varpu (2005) Kerronnallinen haastattelu. Teoksessa *Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Johanna Ruusuvuori & Liisa Tiittula (toim) Tampere. Vastapaino. 189–222.

Hänninen, Vilma (2001) Lev Semjonovits Vygotski. Teoksessa *Sosiaalipsykologian suunnannäyttäjät*. Vilma Hänninen, Jukka Partanen & Oili-Helena Ylijoki (toim.) Tampere. Vastapaino. 79–103.

Hänninen, Vilma (2003) *Sisäinen tarina, elämä ja muutos*. Väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy Juvenes Print.

Ilmanen, Kalervo (2012) Urheilun eriytynyt moraaliperusta. Teoksessa Kalervo Ilmanen ja Hanna Vehmas (toim.) *Liikunnan Areenat. Yhteiskuntatieteellisiä kirjoituksia liikunnasta ja urheilusta*. Jyväskylä: Yliopistopaino, 175–188.

Ilmanen, Kalervo, Itkonen, Hannu, Matilainen, Pertti & Vuolle, Pauli (2004) *Urheilun julkisuuskuva*. Tampere; Jyväskylän yliopisto.

Itkonen, Hannu (1996) *Kenttien kutsu*. Tampere; Gaudeamus kirja.

Itkonen, Hannu (2012) Nuorten liikkumisen muuttuvat muodot, tilat ja tavoitteet. Teoksessa Kalervo Ilmanen ja Hanna Vehmas (toim.) *Liikunnan Areenat. Yhteiskuntatieteellisiä kirjoituksia liikunnasta ja urheilusta*. Jyväskylä: Yliopistopaino, 157–174.

Itkonen, Hannu (2013) Urheilun riskit, uhat ja uhrit. *Liikunta & Tiede* 50. 1/13. 10–13.

Jokinen, Antti (2008) Urheilijoiden kokemuksia yliopisto-opiskelun ja huippu-urheilun yhdistämisestä. Pro-gradu tutkielma. Jyväskylän yliopisto.

Jokinen, Kimmo & Saaristo, Kimmo (2006) Suomalainen yhteiskunta. WSOY.

Järventie, Irmeli (2008) Päivänsäde vai menninkäinen? Identiteetin kasvattaminen eriarvoisuuden puutarhoissa. Teoksessa Kulttuuri lapsen kasvattajana. Anja Riitta Lahikainen, Raija-Leena Punamäki & Tuula Tamminen (toim.) Vantaa. WSOY. 209–232.

Karkamo, Arno & Tohni, Jari (1998) Salibandyn pelaajan urheilu- ja sosiaalinen tausta sekä motiivit lajin harrastamiseen. Liikuntapedagogiikan pro gradu-tutkielma. Jyväskylän yliopisto.

Kinnunen, Jari (2014) Henkilökohtainen tiedonanto. 29.1.2014

Kinnunen, Taina (2001) Pyhät bodarit. Tampere: Gaudeamus kirja.

Korsman, Jyri & Mustonen, Jouko (2011). Salibandyn käsikirja. EU: UNIPress.

Koski, Pasi (2004) Liikuntasuhde. Teoksessa Pelit ja kentät. Kirjoituksia liikunnasta ja urheilusta. Kalervo Ilmonen (toim.) Tampere; Jyväskylän yliopisto. 189–207.

Kotkavirta, Jussi (2004) Urheilun moraali ja etiikka. Teoksessa Pelit ja kentät. Kirjoituksia liikunnasta ja urheilusta. Kalervo Ilmonen (toim.) Tampere, Jyväskylän yliopisto. 31–55.

Kuula, Arja & Tiitinen, Sanni (2010) Eettiset kysymykset ja haastattelujen jatkokäyttö. Teoksessa Haastattelun analyysi. Johanna Ruusuvuori, Pirjo Nikander & Matti Hyvärinen (toim.) Tallinna. Vastapaino. 446–459.

Maguire, Joseph (1999) Global Sport. Identities, societies, civilizations. USA. Polity press.

Martin, Lisa Anne, Fogarty Gerald J. & Albion, Majella J. (2014) Changes in Athletic Identity and Life Satisfaction of Elite Athletes as a Function of Retirement Status. *Journal of Applied Sport Psychology* 26 (2014), 96–110.

Matikka, Leena (2012) Huippusuoritukset, huippukokemukset ja flow. Teoksessa Leena Matikka & Martina Roos-Salmi (toim.) Urheilupsykologian perusteet. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura, 232–246.

- Nikander, Pirjo (2001) Kenneth Gergen. Teoksessa Sosiaalipsykologian suunnannäyttäjät. Vilma Hänninen, Jukka Partanen & Oili-Helena Ylijoki (toim.) Tampere. Vastapaino. 275–298.
- Pasanen, Kati (2009) Floorball injuries: epidemiology and injury prevention by neuromuscular training. Akateeminen väitöskirja. Tampere University Press.
- Pekkala, Auli (2011) Mestaruus pääomana. Huippu-urheilun tuottama pääoma yrittäjäksi ryhtymisen kannalta. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto.
- Piispa, Mikko (2013) Uusi Suomi ja urheilukulttuurin muutos. *Liikunta & Tiede* 50. 1/2013. 4–9.
- Piispa, Mikko (2013) ”Vapaasti olen saanut valita eikä mihinkään ole pakotettu”. Teoksessa Mikko Piispa & Helena Huhta (toim.) Epätavallisia elämäkulkuja- Huippu-urheilijat ja -taiteilijat 2000-luvun Suomessa. Helsinki: Unigrafia, 13–55.
- Pirkanen, Henna (2006) Ruumiillistuvat sukupuoli-identiteetit pelissä. Teoksessa Pertti Rautio & Mikko Saastamoinen (toim.) Minuus ja identiteetti. Tampere. Tampereen yliopistopaino. 90–122.
- Pulkinen, Seppo, Korsman Jyri & Mustonen Jouko (2013) Valmentaminen salibandyssä. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Rovio, Esa (2012) Ryhmäilmiöt. Teoksessa Leena Matikka & Martina Roos-Salmi (toim.) Urheilupsykologian perusteet. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura, 309–325.
- Ruusuvuori, Johanna, Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti (2010) Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa Haastattelun analyysi. Johanna Ruusuvuori, Pirjo Nikander & Matti Hyvärinen (toim) Tallinna. Vastapaino. 9–34.
- Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa (2005) Johdanto. Teoksessa Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Johanna Ruusuvuori & Liisa Tiittula (toim) Tampere. Vastapaino. 9–22.
- Saastamoinen, Mikko (2006) Minuus ja identiteetti tutkimuksen haasteina. Teoksessa Pertti Rautio & Mikko Saastamoinen (toim.) Minuus ja identiteetti. Tampere. Tampereen yliopistopaino. 170–180.
- Salasuo, Mikko & Hoikkala, Tommi (2013) Huippu-urheilijat nykyajan kannattelupinnoilla. Teoksessa Mikko Piispa & Helena Huhta (toim.) Epätavallisia elämäkulkuja- Huippu-urheilijat ja -taiteilijat 2000-luvun Suomessa. Helsinki: Unigrafia, 57–77.
- Sarpavaara, Harri (2004) Ruumiillisuus ja mainonta. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy.

Simon, Bernd & Trötschel, Roman (2008) *Self and Social Identity*. Teoksessa *Introduction to Social Psychology. A European Perspective*. Fourth Edition. Miles Hewstone, Wolfgang Stroebe ja Klaus Jonas (toim.) Singapore: BPS Blackwell. 88–110.

Stroebe, Wolfgang, Hewstone, Miles & Jonas, Klaus (2008) *Introducing Social Psychology*. Teoksessa *Introduction to Social Psychology. A European Perspective*. Fourth Edition. Miles Hewstone, Wolfgang Stroebe ja Klaus Jonas (toim.) Singapore: BPS Blackwell. 2–19.

Suoninen, Eero (2010) Päivittäinen vuorovaikutus. Teoksessa *Arjen sosiaalipsykologia*. Eero Suoninen, Anna-Maija Pirttilä-Backman, Anja Riitta Lahikainen ja Marja Ahokas (toim.) Helsinki. WSOY. 29–88.

Turpeinen, Heli (2012) Kohti huippu-urheilun uraa. Tutkimus nuorten urheilijoiden sosiaalisista, fyysisistä ja psyykkisistä taustatekijöistä sekä heidän uraansa vaikuttaneista ympäristötekijöistä. Liikuntapedagogiikan pro gradu-tutkielma. Jyväskylän yliopisto.

Vainio, Annina & Niemelä, Armi (2014) Yhä useampi saa leivän palloilusta. Lehtiartikkeli. Aamulehti. 20.6.2014.

Vehmas, Hanna (2012) Mikä suomalaisia liikuttaa? Teoksessa Kalervo Ilmanen ja Hanna Vehmas (toim.) *Liikunnan Arenat. Yhteiskuntatieteellisiä kirjoituksia liikunnasta ja urheilusta*. Jyväskylä: Yliopistopaino, 105–120.

Ylijoki, Oili-Helena (1998) Akateemiset heimokulttuurit ja noviisien sosialisatio. Tampere. Vastapaino.

Ylijoki, Oili-Helena (2001) Rom Harré. Toimijuus, kieli ja moraali. Teoksessa *Sosiaalipsykologian suunnannäyttäjiä*. Vilma Hänninen, Jukka Partanen & Oili-Helena Ylijoki (toim.) Tampere. Vastapaino. 225–251.

Yukhymenko-Lescroart, Mariya A. (2013) Students and Athletes? Development of the Academic and Athletic Identity Scale (AAIS). *Sport, Exercise and Performance Psychology*. Advance online publication. Doi: 10.1037/spy0000009.

DIGITAALISET LÄHTEET

Helsingin Sanomat (2014) [http://www.hs.fi/urheilu/Marja-](http://www.hs.fi/urheilu/Marja-Liisa-Kirvesniemi+uransa+lopettamisesta+Minulla+oli+tunne+ett%C3%A4+en+ole+yht%C3%A4n+mit%C3%A4n/a1408977242757)

Liisa+Kirvesniemi+uransa+lopettamisesta+Minulla+oli+tunne+ett%C3%A4+en+ole+yht%C3%A4n+mit%C3%A4n/a1408977242757 9.9.2014

Kärmeniemi, Mikko, Lämsä, Jari & Savolainen, Jari (2013) Aikuisurheilijoiden sosioekonominen asema ja taloudelliset tukijärjestelmät. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus. Jyväskylä.

http://www.urheilututkimukset.fi/media/urtu/julkaisut/2013_kar_aikuisurhe_sel13_62096.pdf

20.1.2014.

Lämsä, Jari (2001) Reilu meininki katosi silloin, kun huippu-urheilu syntyi.

http://www.acatiimi.fi/2001/3_01/3_01c.htm 31.1.2014

Pääkallo (2014) <http://paakallo.fi/2014/08/suomen-kaikkien-aikojen-paras-salibandynpelaaja-mika-kohonen-poissa-pelikentilta-syyna-masennus/> 9.9.2014

Pääkallo (2013) <http://paakallo.fi/2013/10/john-liljelund-todellinen-venalainen-ruletti/> 9.9.2014

Pääkallo (2012) <http://paakallo.fi/2012/09/john-liljelund-viedaan-floorball-olympialaisiin/>

9.9.2014.

Sillanpää, Olli-Ilmari (2011). Jääkiekkoilijoiden siirtymäepisodi urheilun jälkeiseen elämään.

Sosiaalipsykologian pro gradu-tutkielma. Tampereen yliopisto.

<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/82908/gradu05366.pdf?sequence=1> 20.1.2014.

Suomen Olympiakomitea. Huippu-urheilija.fi [http://www.huippu-](http://www.huippu-urheilija.fi/urheileminen/harjoittelu/)

urheilija.fi/urheileminen/harjoittelu/ 28.3.2014.

Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Tutkimusetiikka ja lakipykälää (2014)

http://www.fsd.uta.fi/fi/laki_ja_etiikka/etiikka_lait.html 8.9.2014

Yle Urheilu (2013) http://yle.fi/urheilu/nama_asiat_ratkaisevat_olympialajien_valinnassa/6491588

9.9.2014

Yle Urheilu (2012) http://yle.fi/uutiset/salibandy_lahestyy_ammattilaisuutta/5768454 2.4.2014

Zacheus, Tuomas (2008) Luonnonmukaisesta liikunnasta arkiliikunnan eriytymiseen. Suomalaiset liikuntasukupolvet ja liikuntakulttuurin muutos. <http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/38157/C268.pdf?sequence=1> 15.1.2014.

LIITTEET

Haastattelurunko

Salibandy

1. Milloin ja aloitit salibandyn pelaamisen ja miksi? Kuvaile
2. Oliko sinulla lapsena haaveita salibandyn suhteen? Mitä? Ovatko ne toteutuneet?
3. Oletko urheillut jotain muuta, mitä?
4. Miksi pelaat salibandya?
5. Mitä urheilu ja salibandy sinulle merkitsevät?
6. Miten kuvailisit salibandyn vaikuttavan joka päiväiseen elämääsi?
7. Mitä salibandyn pelaaminen mielestäsi kertoo sinusta?
8. Minkälainen on mielestäsi ihanne salibandyn pelaaja?
9. Miten kuvailisit itseäsi salibandyn pelaajana?
10. Miten luulet, että muut kuvaavat sinua pelaajana? Miksi?
11. Miten valmistaudut peliin?
12. Miten kuvailisit toimintaasi stressaavassa tilanteessa?
13. Mitä teet kesällä tai silloin kun harjoituksista/peleistä on tauko?
14. Oletko koskaan pohtinut salibandyn lopettamista? Miksi? Mitä tunteita se herätti?
15. Onko sinulla tavoitteita urheilussa/salibandyssä? Entä elämässä?
16. Miksi salibandy on mielestäsi niin suosittua?
17. Mitä huonoja puolia salibandyssä mielestäsi on? Mitä pitäisi asioita kehittää?
18. Arvostetaanko salibandya mielestäsi tarpeeksi? Miksi näin on mielestäsi?
19. Missä näet salibandyn 30 vuoden kuluttua?

Minä

20. Kuinka kuvailisit itseäsi? Miksi kuvailet näin?
21. Miten luulet, että muut kuvailevat sinua? Miksi ajattelevat, että he näkevät sen näin?
22. Kerro tavallisesta päivästäsi

23. Millainen on mielestäsi onnistunut päivä?

24. Mitä asiat tekevät sinut onnelliseksi?

25. Missä näet itsesi muutaman vuoden kuluttua?

Osallistujien taustatiedot: taulukko: ikä, ammatti, pelivuosien määrä, perhesuhteet(asumismuoto, lapset), montako tuntia harjoittelee viikossa keskimäärin (erittelyt fysiikka/laji+mitä nämä treenit pitävät sisällään), montako tuntia töitä/opiskelua keskimäärin viikossa

